

З ПОСТЕРАМИ,
ЕНЕРДЖАЙЗЕРАМИ
ТА ІНШИМИ
ІНСТРУМЕНТАМИ
НАВЧАННЯ

ПЕРМАКУЛЬТУРА НАВЧАННЯ МАЄ ЗНАЧЕННЯ

НАВЧАЛЬНИЙ КУРС ДЛЯ ВИКЛАДАЧІВ ПЕРМАКУЛЬТУРИ

РОЗМАРІ МОРРОУ

Передмова Керолін Наттолл

Пермакультура. Навчання має значення.

Автор: Розмарі Морроу

Переклад на українську: Волкова Анастасія, Мовчан Володимир, Данилов Платон

Редагування: Казакова Ірина

Верстка: Леоненко Сергій

Громадська спілка «Пермакультура в Україні». Сайт: permaculture.in.ua

Проводимо курси, організуємо конференції, перекладаємо книги, надаємо послуги пермакультурного дизайну. Сприяємо поширенню пермакультури в Україні!

Переклад здійснено за підтримки **проєкту «Німецько-українська співпраця в галузі органічного землеробства»**

Проєкт «Німецько-українська співпраця в галузі органічного землеробства» виконує свою місію за підтримки Федерального Міністерства продовольства та сільського господарства Німеччини і здійснює свою діяльність, починаючи з 2016 року. Мета Проєкту – через підвищення рівня освіти та кваліфікації фахівців і керівників підприємств сприяти розвитку органічного сільського господарства в Україні і, таким чином, забезпечити якість продукції цієї галузі.

Виробництво органічної продукції в Україні має значний потенціал розвитку завдяки сприятливим умовам виробництва та існуючим торговельним відносинам. Тісна співпраця між Проєктом, сільсько-господарськими підприємствами, а також аграрними навчальними закладами сприяє практично-орієнтованій передачі знань. Практичне спрямування і можливість безпосереднього застосування змісту навчання знаходяться в центрі уваги як на заняттях з підвищення кваліфікації викладачів, так і на тренінгах і консультаціях для державних установ та підприємств, які регулярно проводить Проєкт. Цільовими групами проєкту є співробітники Міністерства аграрної політики та продовольства України, Держпродспоживслужби а також зацікавлених органічних підприємств, які хочуть поглибити свої фахові знання у сферах виробництва і продажу, викладачі аграрних коледжів і університетів, які займаються вивченням, викладанням і дослідженнями у галузі органічного сільського господарства, консультанти і тренери, які вже надають дорадчі та консультаційні послуги у органічному секторі України.

Permaculture Teaching Matters, 2015 ©

Author: Rosemary Morrow

Publisher: Mountains Wildfire Press

Design: Alba Teixidor

Cover and illustrations: Alba Teixidor | www.albateixidor.com

Photos: Rubèn Borràs ©

ISBN: 978-0-9579623-3-0

Licensed Under Creative Commons 2015

Цей курс призначений для вчителів пермакультури, які закінчили Курс пермакультурного дизайну, та хочуть навчати інших вчителів пермакультури. Будь-хто, хто проводить цей курс, або схожий, має право на використання фрагментів цього документу для некомерційного використання без отримання дозволу, але з посиланням на автора.

ПОДЯКА

Ця книга є результатом спільного досвіду, знань і досліджень. Весь час мене супроводжували люди, захоплені процесом навчання. Керолін Наттолл доводилось, нехтуючи сном, вислуховувати всі мої ідеї, пов'язані з найкращим викладанням дорослим та їхнім ефективним навчанням, а також потребою в цьому курсі, де вчителі пермакультури застосовують на практиці другий етичний принцип пермакультури «Турботу про людей», поєднуючи її з «Турботою про Землю». Вона ділилася цікавою інформацією та власним багатим досвідом.

І хоча терпіння Керолін безмежне, насправді, вона завжди була щиро захоплена цією темою.

Я вдячна Марі Коронен, учасниці курсу, яка вела записи під час мого викладання. Марі зробила це двічі: один раз у Португалії і ще раз в Австралії. Вона вчитувала чернетку цієї книги й надсилала правки та пропозиції з Фінляндії. Вона також зробила багато світлин, деякі з яких ви зможете побачити у цьому виданні. Дякую, Марі!

Нотатки могли так і залишитися на моєму комп'ютері, якби Альфред Декер не витратив чимало свого часу, без жодної винагороди, на редагування цієї роботи й зобов'язання дати їй життя.

Я вдячна багатьом іншим людям. Це Волт і Ніта у Вале-де-Лама в Португалії, Нік і Кірстен в Австралії, Ліс Бастіан, моя чудова подруга, яка підтримувала у найскладніші часи, а також всі інші, хто зацікавився цим курсом, його структурою, змістом і процесом проведення. Ваша допомога безцінна.

Протягом 30 років мого викладання пермакультури, саме учні ставили переді мною найцікавіші виклики, випробовували мої теорії, підтверджували їх чи розбивали вщент, а потім шли додому й робили неймовірну, видатну роботу із завзятістю та творчістю. Дуже дякую всім вам.

Ми, викладачі пермакультури, знаходимось на шляху до чогось глибинного, коли практикуємо й моделюємо другий етичний принцип «Турбота про людей». Дехто з нових молодших викладачів перевершує мене, і я щиро радію, що була частиною їхнього шляху.

Ми все ще мало знаємо про те, як люди навчаються, і чому одні учні активні, а інші потребують час на роздуми. Але нам відомо, що на це може впливати викладання, і коли ми можемо покращити результат, ми радіємо.

Я повинна подякувати Альбі Тейксідор, яка сказала: «Так, я зверстаю для тебе книгу» та почала працювати до того, як були якісь гроші, щоб їй заплатити. Вона зробила вишукану й майстерну роботу.

Я поганий фотограф і погано документую, тож на кожному курсі прошу, чи можу я використати деякі світлини, які зробили люди. Усі світлини для цієї книги, мені дали прихильні фотографи. Це третій етичний принцип пермакультури у дії, «Справедливий розподіл». Ним керувалися також щедрі донори під час кампанії спільного фінансування, яка дала можливість викласти цю книгу в мережу й безкоштовно ділитися нею зі світом. Нас підтримали: Ніта Баррока, Анне Кароліне Зульцер, Робін Вільямсон, Керолайн Планкетт, Геміш Мерфі, Алан Клейтон, Спадок Дороті Скотт і Грейс Джеральдіни Браун (релігійна спілка друзів, регіональне молитовне зібрання Південної Австралії та Північної Території), і багато інших.

Зрештою, усі помилки, пропуски та плутанина — то моє.

Розмарі Морроу

ЗМІСТ

- 3 **ПОДЯКА**
- 9 **ПЕРЕДМОВА КЕРОЛІН НАТТОЛЛ**
- 10 **ПЕРЕДМОВА**
- 14 **ДЕНЬ 1: РОСТИМО НАВЧАЛЬНУ СПІЛЬНОТУ**
- 15 **Відкриття курсу**
 - Заклик до занять
 - Привітання учасників
 - Привітання Землі
 - Що в програмі
- 18 **Сесія 1: Турбота про людей: початок спільної роботи**
 - Зібрання
 - Знайомство та запам'ятовування імен
 - Правила
 - Структура навчання
 - Викладацька етика
 - Результати курсу
 - Практика: «Під деревом»
 - Навчальна екосистема
 - Облаштування аудиторії
- 22 **Сесія 2: Як ми вибудовуємо нашу культуру навчання**
 - Сподівання та очікування
 - Кодекс групи
- 26 **Сесія 3: Фактори, що впливають на навчання**
 - Як зовнішні фактори впливають на навчання
 - Оцінка вашого навчального простору
 - Експерименти зі стилями викладання
- 30 **Сесія 4: Як викладати зміст КПД**
 - Початок роботи над структурою та змістом КПД
 - Складні моменти КПД
 - Достатність змісту КПД
 - Пояснення мікровикладання
 - Запитання для самооцінки
 - Завершення дня та повторення
- 36 **Вечірня сесія: Етика, принципи, стратегії та техніки**

- Вступ
- 38 Постери**
- 44 ДЕНЬ 2: ДОРΟΣЛІ УЧНІ: ХТО ВОНИ І ЯК ВОНИ НАВЧАЮТЬСЯ**
- 45 Початок: Дорослі учні**
Що в програмі
- 46 Сесія 1: Навчання дорослих першопрохідці та культура**
Викладачі-першопрохідці та мислителі
Формальна освіта (ФО)
Неформальна освіта (НФО)
- 48 Сесія 2: Профіль ваших учнів**
Вступ
Хто ваші учні?
Бар'єри, потреби та переваги
- 51 Сесія 3: Стили навчання дорослих**
Вступ
Стили навчання
Множинний інтелект
Моделі та концепції навчання
- 55 Сесія 4: Теорія навчання**
Вступ
Що ми знаємо про навчання
Повторення теми навчання дорослих
Мікровикладання і та питання для самооцінки
- 59 Вечірня сесія: Робота над КПД або показ відео**
Використання роликів та фільмів як навчальний метод
- 60 Постери**
- 64 ДЕНЬ 3: ЕФЕКТИВНІ ВЧИТЕЛІ ТА ГАРНЕ ВИКЛАДАННЯ**
- 65 Відкриття: Ефективні вчителі**
Що в програмі
- 66 Сесія 1: Якості та ролі ефективних викладачів**
Вступ
Як викладачі заважають навчанню

- Етика та цілі викладачів
- Якості ефективних викладачів
- Ролі та обов'язки викладачів
- Повноваження, влада та природний авторитет
- Приклади цінної поведінки
- 71 Сесія 2: Поведінка тіла та мова**
 - Вступ
 - Невербальне спілкування
 - Ненасильницьке вербальне спілкування (ННС)
 - Мовні перешкоди у навчанні
 - Дієві методи
- 79 Сесія 3: Моніторинг та оцінка**
 - Вступ
 - Принципи оцінки
- 81 Сесія 4: Мікрвикладання II**
 - Мікрвикладання II
 - Питання для самооцінки групи
 - Інструкції до мікрвикладання III наступного дня
- 83 Вечірня сесія: Повторення теми або поведінка учнів, яка випробовує терпіння вчителів**
 - Повторення теми
 - Поведінка учнів, яка випробовує терпіння вчителів
- 86 Постери**
- 90 ДЕНЬ 4: МЕТОДИ НАВЧАННЯ**
- 91 Відкриття: Методи навчання**
 - Що в програмі
- 92 Сесія 1: Проміжне оцінювання та знайомство з методами навчання**
 - Проміжне оцінювання
 - Знайомство з методами навчання
 - Брейнстормінг як метод навчання
- 97 Сесія 2: Опитування**
 - Вступ
 - Етика опитування
 - Переваги та недоліки опитування
 - Функції опитування
 - Види запитань

- Стратегічне опитування
Техніки ефективного опитування
- 102 Сесія 3: Ритми викладання та мікрвикладання III**
Ритми уроку, дня, курсу
Інструкції для мікрвикладання III
- 104 Сесія 4: Моніторинг мікрвикладання III**
Моніторинг сесій мікрвикладання
Інструкції для мікрвикладання IV
- 105 Вечірня сесія: Робота над КПД і мікрвикладання**
- 106 Постери**
- 110 ДЕНЬ 5: ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАННЯ ТА ДОПОМІЖНІ ЗАСОБИ**
- 111 Відкриття: Інструменти викладання та допоміжні засоби**
Що в програмі
- 112 Сесія 1: Групова робота**
Вступ
Розміри груп
Типи моніторингу
- 114 Сесія 2: Знайомство з інструментами/засобами викладання**
Вступ
Інструменти викладача
Багатоцільові інструменти викладання
- 121 Сесія 3: Мікрвикладання IV**
Додаткове оцінювання
Мікрвикладання IV
Питання для самооцінки та оцінювання спільного викладання
- 124 Сесія 4: Інструкції для мікрвикладання V**
Структура та перебіг КПД
- 125 Вечірня сесія: Робота над КПД**
- 126 Постери**
- 128 ДЕНЬ 6: ЗАВЕРШЕННЯ КПД**
- 129 Відкриття: Завершення КПД**
Що в програмі

- 130 Сесія 1: Повторення та запитання «Під деревом»**
Повторення тем курсу
Відповіді на запитання «Під деревом»
- 131 Сесія 2: Обов'язки викладача в останній день**
Права на слово «пермакультура»
Вартість курсів
Типи курсів
Результати, продовження та закріплення знань
- 133 Сесія 3: Презентації КПД**
Презентація
- 134 Сесія 4: Отримання диплому та оцінювання**
Отримання диплому пермакультури
Оцінювання на курсі
Майбутнє студентів
- 137 Фінальна сесія: Сертифікати та фінальне закриття**
Видача сертифікатів
Шоу безталанних
- 138 ЕНЕРДЖАЙЗЕРИ**
- 160 ДОДАТКИ ПО ДНЯХ**
161 Розклад курсу
162 Пермакультурні принципи турботи про людей
164 Теорія та поняття неформальної освіти
166 Мотивування та залучення студентів
168 Стили навчання
169 Навчання заради перетворення
169 Який ваш стиль викладання?
171 Комунікатори та менеджери курсу
172 ННС. Універсальні людські потреби та почуття
173 Чекліст викладача для кпд
174 Методологія задавання питань
175 Класифікація запитань
176 Фундаментальні компетенції пермакультурного дизайну
177 Інші документи
- 178 ПОСИЛАННЯ ЗА ДНЯМИ**

ПЕРЕДМОВА КЕРОЛІН НАТТОЛЛ

Я зустріла Розмарі (Роув) Морроу в 1968 році, коли нас, незалежно одну від одної, працедавці перевели до Північного Квінсленду: Роув — до дослідницької станції Департаменту базових галузей промисловості за містом Ер, а мене — на посаду вчительки 2 рангу в тому ж місті. У Розмарі був диплом з агрономії, а в мене — сертифікат із викладання. Хоча в той час наші кар'єрні шляхи не перетиналися, з часом ми прийшли до того, що стали мінятися своїми ролями, і це окрема історія. Я стала садівницею, а Розмарі стала викладачкою.

Задовго до того, як була сформована концепція пермакультури й задовго до того, як я зрозуміла ремесло викладання, ми почали розмову, що триває до цього дня, розмову про садівництво й викладання, яка для Розмарі стала пермакультурою, а для мене — книгою *«Заняття на відкритому повітрі: посібник із шкільних садів»*.

Діалог ніколи не зупинявся. Роками ми ділилися власними історіями, досвідом, теоріями й концепціями, які посилювали нашу роботу. Досвід Розмарі був найцікавішим, адже вона була мандрівною викладачкою курсів пермакультурного дизайну в Австралії та за кордоном із 1980-х років.

Розмарі брала участь в міжнародних проєктах в країнах, охоплених війною, отримала диплом викладача, написала кілька публікацій (Керівництво з пермакультури), давала інтерв'ю на радіо, знімала документальні фільми, проводила навчання й практику з ненасильницької освіти, і ось тепер вона видає ще одну книгу, цього разу про стратегії викладання.

У цьому полягає сутність особистого й спільного відкриття. У нього є назва, точніше, кілька назв: навчання, засноване на відкритті; проблемно-орієнтоване навчання; навчання, що ініціюється дорослими; моделювання процесу. Відкриття полягає не у визначенні концепції, а в розумінні, як її реалізувати. Це було радістю Розмарі й вона ділиться своїм досвідом у цих нотатках.

Ставати все кращою і кращою викладачкою — шлях, який обрала для себе Розмарі. Я вважаю, що вона ним вже вирушила та здолала чималу відстань. Мені лише залишається сподіватися, що колись я стану такою ж гарною садівницею.

Керолін Наттолл

Співавторка Дженет Міллінгтон
книги *«Заняття на відкритому повітрі: посібник із шкільних садів»*.

ПЕРЕДМОВА

ПЕРМАКУЛЬТУРА. НАВЧАННЯ МАЄ ЗНАЧЕННЯ (НМЗ): ПОСЛІДОВНІСТЬ КРОКІВ НА ШІСТЬ ДНІВ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ДОВІРИ ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ, ТРЕНІНГ ДЛЯ ТРЕНЕРІВ ДЛЯ ВИПУСКНИКІВ КУРСІВ ПЕРМАКУЛЬТУРНОГО ДИЗАЙНУ.

Пермакультура як навчальний курс мала великий успіх в освітній сфері на світовому рівні. Існує небагато навчальних курсів, які, так само як пермакультура, можуть похвалитися настільки широким прийняттям та розповсюдженням їх основних принципів та особливостей методів навчання.

Значною мірою, своїм успіхом навчальний курс з пермакультури може завдячити викладачам: тим, хто навчав студентів, які стали вчителями, які навчали інших студентів і т.д. Саме завдяки такому експоненційному розвитку, передача та отримання знань з пермакультури стали окремою ефективною практикою.

«Пермакультура. Навчання має значення» було надруковане для поширення унікального підходу до навчання випускників Сертифікаційного курсу пермакультурного дизайну (КПД), які хочуть навчати наступні покоління вчителів. Моє рішуче бажання розробити курс з найкращих освітніх практик для дорослих перетворилося на стратегію, що допоможе вам навчати чудових вчителів, які продовжать навчати чудових пермакультурщиків. Студенти цього курсу мають володіти не лише хорошими знаннями КПД, але й взяти з собою всі їх нотатки.

Викладання було моєю роботою протягом багатьох років, і, як це буває у багатьох вчителів, саме на пошук кращої стратегії навчання весь час була направлена моя увага. Я викладала КПД більше двадцяти шости років в Австралії та інших країнах і постійно розмірковувала над моєю практикою, знову та знову поверталася до матеріалів, контент, щоб привнести у них відчуття потоку та глибини.

Багато років я усвідомлювала, що методи навчання мали бути скоріше процесом, а не просто інструкціями. Особливо, якщо метою було не ознайомити студентів з пермакультурою поверхнево, а розвинути у них здатність думати в межах дисципліни, зануритись глибоко у всі дива пермакультури. Одкровення прийшло не через розуміння, який спосіб кращий, а через відкриття того, як досягти бажаного *«процесу»* – відповідної методології.

Цей курс народився з мого переконання, що потрібен курс, який би демонстрував найкращу методологію викладання для дорослих та найкращу методологію досліджень. Я занурилася у ненавільницьке спілкування, невербальну тілесну поведінку, методи оцінювання та заохочування та ретельно передивилася програму КПД щодо формулювання результатів, викладацької етики та відповідальності.

Ці записи для тих, хто хоче стати справжнім викладачем пермакультури. Ці нотатки для тебе,

викладач, не для твоїх студентів, тому що є рівень знань, а є рівень поведінки. Викладачам треба спостерігати за поведінкою та набуттям досвіду: куди рухається група, що впливає на її поведінку, але не давати, при цьому зворотній зв'язок.

Коли цей підхід, яким я ділюся з вами, прийшов до мене, я почала викладати так інтуїтивно, не маючи якихось записів, крім розкладу на кожен день.

Цей метод базується на дослідницькому підході – це спосіб підштовхування студентів до проактивності у їх власному навчанні, та залученні їх до прийняття рішень щодо планування та отриманих результатів. Досягнення такого рівня відносин можливе, коли, вчитель встановлює рівність спілкування між викладачем та учнем, запрошуючи до критичного випробовування наданої інформації, радше ніж до її прийняття.

Після критичної оцінки результатів програми КПД, етики та відповідальності викладача, навчальної літератури та практичного застосування цієї методики я щаслива поділитися своїм досвідом і сподіваюсь, що ці записи допоможуть викладачам пермакультури не лише експериментувати із методами викладання, але й побачити їхню роботу у надзвичайно широкому контексті спільноти та суспільства. Я сподіваюсь, що вчителі отримають натхнення та мотивацію до постійного ретельного вивчення власного викладання як основи для розвитку.

Я дослідила різноманітні стратегії, завжди фокусувалася на учні та принципи *«Турбота про людей»* для того, щоб покращити мою власну практику та продемонструвати на прикладах вибір методів, які на моє переконання будуть ефективними, аби надати студентам впевненості та компетентності бути чудовими викладачами або майбутніми пермакультурщиками.

Основний процес, крім перевірених стратегій неформального навчання дорослих, використовується у майже повністю емпіричному *«Проекті альтернативи насильству»*. Він вимагає високого рівня прозорості змісту та процесу. Я використала їхній *«розклад»*, який називається **«Що в програмі»**, як основу для структури. Цінність цього підходу у здатності відслідковувати вплив викладача на інших через бачення, слухання, взаємодію та спостереження. Кожен день має структуру, яка робить можливим навчання студентів один у одного через практику та роздуми. Ця структура включає в себе чотири денні сесії по 1,5 години та іноді вечірню сесію до години, і складається з наступних компонентів:

- Відкриття та привітання на початку кожного дня
- Зібрання
- Що в програмі: розклад на день
- Вправа/діяльність – опитування
- Енерджайзер
- Вправа/діяльність – опитування
- Підведення підсумків та закриття в кінці кожного дня

Ранковий час призначений для вивчення теорії та різних аспектів навчання дорослих. Післяобідня діяльність включає в себе практичне навчання, відповідність потоку та структурі КПД та підготовку до навчання теми КПД наступного дня. Залежно від способу та характеру викладання чотири денні сесії можуть зайняти більше часу, ніж є протягом дня. В цьому випадку вчителі можуть обирати, що включити у розклад, а що пропустити.

«Мета» аспект курсу визначає бажані результати, і студенти вчать в декількох різних ролях. В кожній з них вони запам'ятовують або вивчають відповідну поведінку. Це «мета» компоненти. Зокрема вони мають:

- Навчатися так, як навчаються студенти, щоб відчувати, як це бути учнем
- Проводити заняття як вчителі
- Бути студентами у їх власних навчальних групах

Всі три рівня вимагають поведінки, яка притаманна вчителям, набуттю навичок та широкій оцінці та використанню змісту КПД.

З першого дня учасники вчать спостерігати один за одним та практикувати навички вчителя пермакультури. Вони навчають невеликому сегменту курсу декількох студентів свого класу. Учасники роблять це кожного дня для того, щоб отримати навички та вибудувати довіру. Спочатку учасників просять концентруватися лише на зоровому контакті, поведінці тіла та змісті. Для деяких цього достатньо. Поступово студенти просуваються вперед, збільшується розмір класу та тривалість презентації, використовується все більше навичок ненасильницького спілкування, навичок слухання та розпитування, аж поки вони не зможуть викладати перед цілим класом, задіюючи всі навички через ретельно вибудовану групову динаміку, без якої цей курс просто не відбудеться.

ЯК ЗАСТОСОВУЄТЬСЯ ПРИНЦИП «ТУРБОТА ПРО ЛЮДЕЙ»

Принцип «Турбота про людей» має кілька комплексних підходів і проявляється у стосунках між вчителями та студентами. Наприклад, як вчитель, так і клас мають слідкувати за гарним ставленням один до одного. Всіх заохочують говорити та слухати інших. Кожного вислуховують принаймні один раз усією групою, і всі коментарі сприймаються через активне слухання.

Філософія курсу базується на:

- Турботі про людей завдяки створенню безпечного спільного навчального середовища
- Нарощуванні знань та навичок крок за кроком, послідовно поглиблюючи їх
- Побудові навчальної спільноти
- Етичній поведінці, моделлю для якої є вчитель
- Створенні доказового та послідовного розкладу

МОДЕЛЮВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЕТИКИ ВЧИТЕЛЯ

Ознайомити групу з викладацькою етикою, просити про зворотній зв'язок та тримати цю інформацію доступною, наприклад, на стіні, це одна з форм відповідальності вчителя, так само як скласти перелік результатів курсу та обговорити їх зі студентами. Це обов'язок вчителя.

ГРУПОВА РОБОТА ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ І СПІВПРАЦІ

У групах, культура взаємодії та співпраці створюється і підтримується завдяки запитанням:

- Чи дотримуєтесь ви теми?
- Чи слухаєте ви один одного?

Відповідаючи, кожен говорить за себе – немає індивідуальних, групових або призначених вчителем лідерів.

ВИРІШЕННЯ НЕПОРОЗУМІНЬ

Кожне складне питання до вчителя або яке виникає у групі, розглядається одразу ж, публічно, крім того студентів просять зробити свій вклад у його розгляд. Студенти вчать та практикуються давати вдумливий зворотній зв'язок та делікатну оцінку. Із гумором використовують ненасильницьку мову та поведінку тіла.

Результатом таких дій, які з однієї сторони моделюються вчителем, а з іншої практикуються та засвоюються студентами, є високий рівень взаємодії та співпраці між студентами та вмотивовані та підготовлені випускники.

Я провела багато часу, досліджуючи тематику навчання, орієнтованого на учня, тому пропоную ознайомитися із [Посиланнями](#), багато з яких пізнавальні та інформативні.

Це третя книга з серії, тож вчителі можуть продовжувати знаходити щось своє та йти далі, ніж базові матеріали. Першою була Earth User's Guide to Permaculture для загального читача або студента. Ця книга не замінює книги Моллісона або Холмгрена. Другою була книга для вчителів, де було висвітлено погляд на КПД та зокрема його зміст. Вона одна з декількох. Третьою є це видання, і я знаю, що хороші вчителі підуть далі. Це моє найбільше сподівання – дати основу, на якій вчителі побудують свою базу і потім і перестрибнуть у невідоме.

Розмарі Морроу

«Врешті-решт, ми будемо захищати
тільки те, що любимо. Будемо
любити тільки те, що розуміємо.
Будемо розуміти тільки те, чому нас
навчають»

Сенегальський поет та натураліст Баба Діаум

ДЕНЬ 1

Ростимо навчальну спільноту

ВІДКРИТТЯ КУРСУ

ЗАКЛИК ДО ЗАНЯТЬ

Добре починати кожен новий день у колі на вулиці, так щоб всі могли бачити один одного. Завжди починайте заняття вчасно, а зібрати учасників можуть допомогти пісня або якась інша активність.

Заходи для відкриття дня мають:

- залучити учасників
- сприяти взаємодії
- покликати всіх на коло

Варто мати хоча б одну вправу в запасі або попросити учасників провести якісь вправи.

Тепер запросіть усіх в аудиторію. Вона має бути облаштована формально: вчитель по центру, а учні сидять незручно рядами, обличчям до вчителя, спинами одних перед обличчям інших.

Навчальна мета:
побудувати
навчальну
спільноту

Примітка: Відкриття та закриття кожного курсу необхідно проводити добре. Кожен день має починатися відкриттям та закінчуватись закриттям. Відкриття курсу задає тон на всі наступні дні.

Церемонії відкриття мають збирати людей до навчання вчасно і без застосування сигналів, таких як дзвіночки, свистульки або крик. Замість цього треба заманювати учасників.

ПРИВІТАННЯ УЧАСНИКІВ

Продовжуйте в цій незручній класній кімнаті та радісно ігноруйте будь-яку незгоду зі сторони учасників.

Важливо сказати студентам, що ви раді, що вони прийшли і що ви з нетерпінням та приємними передчуттям чекали початку цього курсу. Підтримуйте зоровий контакт і слідкуйте за гучністю голосу.

Будьте стислі та повідомте студентам, що у вас немає наміру домінувати у спілкуванні, і що на цьому курсі саме вони будуть в центрі навчального процесу. Це більше ніж курс-інструктаж. Він заключається не стільки в інформації, яку ви даєте, скільки у розвитку їхньої впевненості та компетентності як вчителя.

Підкресліть, що **кожна людина відповідає за власне навчання**. Вони мають брати активну участь, обговорювати теми з колегами та ставити запитання. Поясніть, що на цьому курсі вони будуть як студентами, так і вчителями.

ПРИВІТАННЯ ЗЕМЛІ

Запропонуйте коротку історію місця проведення курсу – хто жив та помер на цій території, хто володів цією ділянкою, піклувався про неї або наносив шкоду, хто був тут щасливий, а хто страждав. Скажіть, що ми будемо турбуватися про територію, на якій ми будемо жити протягом цих днів. Ми не будемо забруднювати ґрунт, повітря чи воду, ні применшувати біологічне різноманіття чи створювати сміття. Земля буде підтримувати нас, надасть нам притулок, їжу та воду.

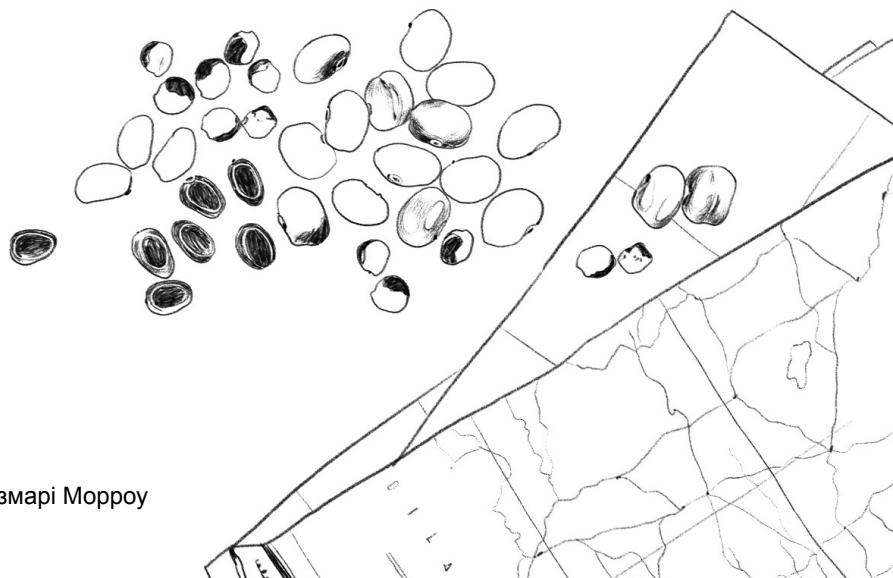
Оголошення: «Чи є у когось новини?» Заохочуйте до озвучування проблем чи складностей учасників.

***Примітка:** Перекладання відповідальності за власне навчання на студентів може бути неприємним для тих з них, які очікують, що викладачі за них і подумують, і розкажуть. Ви можете похитнути деякі усталені поняття того, яким має бути викладач.*

***Примітка:** Все, що ми робимо на цьому курсі, є необхідним та застосовується на всіх курсах пермакультури, які ми проводимо.*

«Те, що роблять пермакультурники, є найбільш важливою діяльністю будь-якої групи в світі»

Девід Сузукі

ЩО В ПРОГРАМІ (ПОСТЕР 1.1)

Попросіть студентів прочитати кожну тему вголос з «Що в програмі», програми дня, і лише поясніть зміст без дискусій, тому що дискусії виникнуть, коли ми дійдемо до відповідних тем.

Запитайте думку студентів щодо розкладу («Що в програмі») і як це може спрацювати для їхніх учнів.

Примітка: Людям подобається знати, що буде далі.

Покажіть постер «Що в програмі», який допоможе студентам у навчанні завдяки:

- Формуванню напрямку навчання
- Фокусуванню уваги та концентрації «блукаючих» умів
- Доречній інформації
- Дотриманню змісту навчання

ЩО В ПРОГРАМІ БУДУЄМО НАВЧАЛЬНУ СПІЛЬНОТУ

СЕСІЯ 1

ТУРБОТА ПРО ЛЮДЕЙ:
ПОЧАТОК СПІЛЬНОЇ
РОБОТИ

- Зібрання
- Знайомство і запам'ятовування імен
- Визначення і обговорення правил поведінки на курсі
- Ознайомлення з розкладом
- Обговорення структури (патернів) майбутніх днів
- Ознайомлення з викладацькою етикою
- Обговорення бажаних результатів курсу
- Практика «Під деревом»
- Що таке «Навчальна екосистема»
- Облаштування аудиторії для кращого навчання

СЕСІЯ 2

КУЛЬТУРА НАВЧАННЯ

- Сподівання та очікування
- Турбота про людей. Кодекс групи

СЕСІЯ 3

ФАКТОРИ, ЩО
ВПЛИВАЮТЬ НА УЧНІВ

- Вплив місця та простору
- Вплив різних стилів навчання
- Самооцінка

СЕСІЯ 4

ПОЧАТОК ВИКЛАДАННЯ

- Відповідність змісту КПД
- Структура КПД та потоку
- Пояснення мікро-викладання
- Запитання для самооцінки

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ

- Етика, принципи, стратегії та техніки

СЕСІЯ 1

ТУРБОТА ПРО ЛЮДЕЙ: ПОЧАТОК СПІЛЬНОЇ РОБОТИ

ЗІБРАННЯ

Кожен новий день, або нова тема відкривається зібранням. Під час зібрання всі слухають усіх: кожна людина має висловитись та бути почутою іншими. Не потрібно перебивати чи розпочинати дискусії. Ця практика сприяє створенню довірчої атмосфери та поваги одне до одного. Кожному ставиться однакове питання. Наприклад, на початку курсу, можна запитати про рік закінчення КПД та викладача курсу. Відповідь має бути простою: «Я закінчив КПД ... року, моїм викладачем був...».

ЗНАЙОМСТВО ТА ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ ІМЕН

Звертатися до студентів на ім'я – це гарна практика. Є багато способів для запам'ятовування імен, які допоможуть як вчителю так і студентам. (див. [Енерджайзери](#))

ПРАВИЛА

Правила ([Постер 1.2](#)) це інформація про місце проведення курсу (будинок, навчальний корпус тощо), роботи з прибирання, надання першої допомоги, підтримку інших і загальні правила поведінки. Обговорення цих правил та необхідності їх дотримання визначає стандарти поведінки, прояснює очікування від студентів та є запорукою ефективного вирішення конфліктів.

Якщо ви проводите курс у когось, обговоріть ці правила з власниками місця, та попросіть їх визначити відповідні питання та межі, наприклад, питання їхньої приватності.

Практичне завдання

Запитайте студентів, чому, на їх думку, для групи є вкрай важливим обговорення правил порядку. Додавайте кожний новий пункт зі словами: «Ви можете додати щось своє або змінити цей пункт».

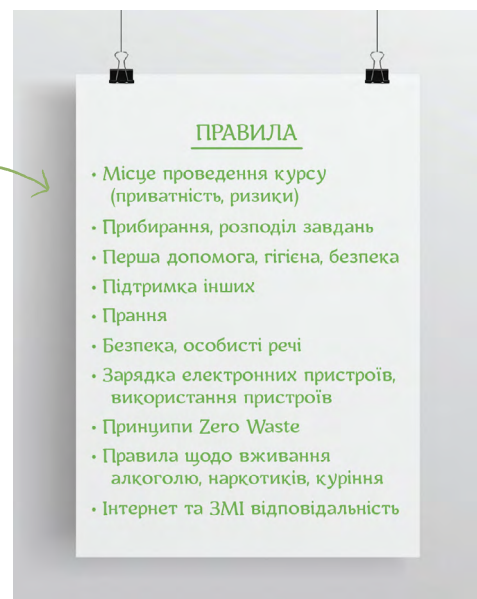
СТРУКТУРА НАВЧАННЯ

Повісте постер «Структура навчання» ([Постер 1.3](#)) після дискусії на видне місце.

Години навчання можуть бути змінені залежно від потреб студентів. Час прийомів їжі може змінюватися залежно від ситуації на кухні та потреб кухаря.

Розклад курсу (див. [Додатки](#)) розміщується біля головних дверей або там, де люди їдять. Не роздавайте його кожному, але

Примітка: *Всі постери пронумеровані і їхні копії є в кінці кожного Дня. Аби перейти до постера – натисніть на посилання.*

Постер 1.2

Примітка: *Додатки – це документи з більш повною інформацією. Користуйтесь ними.*

проговоріть розклад у групі. Після першого дня він стає нецікавим. Заохочуйте дискусії та обговорення. Поясніть студентам, що відвідування занять та виконання завдань є обов'язковими вимогами проходження курсу.

ВИКЛАДАЦЬКА ЕТИКА

Щоб підтримувати на курсі атмосферу прозорості та взаєморозуміння варто поділитися зі студентами вашими етичними принципами як викладача. Зазвичай групи добре реагують на таку дію (Постер 1.4). Я намагаюся, аби викладацька етика відповідала пермакультурному принципу «Турбота про людину». Крім того, варто дотримуватися навчальної програми та практик неформальної освіти. Хоча, часом це зробити складно.

РЕЗУЛЬТАТИ КУРСУ

Покажіть студентам, що саме вони можуть очікувати від навчання (Постер 1.5) та розпочніть дискусію за кожним пунктом. Студенти мають розуміти, хто чого може досягнути та в якій мірі. Будьте відвертими, адже чітке прояснення результатів навчання розвіює нереалістичні очікування.

Хорошими результатами проходження курсу можна вважати якщо студенти здобувають викладацькі навички та знання, та можуть навчати пермакультурі різних учнів у різних середовищах.

Результати навчання для студентів курсу «Навчання має значення»

- Знати програму КПД та вміти визначити результати курсу
- Вміти пояснити структуру та задачу КПД
- Зрозуміло спілкуватися з різними групами, наприклад, зі студентами КПД, або тематичних і вступних курсів, з координаторами громадських садів чи центрів пермакультури, та виступати, використовуючи відповідну поведінку тіла та ненасильницьке спілкування.
- Обирати відповідні техніки для забезпечення навчання та методика для забезпечення його ефективності
- Оцінювати професійність та готовність студентів до викладання.
- Отримувати зворотній зв'язок від студентів та давати оцінку.
- Доеднатися до спільноти вчителів для взаємопідтримки та подальшого навчання.

Специфічні навички, які студенти отримують під час навчання:

- Розробка короткого чи довгого курсу
- Прописування власних результатів навчання та викладацької етики
- Ефективне використання навчальних матеріалів
- Створення навчальних постерів
- Уміння поставити питання для ініціювання обговорень та інтеграції досвіду
- Уміння давати чіткі пояснення та доносити ідеї до слухачів
- Уміння проводити лекції із використанням DVD чи PowerPoint

Практичне завдання:

Запитайте студентів: «Чому важливо демонструвати викладацьку етику та потенційні результати навчання студентам?» Заохочуйте дискусію та повторіть, що «все, що ми обговорюємо, необхідне як для КПД так і для інших курсів».

ПРАКТИКА: «ПІД ДЕРЕВОМ»

Запитання та ідеї поза темою можуть виникати у студентів в різні моменти сесії. Для того, щоб заняття проходили «у потоці», а вчитель не відволікався, студенти записують свої питання «Під деревом» (**Постер 1.6**) в момент виникнення для того, щоб вони були розглянуті пізніше.

НАВЧАЛЬНА ЕКОСИСТЕМА

Цей постер (**Постер 1.7**) показує структуру цього курсу, і ми будемо її разом. Подивіться на малюнок.

Подумайте про ваш КПД як про цілісну систему із різними темами та багатьма взаємозалежними та взаємопов'язаними елементами. Ми будемо вивчати кожну тему та багато елементів, кожен з яких впливає на інші.

Заохочуйте дискусію та виникнення ідей у студентів, які, на їх думку, допомагають або заважають навчанню. Додавайте їх. Кожна велика тема це один день курсу. І ми можемо розглянути більше чи менше елементів однієї теми.

ОБЛАШТУВАННЯ АУДИТОРІЇ

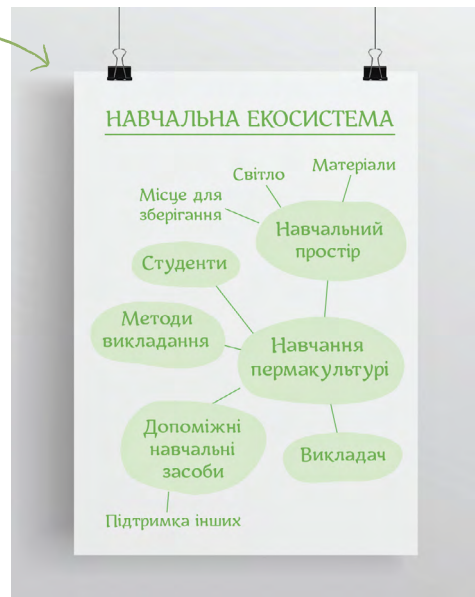
Коли ми говоримо про навчальну екосистему, ми визначаємо різні фактори (теми), які впливають на ефективність навчання. Кожного дня ми будемо брати одну тему та додавати до неї різні елементи. І найперше, що ми зробимо – подивимось на місце, наш навчальний простір, та його облаштування.

Зараз ми лише коротко обговоримо це питання, але обов'язково повернемось до нього пізніше і розглянемо детальніше. Навчальний простір є важливим і багато факторів у ньому впливають на те, як люди навчаються.

Давайте подивимось тільки на план кімнати. Заохочуйте дискусію щодо різних варіантів розміщення людей в аудиторії.

Постер 1.6

Постер 1.7

Практичне завдання: навчальний простір та його облаштування

Намалюйте різні варіанти розміщення людей в аудиторії (Постер 1.8)

Постер 1.8

Принципи розміщення:

- Вчитель та всі учасники можуть завжди бачити один одного
- Коло – найкраща форма для навчання
- Вчитель знаходиться в колі разом із дошкою, або вона поруч

Студенти змінюють розміщення в кімнаті так, щоб воно допомагало навчанню та відповідало вищеперерахованим принципам.

Питання, які допоможуть виконати завдання:

- Де має бути вчитель?
- Яке розміщення людей сприятиме ефективному навчанню?
- Де має бути дошка?

Вийдіть з кімнати, займіть позицію спостерігача, не втручайтесь, якщо у цьому немає потреби. Дайте студентам проявити самостійність.

Підсумки: Після того, як група розміститься по новому, перевірте, чи всі можуть бачити один одного. Розпитайте учасників про враження та відчуття від нового облаштування аудиторії.

Цінність цього завдання у тому, що студенти починають вибудовувати довіру між собою та отримувати навички спілкування та самостійності у прийнятті рішень.

Закрийте сесію.

Примітка: Для привернення уваги учасників та виконання цього та іншого завдань використовуйте наступні засоби комунікації, або вигадайте свої:

- Підняти руки та замовчати
- Потерти руки, порахувати до трьох та хлопнути
- Почати співати
- Голосно прошепотіти

СЕСІЯ 2

ЯК МИ ВИБУДОВУЄМО НАШУ КУЛЬТУРУ НАВЧАННЯ

Навчальна мета:
побудова
навчальної спільноти
через вираження
сподівань
та вражень

СПОДІВАННЯ ТА ОЧІКУВАННЯ

Коли ми вивчаємо очікування студентів від курсу, важливо, щоб висловилися кожна людина у групі. Заохочуйте студентів до цього.

Запитайте: «Чому для вчителя важливо знати очікування студентів вже на початку курсу?». Ви можете почути наступні відповіді:

Це важливо, для того щоб:

- розпочати дискусію між студентами
- скорегувати викладання
- показати, що свобода дискусій вітається на курсі
- пересвідчитись, що цілі вчителя відповідають потребам студентів
- встановити зв'язок між людьми
- пересвідчитись в кінці курсу, що цілі дійсно були досягнуті
- зафіксувати очікування студентів для моніторингу та оцінки
- оцінити початкову поведінку тіла, впевненість та навички використання дошки/маркера

Запитайте: «Як би ви записали сподівання та очікування?»

Для цього є два способи. Я намагаюсь застосувати обидва на своїх курсах, щоб у студентів був різний досвід роботи з однаковими даними.

Практичне завдання 1

Кожен студент має написати свої сподівання та очікування на аркуші паперу. Після цього учасник встає та презентує свої очікування групі. Важливо не читати з аркуша, а утримувати зоровий контакт з іншими. Так кожен студент говорить про свої сподівання, наприклад: «Я хочу навчати пермакультурі переселенців».

Після того, як всі поділяться своїми очікуваннями, попросіть студентів помінятися місцями, знайти людину, чиї сподівання/очікування їх зацікавили, та поговорити з нею.

Для завершення цієї сесії, попросіть учасників записати їхні сподівання/очікування від курсу на великому аркуші паперу на стіні до того, як вони підуть з аудиторії, та прикріпити поруч їх особистий аркуш ([Постер 1.9](#)). Обидва списки

Примітка: Час отримати першу навичку: ви маєте встати та говорити перед усією групою, утримуючи зоровий контакт.

залишаються на стіні до кінця курсу. В кінці навчання, студенти повернуться до них та використають для оцінки результатів.

Важливість цього завдання в тому, що воно змушує людей думати, писати та говорити. Студенти переміщуються аудиторією та формують стосунки один з одним. Так створюється навчальна спільнота.

Практичне завдання 2

Намалюйте таблицю з трьома колонками, як показано нижче, на папері або дошці, та попросіть студентів по черзі написати своє ім'я та очікування, потім повернутися до групи та сказати, що вони записали.

Фотографуйте постер для відслідковування та подальшої оцінки вашого викладання та їхнього навчання, або повісте його на стіну аудиторії. Попросіть студентів підійти до постеру та поговорити з тою людиною, яка зацікавила їх своїми очікуваннями.

Ви як фасилітатор берете участь у всіх цих діях. Дивіться приклад нижче.

ІМ'Я	ОЧІКУВАННЯ	ДОСВІД
Тетяна	Ця група стане спільнотою етичних викладачів, що будуть допомагати один одному у професійному плані	Всі отримають досвід та навчаться використовувати нові навички
Дмитро	Викладати пермакультуру в бідних регіонах	Навчаюся використовувати свої знання та навички
Юрій	Повернуся в своє містечко та буду навчати дітей пермакультури	Я вже викладач початкових класів

Енерджайзер

Попросіть студентів заплющити очі та покласти привезені із собою хвилювання та занепокоєння в уявну коробку, де вони будуть безпечно зберігатися до моменту повернення додому. Вони можуть повернутися до переживань у будь-який момент, якщо захочуть.

Примітка: Енерджайзери це активні вправи, які мають різні задачі. Наприклад, відкриття заняття, переключення уваги, відпочинок, зміна теми, підняття енергії групи або навпаки заспокоєння. Взагалі, енерджайзери можуть слугувати майже будь-якій викладацькій меті. Обирайте доречні вправи та завжди майте наготові кілька різних. Аби енерджайзер спрацював, і вправа пройшла добре, дуже важливо давати студентам чіткі інструкції.

Викладач має вивчити імена студентів з самого початку курсу. Це дуже важливо для подальшого навчання.

В цій книзі я показую, коли та які енерджайзери варто використовувати, але я закликаю вас, як викладачів, вивчати існуючі та підбирати власні активності. У розділі **Енерджайзери** в кінці книги ви знайдете багато енерджайзерів/криголамів, які використовуються на початку курсу та для вивчення імен, з інструкціями до них.

КОДЕКС ГРУПИ

Практичне завдання: Кодекс групової поведінки

Постер 1.10 дає нам уявлення про те, як ми маємо поводитись в класі та проявляти турботу про людей. Важливість цього завдання в тому, щоб

- проактивно вирішувати конфлікти
- встановлювати правила поведінки в групі
- розвивати неієрархічні норми в групі
- успішно заохочувати людей взаємодіяти, обговорювати та співпрацювати. Цей метод працює на всіх курсах та зборах.

Опція 1

До початку сесії **підготуйте** постер, до якого можна буде щось додавати або вносити зміни за бажанням групи.

Запитайте: «Навіщо потрібно готувати постер наперед?»

- Це займає менше часу, особливо, якщо група розгублена та ніколи не робила цього раніше.
- Можна перейти одразу до важливих пунктів.

Опція 2

Створіть постер разом із групою. Попросіть студентів написати на папері не менше п'яти важливих факторів, завдяки яким вони почували б себе безпечно та могли бути відкритими під час навчання на цьому курсі.

Запитайте: «Навіщо створювати постер разом із групою?»

- Студенти залучаються до визначення факторів.
- Займає більше часу.

Який би метод ви не обрали, розмістіть постер на видному місці, і нехай він залишається там до кінця курсу.

Примітка: Кодекс поведінки, який ми використовуємо на наших курсах, чіткий та зрозумілий і є ефективним способом формування поваги у групі та проактивного вирішення конфліктів. Слідкуйте за тим, щоб студенти не видозмінювали його, бо іноді пропозиції студентів можуть будуть розпливчастими.

Посилання: [Важливість кодексу поведінки](#)

Примітка: Постери є важливими візуальними навчальними засобами, які зосереджують увагу на інформації. Вони розміщуються на стіні аудиторії для того, щоб студенти бачили їх та могли до них звернутися у разі необхідності. Постери важливі для тих, хто не любить робити записи під час слухання, для учнів з візуальним та вербальним сприйняттям інформації та тим, для кого мова навчання на курсі не є рідною.

Часом студенти хочуть зосередитися на веденні записів та самій лекції. Деякі учасники слухають, а записи роблять після заняття, власне, з постерів. Кожен має навчатися так, як підходить саме йому, і цей курс дає можливість для успішного навчання різним типам учнів.

Після заняття, або ввечері студенти можуть сідати біля постерів, читати їх уважно та переписувати. Це допомагає їм зануритися у зміст. Але ми в жодному разі не заохочуємо студентів використовувати саме ці постери. У міру зростання студентів як вчителів вони можуть робити власні постери, знаходити інформацію, фото, малюнки і т.д.

Практичне завдання: Обговорення пунктів постеру

Покажіть **Постер 1.10** і запитайте: «Що на цьому постері?»

Попросіть різних студентів прочитати по одному реченню та прокоментувати, що ці пункти означають для них.

- Повторіть це із кожним пунктом зі списку:
- Не критикувати себе або інших – давати позитивний зворотній зв'язок
- Право говорити і право передати слово іншому
- Не розголошувати секрети
- Дотримуватися теми
- Кожен говорить лише за себе
- Співпрацювати, не конкурувати
- Поважати час висловлення – свій та інших. Говорити стисло, не перебивати
- Кожен навчається у власному темпі
- Отримувати задоволення!

Попросіть студентів висловити свої пропозиції та коментарі.

Постер 1.10

Важливість цього завдання: Принцип турботи про людину є відчутним та проявляється у взаємоповазі. Ми визначили та обговорили основні принципи взаємопідтримки в навчанні. Ви можете довіритися студентам набагато більше, ніж може здатися на перший погляд. Дискусії в групі є важливими і необхідними, вони збагачують учасників і розширюють їхню усвідомленість.

Якщо пізніше в групі з'являються проблеми, ви можете повернутися до постера та переглянути його. В такому випадку приверніть увагу студентів до його пунктів і попросіть оцінити їх як групу за десятибальною шкалою. Не називайте окремих людей на ім'я.

Запитайте: «Як такий постер допомагає у навчанні?»

- Висвітлює очікування
- Вибудовує довіру та відчуття безпеки у групі
- Студенти відчувають себе вільними у навчанні та вільними від шкільних заборон

СЕСІЯ 3

ФАКТОРИ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА НАВЧАННЯ

ЯК ЗОВНІШНІ ФАКТОРИ ВПЛИВАЮТЬ НА НАВЧАННЯ

Для навчання, найбільш відповідним середовищем є «неохайне». Воно надає величезну кількість можливостей та рішень для створення власного порядку з різних елементів.

Навчальний простір є першим фактором, що впливає на навчання.

Ми вже побачили, як розміщення в аудиторії впливає на якість навчання. Тепер ми розглянемо вплив інших елементів навчального простору.

Покажіть ще раз ([Постер 1.7](#)) «Навчальна екосистема».

На іншому аркуші намалюйте основу карти пам'яті та розмістіть пермакультуру у центрі. **Попросіть** студентів назвати інші головні теми, такі як викладачі, студенти, навчальний простір, методологія та допоміжні навчальні засоби.

Ми розкриємо кожну з цих тем протягом нашого курсу та поступово переплетемо їх між собою за принципом кумулятивного ефекту. Потім ми узгодимо їх зі стратегіями та техніками КПД. Це має вагомий вплив на навчання.

Запитайте у студентів їхній досвід просторів та місць, які заважали їхньому навчанню та про такі, які сприяли йому.

Вимоги вчителя до місця занять відрізняються від вимог студентів. Спочатку ми подумаємо як вчитель: «*Що потрібно вчителям від місця занять для успішного викладання?*» Тепер ми подумаємо як студенти: «*Що потрібно студентам для ефективного навчання?*» Запишіть це на дошці.

ПОСТЕР 1.7

Практичне завдання

Запропонуйте всім студентам написати на дошці, або постері (**Постер 1.11**) один зовнішній фактор аудиторії, який впливає на ефективність їхнього навчання. Вони можуть зробити два кола і додати ще по одному пункту, коли всі інші вже написали свої варіанти.

Можливий перелік:

- Природне світло
- Зовнішні відволікаючі речі (напр. шум)
- Комфорт (який саме)
- Натхнення або мотивація (від чого?)
- Потік повітря
- Надмірна спека, холод або вітер
- Розмір групи
- Сидіння та меблі (включаючи ковдри та подушки)
- Інше

Будь-який простір підходить, коли він має характеристики, що сприяють успішному навчанню. Це може бути веранда, місце під деревом або в саду, або кухня.

Запитайте: «У якому просторі ви будете викладати КПД? Які меблі та характеристики вам знадобляться?» Потім запропонуйте подумати над тим, що потрібно вчителю.

Пропозиції: годинник, фрукти, вода/напої, бібліотека з довідковою інформацією, комора, дошка для групової роботи, окреме місце для групової роботи, або такої, що вимагає «безладу» і т.д. Дошки для крейди дешевші у використанні, бо для фліпчарту потрібно купляти маркери. Практичними є дошки для кнопок, щоб вішати постери, так само як рейки для постерів, природне світло, вигляд на сад, пагорби або фруктові дерева, які можуть бути темою для дискусій.

Практичне завдання: Планування аудиторії мрії

Необхідно спланувати навчальний простір вашої мрії. Дайте студентам п'ять хвилин, щоб зробити ескіз ідеального місця для навчання та обговоріть результат у парах.

Цінність цього завдання полягає у повторенні теми, що вивчається та її засвоєнні. Подібне завдання допоможе розкритися візуалам та розпочне групову роботу.

Підсумувати роботу необхідно, склавши список ідей. Нехай кожен студент напише одну ідею/мрію на дошці.

Заохочуйте студентів додавати відповідні важливі пункти до схеми навчальної екосистеми протягом всього курсу. Нагадайте, що необхідно думати як з точки зору вчителя, так і з точки зору учня.

Примітка: Пам'ятайте, що на курсі ви виступаєте не тільки в ролі фасилітатора, але й у ролі студента для того, щоб заповнювати прогалини у знаннях чи навичках. Тому ви також маєте додавати всі елементи, які ви вважаєте важливими, і які були пропущені іншими студентами. Ігноруйте недоречні або явно помилкові відповіді на цій стадії.

Примітка: Під час навчання найкраще положення сидіти. Студенти можуть розташуватися, наприклад, на подушках на підлозі. У горизонтальному положенні в учнів зазвичай одразу закриваються очі і втрачається увага.

Примітка: до цього моменту участь студентів може бути не зовсім повноцінною та відкритою, тому що вони ще не впевнені

- як знайти своє місце серед інших
- як оцінити адекватність власних знань
- чи безпечно висловлюватись у групі
- як сприймаються коментарі викладачем

ОЦІНКА ВАШОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОСТОРУ

Ви можете спроектувати власний, або модифікувати існуючий навчальний простір. Якщо ви орендуєте приміщення, або вам надали якийсь інший простір, ви маєте упевнитись, що він підійде для вас і для студентів. Добре спроектований простір має бути багатофункціональним. Для проведення курсу пермакультури необхідні:

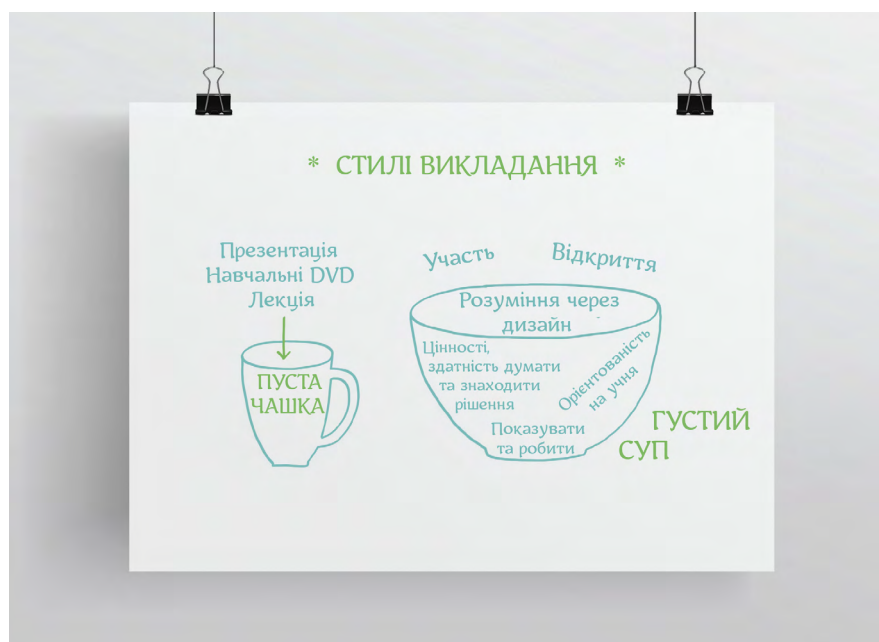
- Легкі стільці, які можна легко виносити на вулицю
- Мобільні дошки чи фліпчарти, розміщені в аудиторії для роботи студентів і викладачів
- Місце для книг та інших довідкових матеріалів (полиці, додаткові столи)
- Місце для олівців, багаторазового клею, лінійок та іншого навчального матеріалу
- Природне освітлення
- Можливість розташування до 30 людей у колі
- Відокремлені простори
- Зона для напоїв (напр. соки, чай, кава), які доступні у будь-який час і рукомийник, для підтримання гігієни
- Широкі двері, що ведуть на крыту веранду для роботи з мазкими матеріалами, наприклад, ґрунтом та насінням
- Місце для одягу та взуття
- Подушки, ковдри
- Не слизька підлога без килиму
- Обладнання для ноутбука, презентації слайдів і т.д.
- Гарний краєвид (сад або інший пейзаж), до якого можна звертатися під час теоретичних занять
- Відсутність відволікаючих факторів
- Нетоксичні матеріали (напр. фарби)

Фото: У заняттях на відкритому повітрі багато переваг: свіже повітря, розслаблена атмосфера, приклади з самої природи, можливість обрати комфортне місце відносно сонця та тіні і т.д.

ЕКСПЕРИМЕНТИ ЗІ СТИЛЯМИ ВИКЛАДАННЯ

Так само, як в учнів є різні стилі навчання, **вчителі мають різні стилі викладання**. Стиль залежить від методів, навчальних матеріалів та особистості людини, її індивідуальності. Немає добрих чи поганих стилів викладання, але будь-який навик можна покращити. Деякі стилі викладання більше орієнтовані на учнів, ніж інші. Цей курс фокусується на викладанні, яке залучає учнів у процес. Інші стилі, яким у книзі приділяється менше уваги, більше підходять для простого інформування та офіційних подій. Є велика різниця між «писати і говорити» та стилями, орієнтованими на учнів. У тому числі, це відбувається через різний погляд на ролі вчителів і студентів ([Постер 1.12](#)).

Постер 1.12

Запитайте студентів про стиль викладання на їхньому першому КПД:

«Як відбувалось навчання КПД та як це на вас вплинуло? Що ви пам'ятаєте зі стилю викладання на ньому? Що б ви взяли для себе, а що покращили?»

Ініціюйте розмову щодо того, що привернуло увагу, які викликало відчуття та що саме вивчалось на курсі. Стилi можна змiнювати або мiксувати.

Практичне завдання

Роздайте студентам копії стилів викладання (див. [Який ваш стиль викладання?](#) у додатках) та запитайте, який, на їхню думку, у них стиль. Та чого б вони хотіли від своїх викладачів?

СЕСІЯ 4

ЯК ВИКЛАДАТИ ЗМІСТ КПД

Практичне завдання

Попросіть когось зі студентів записувати на дошці (**Постер 1.13**) за вас, поки ви розпитуєте про те, яким вони пам'ятають КПД у ролі учнів:

- За біомами та Керівництвом для дизайнерів Білла Моллісона
- За принципами та послідовними розділами Керівництва для дизайнерів Моллісона
- Від аналізу до дизайну через теми – вода, енергія, ґрунт, рослини, тварини, екологія, потім дизайн за зонами – від патернів до деталей.
- Деякі вчителі розробляють КПД через зони
- Інше

Запитайте: «Яка структура використовувалася на вашому КПД?» Кожен студент має вийти до дошки та поставити галочку навпроти однієї з запропонованих структур.

Потім запитайте: «Хто розкривав лише місцеву інформацію та/чи виключно технології?», «Хто підходив до викладання глобально? Хто абстрактно? Хто був конкретним?», «Наскільки сильними були випускники вашого курсу?», «Чи ваш викладач дотримувався трьох етичних принципів?».

Якщо викладач розкриває лише місцеву інформацію та виключно технології, КПД і дизайнерське проектування залишаться не розкритими. Всі дизайнерські концепції мають бути представлені через принципи, що застосовуються глобально.

Це перша вправа, присвячена перебігу та структурі власного КПД. Добре започаткувати глибоку дискусію щодо структур, які спрацювали для студентів, і які ні. З цього моменту студенти почнуть розробляти власну структуру та зміст курсу для фінальної презентації.

ПОЧАТОК РОБОТИ НАД СТРУКТУРОЮ ТА ЗМІСТОМ КПД

Фінальний проект курсу для викладачів (Постер 1.14) полягає у розробці власного формату структури та змісту КПД та представленні його всій групі. В останній день курсу студенти у групах мають представити власні проекти структури та змісту КПД, над якими вони працюватимуть протягом тижня.

Цілі проекту:

- Ознайомлення та усвідомлення цінності, обсягу та майбутніх вимог щодо викладання КПД
- Отримання детальної інформації щодо обсягу та змісту КПД, основних тем та принципів

Для того, щоб спростити це завдання, значна частина післяобідньої програми протягом п'яти днів буде присвячена повторенню КПД та успішному засвоєнню його змісту.

Енерджайзер

Встати та зробити енерджайзер, наприклад [Дує сильний вітер](#), [Хто робить дію](#), [Підморгування](#) або [Балансування палиці](#).

Фото: Енерджайзер з метою: балансування жердини вимагає співпраці всієї групи.

СКЛАДНІ МОМЕНТИ КПД

Для роботи викладачі вже мають чудовий зміст, тому немає потреби розробляти програму з нуля. Необхідно тільки впевнитись, що ця інформація є підтвердженою та актуальною.

Ми доповнюємо чи розширюємо зміст тільки у разі необхідності, наприклад, додаємо Зону III, Зону II, міську пермакультуру, перехідні міста.

КПД не вимагає великої кількості нових тем або зміщення акценту. Відмінний зміст є достатнім у 90% курсу, і ми відхиляємось від нього лише якщо нам необхідно досягти певної мети. Програма КПД мало змінилася з часів її створення в 1970-х. І тепер ми маємо все більше розуміння, чому ця програма так добре працює та є настільки важливою.

Ми маємо усвідомлювати, що відхилення можуть відбуватися тому, що викладачі:

- викладають в ізоляції
- викладають пермакультуру в першу чергу як садівництво та фермерські технології
- задовольняють курсом потреби власного еґо
- не приділяють достатньо уваги принципу турботи про людей, що проявляється у групі конфліктами

НАВЧАЛЬНА
МЕТА:
ВИКЛИКАТИ
ДИСКУСІЮ

«Пермакультура передбачає те, що є морально допустимим і науково необхідним»

Білл Моллісон

ДОСТАТНІСТЬ ЗМІСТУ КПД

Практичне завдання: Чого не вистачає у КПД?

Запитайте: «Яку тему було б корисно додати до КПД, якої зараз немає у програмі?» **Попросіть** когось зі студентів записати відповіді на це питання на дошці. Наприклад:

- Соціальні рухи, пов'язані із пермакультурою
- Фінансові кризи та «повільні» гроші, перма-гроші, альтернативна економіка
- Ненасильницьке спілкування та як давати корисний зворотній зв'язок
- Стратегії відновлення узбережжя та марікультура
- Відновлення деградованих річок
- Міста-гіганти із населенням більше 20 мільйонів
- Дизайн на випадок стихійних лих і надзвичайних ситуацій, особливо для островів і прибережних поселень

Які теми висвітлюються неналежним чином? (Постер 1.15)

- Стійкість, гнучкість, принцип попередження, спільноти для виживання
- Гриби та міцелій як харчування ґрунту та техніки очищення води
- Аквапоніка та маломасштабні виробництва білку для міст (напр., спіруліна)
- Перехідні міста для стратегій біорегіонів
- Типи лісосадів для Зони II (напр., тропічні та пустинні)
- Нові стратегії та технології для Зони III
- Принципи відновлення та будівництва міст-гігантів
- Відновлення після надзвичайних ситуацій і стихійних лих, особливо для зон катастроф
- Знання та навички для побудови сталих спільнот
- Індикатори оцінки пермакультурних робіт/проектів
- Оцінка випускників КПД для розуміння роботи найкращих вчителів

Обговоріть, які теми КПД стали більш розповсюдженими у порівнянні із 1970-ми роками, наприклад Глобальна мережа екопоселень (GEN), школи, громадські сади, пасивні та енергоефективні будинки.

Практичне завдання 1

Визначте умови фінального викладацького проєкту для щоденної роботи в групах.

- Поділіть студентів на групи від чотирьох до шести людей
- Визначте навички та знання, які має опанувати випускник КПД
- Визначте навчальну мету та результати КПД
- Вирішіть, якою буде головна тема на 1,5 години
- Заплануйте основні теми КПД

Примітка: Коли є розуміння реальної мети та компетенцій, що очікуються від випускників, КПД формує сильних пермакультурциків. Всім студентам подобається знати, які професійні компетенції очікуються від них. Передіть список компетенцій, який ви дали учасникам цього курсу.

Практичне завдання 2

Тепер час розбити студентів на групи, у яких протягом другої половини дня вони будуть **працювати над наступним питанням**: «У чому має бути компетентним випускник КПД, щоб називатися професіоналом? Іншими словами, якими професійними компетенціями має володіти випускник КПД?»

Матеріали для завдання: Великі аркуші паперу або дошки та маркери.

Перший крок: Визначити цілі та компетенції, яких мають досягти студенти на добре проведеному КПД. Наприклад (цей перелік не є вичерпним), компетентний випускник КПД:

- знає, де необхідне втручання та як відновити ландшафт
- вміє аналізувати ландшафт і соціальні системи
- вміє проектувати ландшафти та соціальні системи, які відновлюватимуться після пошкоджень та деградації та нарощуватимуть свою продуктивність
- здатен далі здобувати необхідні знання та навички там, де вони необхідні, наприклад у навчальних таборах та професійних колах

Якщо є будь-яке непорозуміння щодо основних тем, заохочуйте студентів обговорювати це в своїх групах. Може бути корисним розглянути наступне:

Обов'язково знати: принципи та етику

Бажано знати: стратегії

Може знати: техніки

Відслідкуйте роботу групи на цій стадії якомога частіше та ставте два запитання: «Чи дотримуєтесь ви завдання? Чи всі залучені до роботи?»

Цінність завдання: Студенти встановлюють зв'язок із власними знаннями та розумінням КПД. Функція цього практичного завдання у тому, щоб допомогти студентам:

- з'ясувати, що знають інші, та які експертні знання вони можуть дати групі
- дізнатися, як думають інші, та як ставляться до завдання
- почати планувати процес роботи (не завершити його)
- дійти згоди щодо процесу
- заохочувати активну участь та допомагати один одному
- дати можливість висловитись більш тихим

Питання до групи: Через приблизно 45 хвилин групи звітують про свій прогрес перед всіма так, щоб вони могли почути, що запитання щодо виконання завдання у інших груп схожі.

Запитайте: «Що складно в цьому завданні для вас, наприклад організувати інформацію, узгоджувати різні точки зору, і т.д.?», «Чому для вас є важливим досвідом усвідомлення того, що ви не знаєте чогось, про що думали, що знаєте?»

Поясніть, що це сприяє переосмисленню, дає розуміння сфер знань інших у групі, та сприяє більш ґрунтовному навчанню.

Студенти можуть пристосувати свій план КПД під особливі ситуації, які відповідають їхнім біорегіонам, наприклад група Пермакультура в Барселоні вирішить присвятити останню сесію кожного дня КПД міській пермакультури.

Зробіть перерву на 15 хвилин та поверніться до завдання.

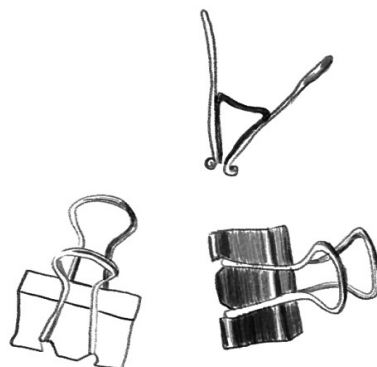
Зверніть увагу групи на їхній прогрес запитанням: «Чи робота після перерви була такою ж продуктивною?», «Чи хотів хтось довести роботу до кінця?», «Чи хотів хтось продовжити роботу в групі?», «Чи був хтось переважно спостерігачем, не роблячи великого внеску?»

ПОЯСНЕННЯ МІКРОВИКЛАДАННЯ

На цьому етапі розпочинається повторення тем КПД. Цей курс необхідний, щоб навчитися передавати зміст, **не** про те, щоб знати всі деталі кожної теми КПД. Однак, студенти мають знати зміст того, що вони будуть викладати на сесіях мікрОВИКЛАДАННЯ.

Практичне завдання

- Кожен студент обирає одну з основних тем КПД для заняття на 10 хвилин
- Студенти самі формують групи з 4-5 осіб
- Призначають хронометриста
- Обирають людину, яка буде ставити запитання в кінці
- Облаштовують простір для викладання
- Студентів заохочують використовувати навчальні інструменти/методи
- Кожен студент має відчувати себе у ролі викладача

Примітка: В кінці цієї сесії студенти говорять лише про завдання, всі його можливі варіанти та вирішують, як будуть працювати.

Досягнення чіткого мислення завдяки дискусіям у групах, власне, і є навчанням. Дайте студентам час. Стримуйте цілеспрямованих студентів, які хочуть завершити завдання за 45 хвилин, оскільки у них попереду цілий тиждень. Це завдання на розбудову спільноти та групову культуру.

У деяких студентів це завдання викликає страх та сумніви щодо того, що вони знають, або що на їхню думку вони мають знати, або про те, чи справді вони можуть бути викладачами. На цьому етапі будьте дуже обережними, щоб студенти не відчували, що не відповідають вимогам. Робіть щирі компліменти, давайте оцінку, зворотній зв'язок та ігноруйте помилки.

Примітка: Це завдання мають виконувати всі студенти

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМООЦІНКИ

Запитання для самооцінки це потужна техніка, яка дозволяє студентам позбутися переживань або стресу. Кожному «викладачу»хтось, кого обрали для цього, ставить запитання одразу після викладання. Необхідно чітко дотримуватися послідовності, щоб убезпечити себе від негативних наслідків.

Кожному викладачу ставляться три запитання:

- «Що було найважчим?»
- «Що було найкращим?»
- «Що б ти зробив по-іншому наступного разу?»

Важливо: Не оцінювати, не критикувати, не заспокоювати, не давати порад. Інші учасники теж не мають це робити. Лише «вчитель» може говорити під час завдання. Мова йде про його досвід.

Перевірте, що студенти зрозуміли, як ставити запитання для самооцінки, розігравши це в ролях.

Практичне завдання

Розіграйте в ролях запитання для самооцінки перед всією групою.

ЗАВЕРШЕННЯ ДНЯ ТА ПОВТОРЕННЯ

На цьому етапі метою для майбутніх вчителів є:

- Набуття впевненості
- Утримання зорового контакту
- Усвідомлення поведінки тіла
- Успішне виконання завдання

Запитайте: «Що не зрозуміло щодо запитань для самооцінки?»

Поверніться до постера «Що в програмі» (Постер 1.1)

Попросіть групу згадати постери та дискусії. Попросіть студентів прокоментувати кожен пункт. Розділіть учасників на пари та дайте час для роздумів і дискусії щодо наступних питань:

- «Які знання я отримую як студент?»
- «Що я можу використовувати у своїй практиці як викладач?»

Енерджайзер

Оберіть енерджайзер для закриття сесії та переключення уваги, який буде означати кінець дня та об'єднання групи, наприклад «Ух!».

Подякуйте всім за участь, енергію, внесок, увагу та терпіння.

Примітка: Деякі найбільш схвильовані студенти можуть не посміхатися під час виконання цього завдання. А іншим учасникам може бути потрібно більше часу перед виступом, ніж їхнім колегам. В такому випадку почніть з учасників, які готові, та поверніться до перших пізніше.

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ

ЕТИКА, ПРИНЦИПИ, СТРАТЕГІЇ ТА ТЕХНІКИ

ВСТУП

Пермакультура існує близько сорока років, і досі залишається моделлю, прообразом. Дуже важливо, щоб студенти знали, що є декілька наборів принципів від різних викладачів. Наприклад, у Моллісона є декілька переліків, у Холмгрена – один, Морроу робить розподіл між землею, людьми та дизайном у своєму переліку принципів. В цьому розмаїтті є переваги, оскільки незмінний набір принципів міг би бути проблемою у майбутньому.

Багато студентів думають, що КПД це набір технік, які вони вивчать на заняттях. Це є правдою лише частково. Суть курсу КПД у дизайні, і це вимагає високого рівня розуміння технік, але значно більше – розвинутих навичок планування та зчитування патернів, здатності застосовувати знання, бути креативним, вирішувати та трансформувати проблеми. Ваші студенти можуть досягти цього завдяки навчальним методам, які ви обираєте для викладання. Цих методів багато, але найважливіший з них – давати натхнення та мотивувати.

Мотивувати студентів можна практичними заняттями (наприклад компостування та мульчування), спостереженням (обхід городу), обранням надихаючої книги/журналу для ознайомлення. У кожного студента свій спосіб навчання і найголовніше завдання полягає

МЕТА: З'ЯСУВАТИ,
ЩО СТУДЕНТИ
ВМІЮТЬ РОЗРІЗНЯТИ
ЕТИКУ, ПРИНЦИПИ,
СТРАТЕГІЇ ТА ТЕХНІКИ

Додатки: [Пермакультурні принципи турботи про людей](#)

ДЕВІД ХОЛМГРЕЙН ПРО ПЕРМАКУЛЬТУРНУ ЕТИКУ

«У пермакультурі ключовими є три етичні принципи: турбота про землю, турбота про людей та справедливий розподіл. Вони є фундаментом пермакультурного дизайну. Ви також можете їх зустріти у більшості традиційних суспільств. Етика це розвинуті культурою механізми, що регулюють наш егоїзм та дають нам розуміння гарних та поганих наслідків наших дій. Чим більшою є сила людей, тим більш критичною стає етика в рамках довготривалого культурного та біологічного виживання. Пермакультурна етика походить з досліджень етики спільнот та з культур, які існували у відносному балансі із оточенням значно довше, ніж більш молоді цивілізації. Це не означає, що ми маємо ігнорувати великі вчення сучасності, але в переході до сталого майбутнього нам необхідно усвідомити цінності та концепти поза чинними соціальними нормами.»

у тому, щоб усвідомлювати це та використовувати цей спосіб. Студенти, зазвичай, добре відгукуються на «ігри» з використанням карток і т.д.

Це основа пермакультури, навколо якої будується навчальна діяльність.

Етика: глибоко вкорінені моральні переконання, що включають в себе «Турботу про землю», «Турботу про людей», «Перерозподіл надлишків»

Принципи є універсальними/глобальними вказівками (наприклад уловлювати та зберігати енергію). Їх багато, але вони обмежені в кількості.

Стратегії це коли і як, і вони стосуються біорегіонів. Їх багато, вони розподілені за темами, найбільш важливі повторюються у більшості розділів курсу. Стратегії є ключовими концепціями (наприклад вода, енергія і т.д.), що стоять за темами, які висвітлюються на курсі (наприклад випасання худоби як стратегія для екосистем із пасовищем).

Техніки це як, вони є локальними і їх є тисячі. Техніки не можна дублювати. Їх недоречно застосування руйнує екосистему, наприклад відгодівля худоби в тропічних лісах.

Три практичних завдання для студентів, щоб познайомитись із принципами:

- **Перше практичне завдання:** З підготовленого набору карток з принципами, роздати студентам по дві картки та попросити навести два приклади того, як цей принцип працює в дизайні.
- **Друге практичне завдання:** Покласти картки із принципами на підлогу та попросити студентів розсортувати їх відповідно до трьох базових етичних принципів.
- **Третє практичне завдання:** Студенти обирають принцип, який їм подобається, та поєднують його із фотографією/картинкою.

Ви можете вигадати інші практичні завдання, щоб познайомити студентів з принципами.

В кінці заняття поясніть концепцію функцій та потреб. Протягом курсу ми будемо до них вертатися. **Пермакультура – це як люди/елементи функціонують: що вони роблять**, тому розуміння цих функцій є головною концепцією курсу.

Поставте групі запитання про те, що вони дізналися на вечірній сесії. Побажайте доброї ночі та подякуйте всім за участь.

Пам'ятайте: оцінка дизайнерського проекту студентів на КПД значною мірою здійснюється відповідно до розуміння та застосування принципів пермакультури.

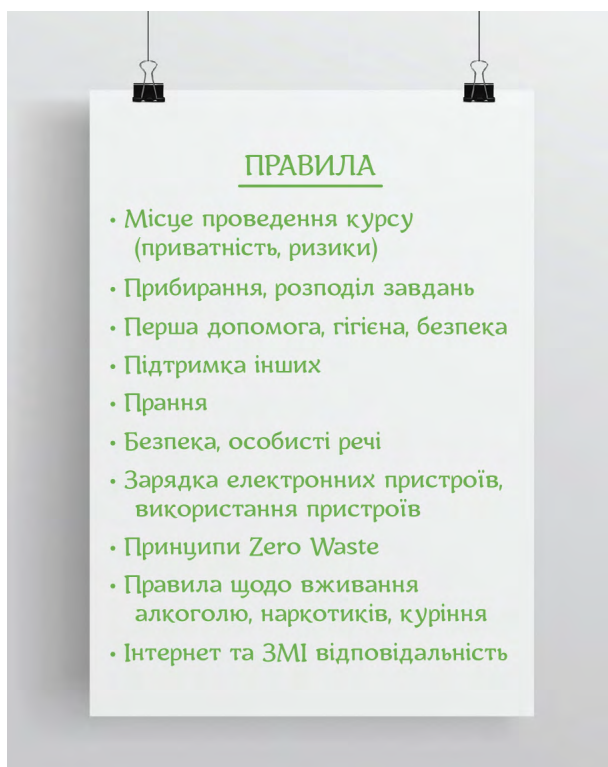
Примітка: З часу мого проходження КПД 30 років тому я переконана, що лише коли ми будемо приймати та використовувати сучасну науку під час викладання – з нами будуть рахуватися у ширшому світі. Ми демонструємо цілісність тоді, коли говоримо з позиції досвіду та науки, а не робимо голослівні твердження своїх здогадок. На курсі для викладачів ми обговорюємо чесність та цілісний підхід у наданні наукової інформації.

ДЕНЬ 1 Постери

Це всі постери, що ми використовували протягом першого дня. Якщо ви хочете подивитися контекст для кожного постера, натисніть "До сторінки".

Зміст і стиль постерів, представлених у книзі, – лише для прикладу. Робіть власні постери – будьте креативними!

ПОСТЕР 1.2

< До сторінки

ПОСТЕР 1.3

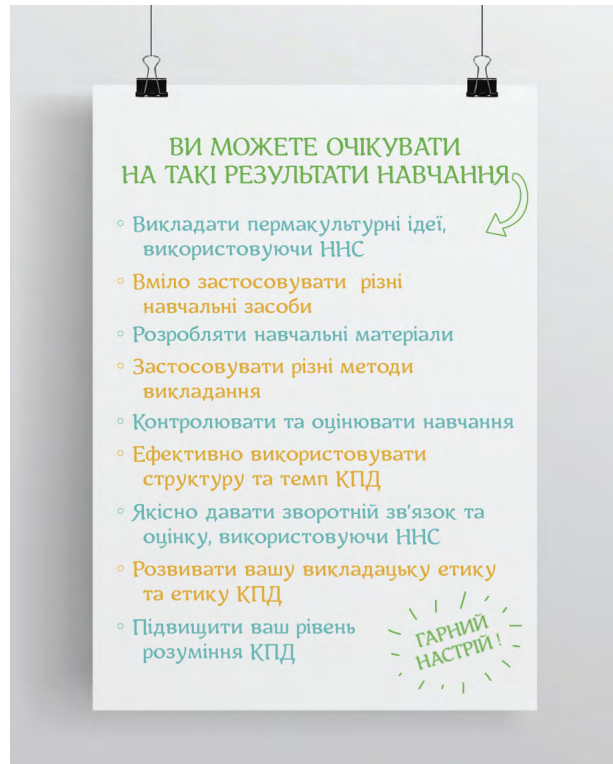
< До сторінки

Постер 1.4

< До сторінки

Постер 1.5

< До сторінки

Постер 1.6

< До сторінки

Постер 1.7

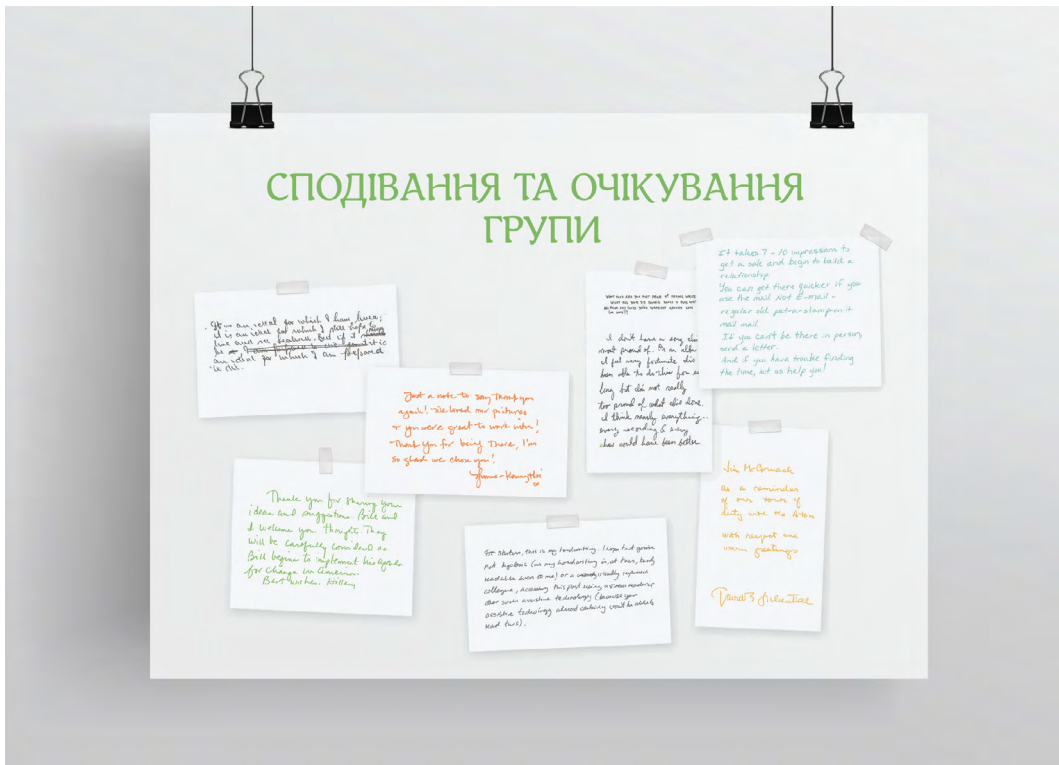
< До сторінки

ПОСТЕР 1.8

< До сторінки

ПОСТЕР 1.9

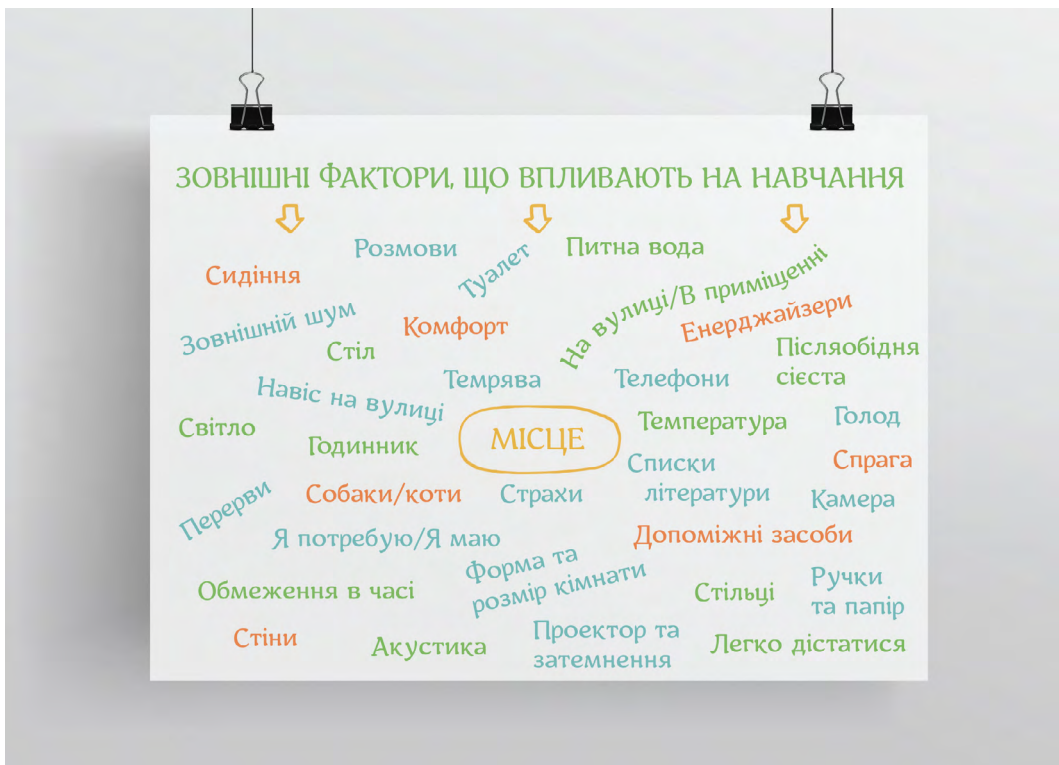
< До сторінки

ПОСТЕР 1.10

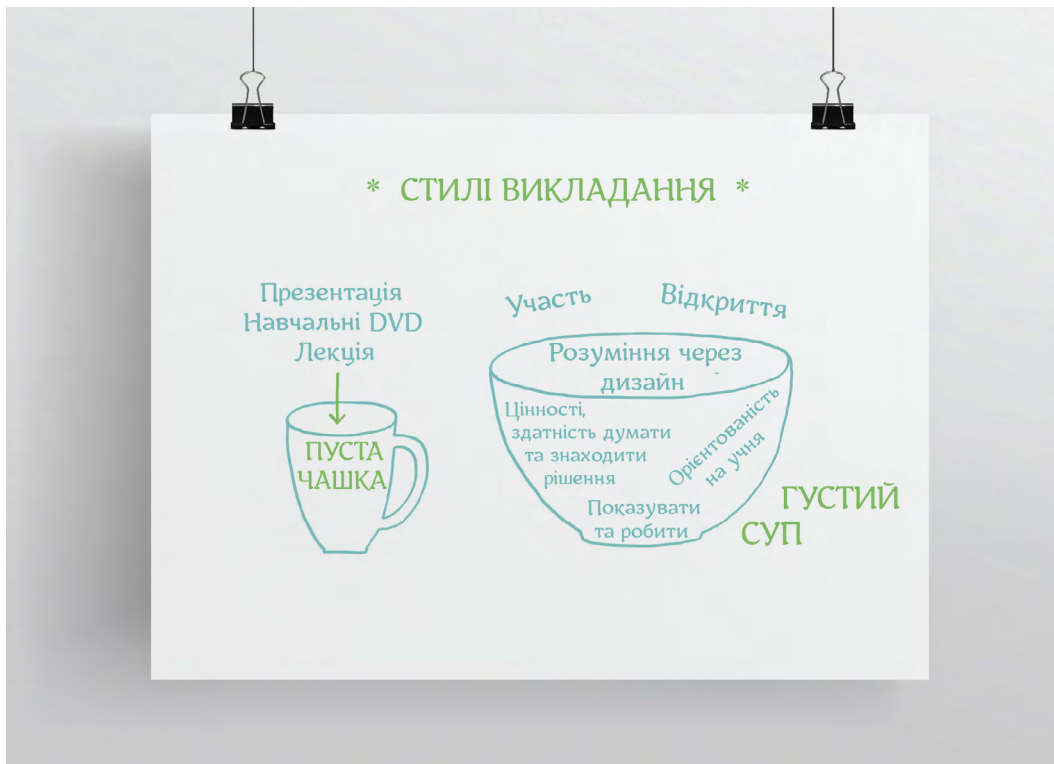
< До сторінки

ПОСТЕР 1.11

< До сторінки

ПОСТЕР 1.12

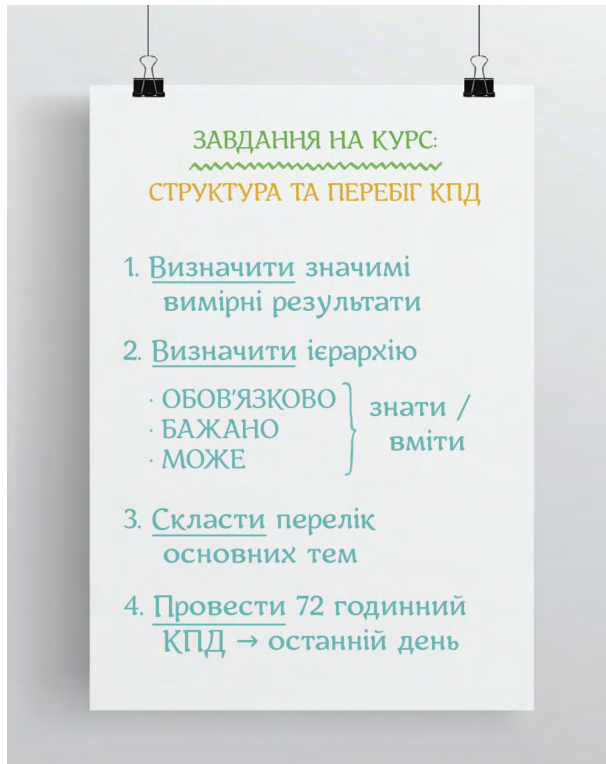
< До сторінки

ПОСТЕР 1.13

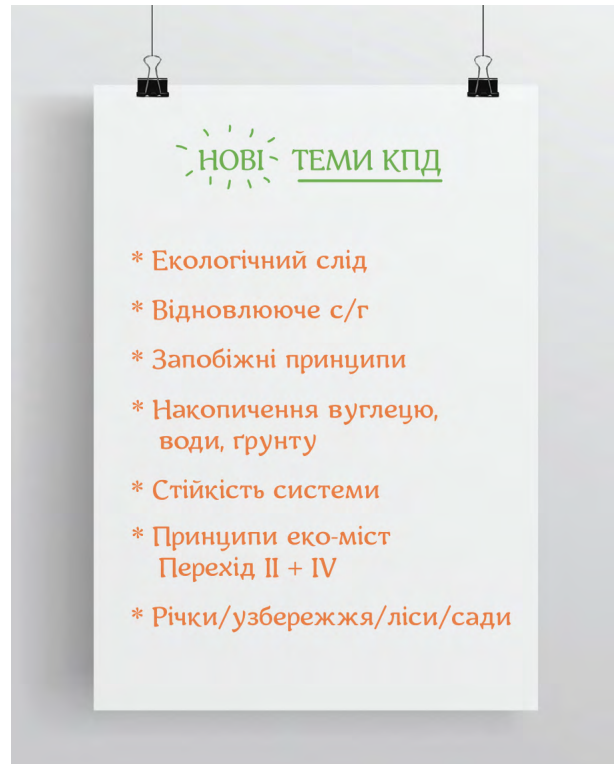
< До сторінки

ПОСТЕР 1.14

< До сторінки

ПОСТЕР 1.15

< До сторінки

ДЕНЬ 2

Дорослі учні: хто вони і як вони навчаються

ПОЧАТОК ДОРΟΣЛІ УЧНІ

Навчальна мета: Повністю сфокусуватися на учнях.

Енерджайзер для початку дня: Запитати учасників, чи не хочуть вони щось запропонувати, але мати один енерджайзер в запасі.

Об'яви: «Якись коментарі чи оголошення?»

Повторення: «З вчорашнього дня мені найбільше запам'яталося...»

Навчальна
мета: Повністю
сфокусуватися
на учнях

ЩО В ПРОГРАМІ (ПОСТЕР 2.1)

Розглянути постер разом із групою. Студенти вголос читають пункти і кажуть, чи потрібні пояснення.

ЩО В ПРОГРАМІ. ДОРΟΣЛІ УЧНІ

СЕСІЯ 1

НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ
ПЕРШОПРОХІДЦІ ТА
КУЛЬТУРА

- Викладачі-першопрохідці та мислителі
- Формальна освіта
- Неформальна освіта
- Бар'єри успішного навчання у дорослих учнів

СЕСІЯ 2

ПРОФІЛЬ ВАШИХ УЧНІВ

- Хто ваші учні?
- Бар'єри, потреби та переваги

СЕСІЯ 3

СТИЛІ НАВЧАННЯ
ДОРΟΣЛИХ

- Стилi навчання
- Множинний інтелект
- Моделі та концепції навчання

СЕСІЯ 4

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

- Що ми знаємо про навчання
- Повторення теми навчання дорослих
- МікрОВикладання I та питання для самооцінки
- Перебіг та структура КПД
- Інструкції для мікрОВикладання II

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ

- Робота над КПД або показ відео
- Використання навчальних відео та фільмів як навчальний метод

СЕСІЯ 1

НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ ПЕРШОПРОХІДЦІ ТА КУЛЬТУРА

ВИКЛАДАЧІ-ПЕРШОПРОХІДЦІ ТА МИСЛИТЕЛІ

Деякі сучасні та традиційні школи та тренди в навчанні дорослих.

Видатними просвітянами є:

- Пауло Фрейре
- Іван Ілліч
- Сократ
- Стефен Брукфілд
- Клер Грейвз
- Паркер Палмер
- Конфуцій
- Джером Брунер
- Ісус
- Махатма Ганді

Запитайте: «Що ви знаєте про цих першопрохідців?», «Чи можете ви додати інші імена?» ([Постер 2.2](#))

Як закінчити групову дискусію? Змодуйте це для студентів:

- Встати
- Пройтися від свого місця у колі до дошки
- Витерти дошку
- Написати кілька нових слів на дошці
- Повернутися на своє місце в колі для групової дискусії
- Залишатися на своєму місці, розслабленим та спокійним, нічого не кажучи

Примітка: Дослідіть тему перед тим, як викладати цю сесію. Покажіть постер та будьте готові розказати історії визначних осіб. Підкресліть важливість неформальної освіти та природних аспектів перебування поза формальними інституціями.

Примітка: Якщо в класі є експерт, і всім цікаво його послухати, скористуйтеся його знаннями.

Додатки: [Навчання заради перетворення](#)

«Розтягнутий новою ідеєю мозок ніколи не повернеться до попередньої форми»

Альберт Ейнштейн

ФОРМАЛЬНА ОСВІТА (ФО)

Формальна освіта (**Постер 2.3**) характерна в основному для шкіл та коледжів і має чіткі вимоги та негнучку, визначену за темами, програму.

ФО має низхідний деревоподібний патерн розгалуження, що йде в бік більшої уразливості. Все більше пермакультура рухається в цьому напрямку, що може обмежити її здатність адаптуватися до змін та демонструвати освітню різноманітність. Однак, в цьому є переваги, такі як охоплення більшої кількості людей.

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА (НФО)

Неформальна освіта (**Постер 2.4**) більш характерна для спільнот. Люди навчають один одного та можуть видавати сертифікати, або ні. Пермакультура завжди викладалася таким чином. НФО у спільноті часто відрізняється кардинально від ФО, вона є легкодоступною. НФО у спільнотах має філософське підґрунтя, є недискримінаційною та має патерн мережі. В цьому її сильні сторони. Поясніть студентам елементи та зв'язки.

В НФО: «Проектування «мережі» та дослідження «мережі» дуже важливі в КПД. На курсі різні групи роблять багато різних завдань, – це означає, що всі мають працювати один з одним та навчатися одне в одного. Я вважаю, що ми можемо говорити про навчальні групи як про динамічні соціальні мережі» – Марі Коронен.

Як ФО так і НФО можуть включати в себе:

- **Спільне викладання**, коли є більше ніж один фасилітатор на одній сесії
- **Командне викладання**, коли фасилітатори замінюють один одного на різних сесіях

Формальна освіта:

- Управління зверху вниз
- Незмінна програма
- Негнучка до змін
- Має невидимі стіни

Неформальна освіта:

- Егалітарна (на засадах рівності)
- Відкрита до нових ідей/концепцій
- Може розвиватися, щоб відповідати змінам
- Рівність досвіду та повноважень
- Особисте спілкування

Додатки: [Теорія та поняття НФО](#)

ПОСТЕР 2.3

ПОСТЕР 2.4

СЕСІЯ 2

ПРОФІЛЬ ВАШИХ УЧНІВ

ВСТУП

Зібрання: «Те, що я добре пам'ятаю з часів, коли був учнем...» або «Як я себе відчуваю у якості учня в цій групі...».

Вчителі мають знати якомога краще своїх майбутніх учнів, їхнє походження, вік, культуру та очікування.

ХТО ВАШІ УЧНІ?

Практичне завдання:

Сформуйте групи з трьох осіб. В кожній групі всі учасники створюють профіль, що описує «Моїх учнів». Після завершення кожен описує профіль своїх студентів іншим у групі. Розподіліть час рівномірно. Перевірте, щоб студенти слухали один одного. Використовуйте ці заголовки ([Постер 2.5](#)):

- Хто вони
- Де вони
- Вік
- Сільські чи міські: живуть в будинках чи квартирах
- Мова
- Стать
- Ролі та заняття
- Соціальні відносини
- Очікування
- Етнічна приналежність
- Досвід та освіта

Якщо розміщення групи в просторі не є збалансованим, попросіть окремих студентів переставити стільці більш гармонійно, або попросіть групи помінятися місцями згідно з різними видами розташування, про які ми говорили раніше, та поспостерігайте, як це вплине на динаміку у групі. Ми більш детально поговоримо про групову динаміку на п'ятий день.

Відслідковуйте групову роботу з самого початку. Моніторинг є важливим для створення навчальної культури співробітництва.

Відвідайте кожну групу декілька разів, поки вони працюють, та поставте на-

Додатки: [Мотивування та залучення студентів](#)

Додаткові матеріали:
[Хто мої учні?](#)

Примітка: Коли студенти сидять групами, подивіться, як вони розташовують стільці відносно один до одного. Чи утворюють вони:

- Рівномірний трикутник?
 - Ряди один за одним?
 - Чи хтось сів навпроти інших, зайнявши домінуючу позицію?
-

ступні запитання: «Чи ви говорите за темою? Чи слухаєте ви один одного? Чи кожен може вільно висловитись?»

Аналіз практичного завдання: Поверніться у велике коло та попросіть кожного учасника сказати одним реченням: «Як я себе відчував після «перестановки?» і «Що я тепер знаю про своїх учнів?».

БАР'ЄРИ, ПОТРЕБИ ТА ПЕРЕВАГИ

Практичне завдання:

Намалюйте на дошці таблицю з трьох колонок та близько десяти рядків, або підготуйте постер, та попросіть студентів вийти до дошки та заповнити колонки, а потім розсортуйте їх за важливістю. Це завдання дає студентам навички публічної презентації та звертання до всього класу. Це завдання для всієї групи. Підкресліть, що потреби це важлива пермакультурна концепція.

Вступ: Дорослі беруть приклади бар'єрів, потреб та переваг з власного навчального досвіду. Як тільки бар'єри усуваються, навчання стає приємним і легким. Студенти мають почувати себе безпечно у групі. Розсортуйте ці фактори у таблицю та додайте інші.

ДОРΟΣЛІ УЧНІ

БАР'ЄРИ	ПЕРЕВАГИ	ПОТРЕБИ
Можуть знати за темою багато		
Часто не вистачає впевненості		
Зберігають досвід шкільного навчання		
Мають сторонні обов'язки		
Навчання – особистий вибір (крім в'язнів)		
Збентежені, якщо чогось не знають		

Переконайтеся, що всі сторонні (домашні) обов'язки дорослих перераховані, наприклад діти, тварини, приготування їжі, город/ферма, здоров'я, стосунки, гроші і т. ін. Якщо буде час, можете запитати, чим відрізняються діти в ролі учнів, але не акцентуйте на цьому увагу.

Примітка: Кожного разу групова робота презентується всій групі, кожен студент з кожної групи пише або читає один з пунктів усім іншим. Ми ніколи не виділяємо і не призначаємо лідерів групи, оскільки хочемо почути, що думає та чому навчається кожен з учасників. Такий підхід дає можливість кожному висловити, що він думає, та чому навчається. Кожен має змогу поділитися власними роздумами за темою та озвучити свої думки вголос. Це все розвиває ораторську впевненість..

Примітка: Якщо часу не достатньо, пропустіть цю вправу та переходьте одразу до якостей дорослих учнів та до бонусів та викликів, які вони дають. Зосередьтеся на якостях дорослих учнів. Ми працюємо із дорослими учнями не так як із дітьми. Для цього є вагомі причини. У дорослих є важливі переваги та установки.

Енерджайзер

Щось енергійне перед ранковою перервою (див. [Енергічні енерджайзери](#)).

Запитайте: «Які потреби мають дорослі учні?»

Поєднайте ідею «*потреб*» із тим, як ми використовуємо їх у дизайні ландшафту, наприклад, ми об'єднуємо та інтегруємо потреби та функції.

Знову розбийтеся для роботи на групи з трьох осіб. Після закінчення поверніться до великої групи та розпочніть дискусію, слідкуючи за тим, щоб студенти аргументували свої відповіді.

Потім дайте студентам трохи часу для самостійних роздумів або записів у зошитах відповідей на запитання: «Які з цих якостей ви найчастіше зустрінете у ваших студентів КПД?», «Які переваги ваших учнів стануть перевагами всієї групи?».

Навчальна цінність цього завдання:

- Кожен встає та говорить перед групою
- Можливість побачити усвідомлену поведінку тіла та формування стилів навчання
- Звикання до використання слова та дошки для привернення уваги класу
- Досвід роботи в групах з трьох осіб
- Використання дошки або фліпчарту

П'ять міфів про навчання дорослих від Стефена Брукфілда (Постер 2.6):

- Навчання дорослих має бути веселим процесом.
Не завжди, оскільки окремі завдання є складними.
- Дорослі трансформуються магічним чином.
Твердження може бути помилковим.
- Студенти навчаються лише тоді, коли беруть активну участь.
Вони також займаються когнітивною роботою, слухають, розмірковують. Деякі надають перевагу думанню.
- Тільки у дорослих проявляються стилі навчання.
У дітей та підлітків також є власні стилі навчання.
- Навчання є добрим лише тоді, коли відповідає усвідомленим потребам учнів.
Це є обмежуючою думкою та може применшувати реальні результати. Крім того, студенти не завжди можуть правильно оцінити власні навчальні потреби.

Попросіть студентів прочитати вголос ці пункти, адже це так само ефективно, як читати про себе. Запитайте групу: «Чи можете ви прокоментувати ці пункти?», «Що для вас є важливим для розуміння ваших учнів?».

НАВЧАЛЬНА
ЦІННІСТЬ:
СТУДЕНТИ
ПРАКТИКУЮТЬ
ВІКЛАДАЦЬКІ
НАВИЧКИ

Примітка: Студенти хочуть не просто розважатися, але й навчитися чогось суттєвого, що може бути застосоване у «справньому житті». В іншому випадку курс для них стане марною тратою часу та грошей.

Примітка: Ці завдання дають студентам досвід роботи в групах та розмовної практики перед всім класом.

СЕСІЯ 3

СТИЛІ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

ВСТУП

У кожного є власний стиль навчання, який ми можемо виявити, коли вивчаємо нову інформацію. Стили навчання не є незмінними, так само як стилі особистості. Стили навчання це графічний спосіб представлення та розуміння того, як навчаються люди.

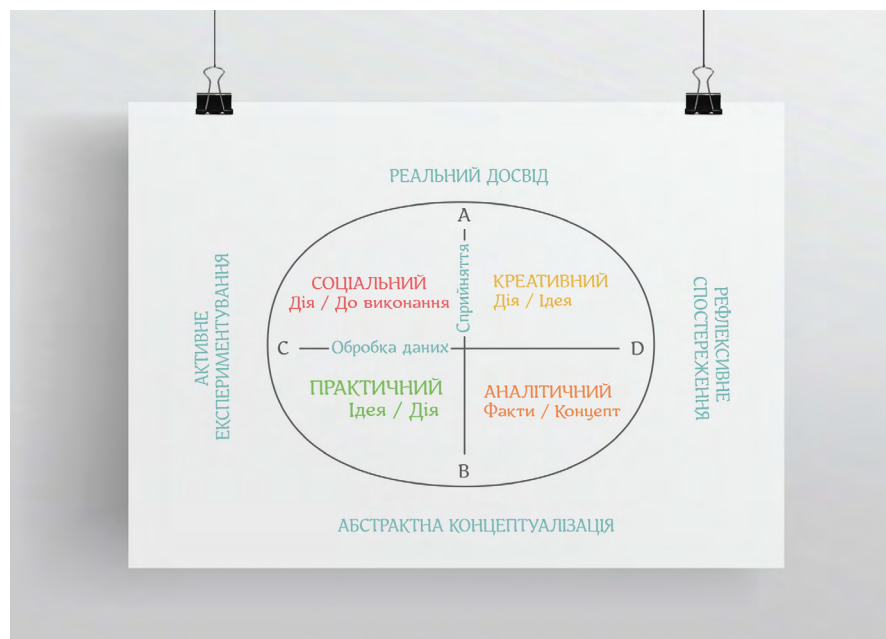
Концепція стилів навчання широко використовується викладачами для дорослих і полягає у тому, що у навчання є дві складові: **сприйняття** й **обробка інформації**. Ці два компоненти в різних комбінаціях та проявах дають в результаті стилі навчання, які є нашими індивідуальними способами навчання. У деяких студентів може більше проявлятися один стиль, ніж інший, а у деяких стилі можуть проявлятися у крайніх ступенях. Для зручності стилі представлені на малюнку як чотири сектори.

Функції сприйняття та обробки інформації у кожної людини відрізняються.

Примітка: Стили навчання завжди були частиною програми КПД з часів найперших курсів. І хоча деякі викладачі зараз пропускають цю тему, вона є дуже важливою для прогресу групи та прийняття студентами різної поведінки та ідей, які є необхідними для подальшої групової роботи.

СТИЛІ НАВЧАННЯ

Поясніть: Графічне зображення стилів навчання. Два з представлених у книзі стилі від Стефена Брукфілда та Девіда Колба (**Постер 2.7**), інші – див. у [Стилі навчання](#) у Додатках.

ПОСТЕР 2.7

Сприйняття це перша складова навчання. Ця діяльність відбувається, коли ми вибираємо інформацію в наше тіло – це може бути навичка, факт, поведінка або ідея. Цей процес відбувається завдяки нашим органам чуття.

Після цього відбувається **обробка інформації**. Це те, як ми утримуємо та використовуємо інформацію, формуючи ідеї та концепції. Цей процес вимагає залучення розумових функцій, таких як думання та відчуття, часто – наше тіло, наприклад, пам'ять тіла, як плавання чи друк.

Лінія А-В показує, як учні вбирають в себе (сприймають) інформацію.

Люди, що знаходяться на краю лінії А (вгорі) сприймають інформацію через роблення та діяльність. Вони активно:

- пишуть, нюхають, пробують на смак, торкаються, виробляють, шують, забивають молотком
- збирають реальний досвід
- люблять перевіряти все на практиці та активно експериментують

Люди з протилежного краю В (внизу) сприймають інформацію через думання та уяву. Вони:

- граються з ідеями
- залюбки формулюють концепції
- розмірковують, пишуть, говорять абстракціями

Лінія С-Д про те, як люди обробляють інформацію, роблячи її своєю.

Люди з краю С (зліва) обробляють інформацію через повторення. Вони:

- активно експериментують та перевіряють на практиці
- моделюють
- тестують ідеї

Люди з краю D (праворуч) обробляють інформацію завдяки інтелекту. Вони:

- формують концепції
- розмірковують над ідеями
- висловлюють гіпотези
- часто не схильні діяти, оскільки відчувають потреби у більшій кількості інформації, або побачити інший варіант виконання чогось

Отже, є чотири базових типи учнів з різними комбінаціями сприйняття та обробки інформації.

Практичне завдання: Знайти свій стиль навчання за схемою Колба

Познайомте студентів зі схемою. Дайте їм час на розмірковування.

Запитайте: «Який у вас стиль навчання? У чому полягає його цінність?»

Кожен студент відповідає, а всі слухають, не перебиваючи і не заперечуючи.

Коли учні зрозуміли свій стиль навчання, їм варто звернути увагу на переваги інших стилів і спробувати їх розвивати, щоб стати різнобічними учнями. Деякі студенти можуть бути не точними щодо власного стилю навчання.

Запитайте: «Чому потрібно знати стилі навчання групи або сім'ї? Яка від цього користь?»

Цінність розуміння стилів навчання: Розуміння різних стилів навчання мало великий вплив на навчальні методи. Ви маєте постійно змінювати методи протягом заняття. Цінність розуміння стилів навчання також у заохоченні до співпраці, а саме:

- Сприймати один одного
- Цінувати власний стиль та стиль інших
- Ефективно працювати в групах з людьми з різними стилями
- Зменшити роздратування та конфлікти з іншими
- Використовувати експертність іншого
- Змінювати викладацькі методи та інструменти
- Розвивати стилі, відмінні від власного

МНОЖИННИЙ ІНТЕЛЕКТ

Презентуйте студентам ідею (Постер 2.8) та обговоріть. Не потрібно давати всю інформацію, обирайте найбільш доречне.

Роками західна ідея IQ керувала школами, коледжами та людською уявою. Однак, це культурна межа, що грає на користь освіченим людям, тим, хто вміє рахувати та вихований «у культурі» лівої півкулі мозку. Дослідники висловили думку, що видів інтелектів є багато: хтось декларує, що їх десять, інші, що сім. В будь-якому випадку у кожного розум особливий і не варто нехтувати жодним людським потенціалом. Знову ж таки, підкресліть, що «У кожного є інтелект» і про нього варто думати як про потенціал.

Ми познайомимось із видами інтелектів, які виділяють невропатологи.

Запитайте: «Які два-три види підходять вам найбільше?»

- **Візуальний** (просторовий): надає перевагу картинкам і просторовому мисленню
- **Акустичний** (музикальний): надає перевагу звукам і музиці
- **Вербальний** (лінгвістичний): надає перевагу словам в усному та письмовому вигляді
- **Фізичний** (кінестетичний): надає перевагу використанню тіла, рук і дотику
- **Логічний** (математичний): надає перевагу розмірковуванню та систематизації
- **Соціальний** (міжособистісний): надає перевагу навчанню в групах з іншими
- **Одиночний** (особистісний): надає перевагу навчанню наодинці та самонавчанню
- **Емоційний:** надає перевагу роботі з почуттями та їх обговоренню

Важливість завдання: Стилi навчання та концепція множинного інтелекту розглядаються як потужні орієнтири для вчителів і необхідність використовувати різноманітні та ефективні методи навчання. Вони дають кожному свої переваги у навчанні. Ці концепції дають можливість учням зрозуміти себе та цінувати власні сильні сторони.

Примітка: Пам'ятайте, що швидкість у якійсь дії не обов'язково є свідченням інтелекту.

МОДЕЛІ ТА КОНЦЕПЦІЇ НАВЧАННЯ

Метод KAPS (з англ. Knowledge, Attitudes, Practices and Skills) – метод знань, установок, практик та навичок – це спосіб використати різні типи інтелекту. Хороші вчителі використовують цей метод регулярно та свідомо чергують свої методи для того, щоб знайти підхід до всіх учнів та їхніх здібностей. Вони використовують:

Знання: теорію, моделі, абстракції, дані

Установки: дискусії про права людини, світогляд групових процесів, відчуття та погляди

Практики: демонстрації, відео, відвідування місць, принципи, дослідди

Навички: робити, планувати, малювати

Лівосторонній і правосторонній розум: Ця тема все ще вивчається невропатологами, які кажуть, що розум це настільки складна мережа, що всі його функції розрізнені та повторюються, однак, є підстави для виділення концепції лівостороннього та правостороннього мозку. Запитайте, чи може хтось доповнити цю інформацію.

Найкраща модель для розуміння навчання для дорослих походить з методики вивчення мов. Вона базується на концепції, що навчання прогресує від цілковитої залежності від вчителя до поступової автономності.

Мета цієї моделі створювати автономних студентів, які стануть колегами чи будуть на рівних з вами. Більшість навчальних систем прагнуть, щоб студенти пройшли лише ще один курс до того як стати фахівцями. Якщо ми добре викладаємо, наші студенти стануть хорошими дизайнерами, колегами, і не потребуватимуть подальших формальних курсів, хоча їм треба буде багато чому навчитися.

Цю концепцію також демонструє практика отримання Диплому пермакультурного дизайнера (наступний крок після КПД в деяких країнах – прим. перекладача) – через колегіальний дослідницький проект, який демонструє знання в обраній сфері, замість формального навчального шляху.

Можливо, саме ця концепція ховалася за висловлювання Білла Моллісона:

«Якщо ви думаєте, що можете та хочете викладати по завершенню КПД, йдіть та викладайте. Якщо ви не будете на достатньо хорошому рівні, студенти підуть самі.»

СЕСІЯ 4

ТЕОРІЯ НАВЧАННЯ

ВСТУП

Якщо спробувати підібрати метафору для академічного навчання, то це індивідуальне центральне ядро та риштування, що вибудовується навколо ядра. Мені більше подобається навчання, яке можна описати як дерево, що росте та постійно випускає нові пагони, вбирає поживні речовини та перерозподіляє їх туди, де вони потрібні та де залишаються.

ЩО МИ ЗНАЄМО ПРО НАВЧАННЯ

- **Знання** вибудовуються, а не отримуються. Не можна примусово навчити когось чомусь. Навчанню можуть шкодити місце, викладач і т.д., а можуть сприяти ті самі, але правильно підібрані елементи.
- **Навчання** відбувається завдяки баченню, слуханню, робленню та думанню.
- **Навчання** є холістичним процесом, все тіло навчається.
- **Розуміння** проявляється, коли знання застосовуються та обговорюються.
- **Навчання** можна вважати успішним, якщо стара поведінка змінюється на нову.

Ці ідеї не зовсім підтримуються невропатологами.

Заперечення: Коли люди не навчаються або відкидають нові знання, ми називаємо це запереченням, однак, це легше зрозуміти як захисну функцію пізнання. В цьому випадку зміна навчальних методів часто дає студентам можливість зрозуміти або прийняти нові знання, особливо під час роботи в групі.

Додатки: [Мотивування](#)
[та залучення студентів](#)

«Ми як дерева: ми маємо створювати нове листя в нових напрямках для того, щоб рости»

Невідомий автор

ПОВТОРЕННЯ ТЕМИ НАВЧАННЯ ДОРΟΣЛИХ

Навчання дорослих відбувається легше та ефективніше, якщо ми прибираємо бар'єри, які дорослі отримали під час попереднього навчання та досвіду.

Два основні способи подолання бар'єрів це:

1. **Визнати** сильні сторони та якості дорослих, які [\(Постер 2.9\)](#):

- Діляться у процесі своїми знаннями та навичками
- Люблять, коли до них ставляться як до особистостей
- Не є настільки впевненими в собі, як можуть виглядати
- Краще навчаються, коли залучені у процес
- Надають перевагу кооперації
- Люблять виклики, якщо почувають себе комфортно і безпечно у групі

2. **Практикувати повагу, ентузіазм, знання та безпеку** [\(Постер 2.10\)](#) – якості та поведінку, що сприяють навчанню дорослих і приклад яких подає вчитель.

- **Повага:** Дивіться на своїх студентів та слухайте їх
- **Ентузіазм:** Захоплюйтесь своїм предметом
- **Знання:** Використовуйте якісну інформацію
- **Безпека** або довіра: Створюйте їх своєю поведінкою

Навчання дорослих відбувається легше, якщо викладачі:

- використовують різноманітні методи, стратегії та навички
- створюють і підтримують безпечний навчальний простір
- підтримують зацікавлення та проекти студентів
- ставляться до учнів як до особистостей

Запитайте: «Як викладач, як ви будете використовувати цю інформацію, та як ці елементи впливають на ваше навчання в групі зараз?»

Енерджайзер

Щось [енергійне](#).

Примітка: Завжди запитуйте себе: «Що зараз вчать мої учні?». Ось хороше посилання, щоб почати думати про це: [Що вчать мої учні?](#)

МІКРОВИКЛАДАННЯ І ТА ПИТАННЯ ДЛЯ САМООЦІНКИ

Вступне слово: «Вітаю із вашим першим викладацьким досвідом. Пам'ятайте, що більшість дорослих дивиться на викладачів як на потенційних друзів. Не хвилюйтесь і сфокусуйтеся на ваших учнях.»

Повторення процесу задавання питань для самооцінки

Повторіть питання для самооцінки. Поясніть, що лише «викладач» може говорити. Точне формулювання запитань є важливим, так само як і їх послідовність.

Одна людина ставить запитання тому, хто тільки що викладав. Це час, коли новий викладач розмірковує та отримує власне розуміння свого викладання, коли чує сам себе і його ніхто не перебиває.

На цьому етапі **ніхто не коментує** та не висловлює:

- розраду
- похвалу
- критику
- поради

Ще раз покажіть постер «Питання для самооцінки для мікрОВикладання I».

Почніть мікрОВикладання та відслідковуйте роботу в групах

Під час мікрОВикладання переміщуйтеся між групами, не перебиваючи процес, та спостерігайте, як вони працюють для того, щоб:

- Оцінити знання змісту та теми «викладачем»
- Дати зворотній зв'язок групі та «викладачу», коли група повернеться в аудиторію
- Звернути увагу на поведінку тіла слухачів, ясність, зоровий контакт, взаємодію та можливість ставити запитання
- Заохочувати взаємодію в групі
- Слідкувати за тим, як «викладачі» проявляють ті самі критерії

Коли всі групи закінчили мікрОВикладання та всі відповіли на запитання самооцінки, зберіть всіх у коло для енергичної дії, що допоможе зняти напругу та змінити інтелектуальну діяльність на фізичну.

Енерджайзер

Фокус-покус, [Дує сильний вітер](#), [Кіт і миша](#) і т.д.

Завершення та запитання до групи з мікрОВикладання I

Зберіть всіх у коло та попросіть сісти. Поставте наступні запитання та попросіть студентів підніматися з місця, якщо фраза відповідає їхньому досвіду.

Примітка: Не використовуйте слово «складний». Спочатку спитайте про найважче, потім про найкраще. Оскільки люди пам'ятають свої останні слова, то краще закінчувати позитивними речами. Третє запитання відпускає важкий досвід та закінчує позитивом на майбутнє.

Попросіть «Встаньте, якщо...»

- Підготовка до викладання дала вам більше знань з пермакультури.
- Ви знали достатньо за своєю темою.
- У вас було забагато інформації.
- Вам було важко вкластися в час.
- Ви критикували себе.
- Ви дізнались щось нове за темою викладання від інших викладачів у вашій групі.
- Ви нервували на початку.
- Ви побачили ефективний спосіб викладання.
- Вам сподобався цей досвід.

Оцініть викладання: На цьому етапі лише викладач/фасилітатор дає коментарі та лише узагальнено, наприклад «Я побачив що...»

- Більшість з вас дивилися на учнів справа під час викладання, та не дивилися на учнів зліва.
- Деяким з вас ще важко утримувати зоровий контакт зі студентами.
- Багато з вас закривають собою дошку або постер. Чи можуть ваші студенти прочитати те, що написано на дошці?

Закінчіть енерджайзером, або попросіть знайти «друга» та поговорити про свій досвід викладання.

ПОТІК І СТРУКТУРА КПД

Студенти повертаються до своїх груп, які вони сформували вчора, та починають ви-працьовувати структуру КПД. Більше часу необхідно витратити на обговорення, ніж на дії.

В корисних посиланнях до цього курсу можна знайти списки тем КПД для прикладу.

Студенти мають зробити «відсіви», тобто обговорити, порівняти та подумати, щоб скласти з цього програму. Будьте уважні, якщо група зробить це занадто швидко. Відслідкуйте групи та перевірте, що завдання добре зрозуміли.

ІНСТРУКЦІЇ ДЛЯ МІКРОВИКЛАДАННЯ II

Дайте інструкції для мікрОВИКЛАДАННЯ II, яке планується наступного дня: «Завтра ви...»

- Сформуєте групи з 4-5 «студентів», які будуть одним «класом»
- Оберете теми відповідно до програми КПД, оберете послідовність виступів
- Кожна людина в групі буде «викладати» протягом 15 хвилин на обрану та підготовлену тему
- Викладач підкреслює «ключові поняття» своєї теми
- Ви як викладач маєте:
 - Підготувати навчальний простір так, щоб всім було зручно навчатися
 - Обрати хронометриста
 - Обрати того, хто буде ставити питання для самооцінки
 - Сказати вашим учням, хто вони: в'язні, жінки з Африки, міські жителі, фермери і т.ін.

Завершення. Подяка та групові обійми, або вправа «Ух».

Примітка: Коли учасники групи в ролі учнів, вони відслідковують цікаві методи викладання та інформацію за конкретними темами, які вони зможуть використати в майбутньому на своїх курсах.

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ РОБОТА НАД КПД АБО ПОКАЗ ВІДЕО

Студенти працюють над програмою КПД стільки, скільки їм треба до вечері, і можуть обрати продовжувати підготовку після вечері.

Або ви можете **показати їм відео** та використати сесію для підвищення рівня знань і демонстрації використання візуальних матеріалів як метод навчання.

ВИКОРИСТАННЯ РОЛИКІВ ТА ФІЛЬМІВ ЯК НАВЧАЛЬНИЙ МЕТОД

Більшість студентів радісно розслабляються, коли їм кажуть, що вони будуть дивитися відео. Однак, є особливий метод використання відео для досягнення бажаних навчальних результатів. Цей метод працює для того, щоб:

- Вивчити щось нове
- Підвищити обізнаність щодо якоїсь проблеми
- Певніться, що на ваші запитання отримані відповіді

Викладання за допомогою слайдів і фільмів:

- Завжди ознайомлюйте студентів із відео коротким вступом щодо його змісту та метою його показу, які мають бути пов'язані з темою, що вивчається.
- **Скажіть** студентам, що вони побачать (наприклад, чиясь історію), та поясніть, чому для них важливо звернути увагу на цю інформацію.
- Поставте кілька запитань, на що саме студентам варто звернути увагу та занотувати під час перегляду.
- Показуйте відео уривками по 15 хвилин і отримуйте відповіді від класу. Ставте нові питання перед наступним уривком.
- Упевніться, що на всі ваші запитання відповіді були отримані.

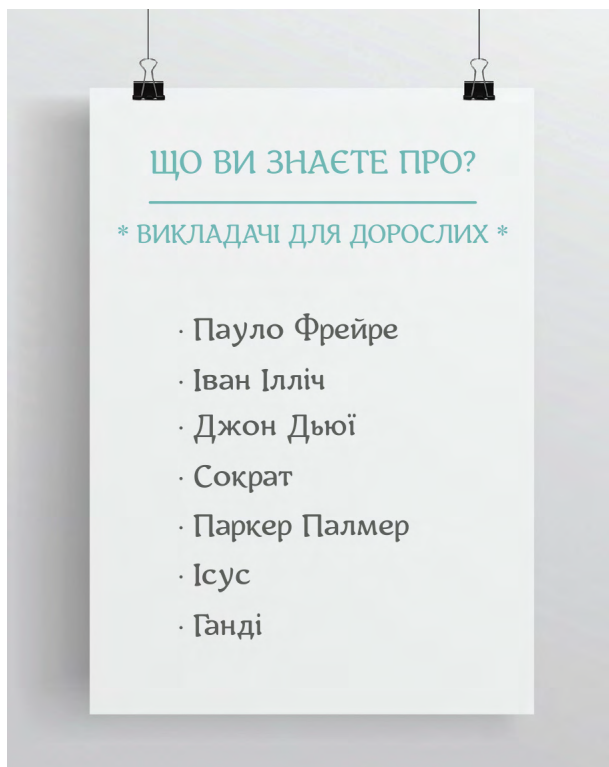
Всім **добраніч** і гарних снів.

ДЕНЬ 2 Постери

Це всі постери, що ми використовували протягом другого дня. Якщо ви хочете подивитися контекст для кожного постера, натисніть «До сторінки».

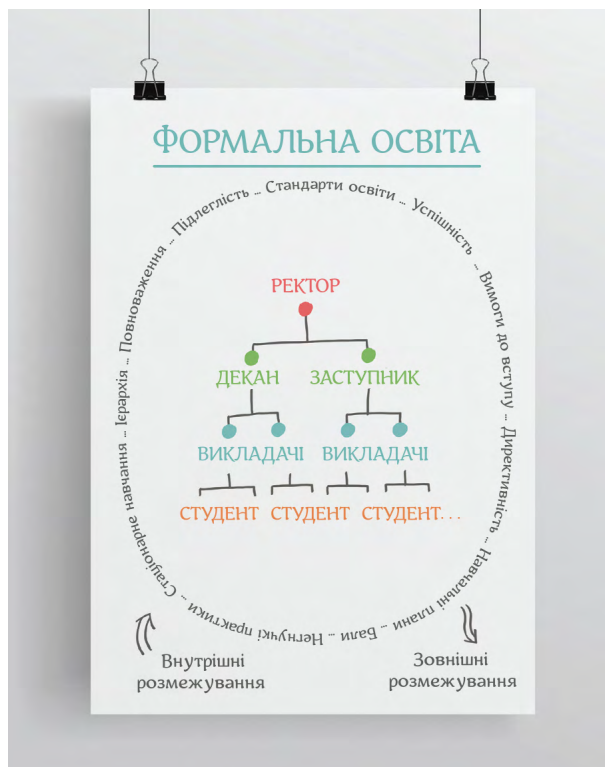
Зміст і стиль постерів, представлених у книзі, – лише для прикладу. Робіть власні постери – будьте креативними!

ПОСТЕР 2.2

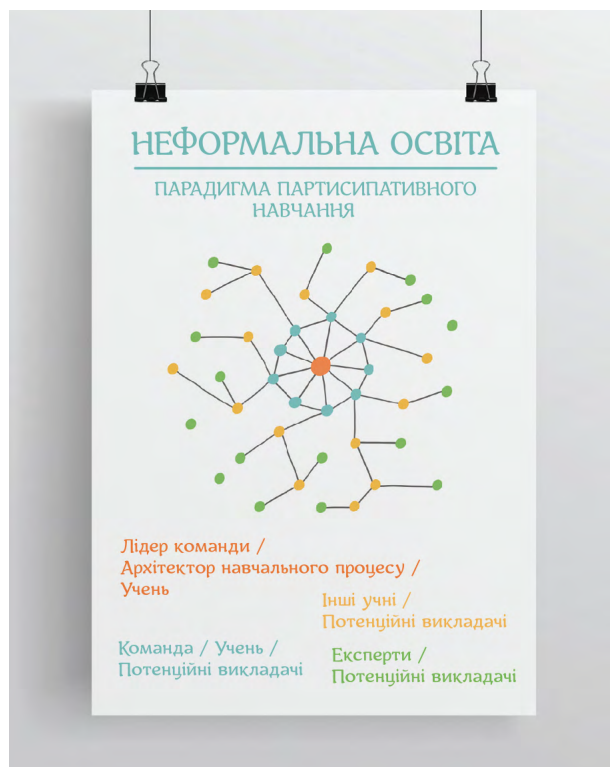
[< До сторінки](#)

ПОСТЕР 2.3

[< До сторінки](#)

ПОСТЕР 2.4

< До сторінки

ПОСТЕР 2.5

< До сторінки

ПОСТЕР 2.6

П'ять міфів про навчання дорослих від Стефена Брукфілда

- ① Навчання дорослих має бути веселим процесом.
Не завжди, оскільки окремі завдання є складними.
- ② Дорослі трансформуються магічним чином.
Твердження може бути помилковим.
- ③ Студенти навчаються лише тоді, коли беруть активну участь.
Вони також займаються когнітивною роботою, слухають, розмірковують. Деякі надають перевагу думанню.
- ④ Тільки у дорослих проявляються стилі навчання.
У дітей та підлітків також є власні стилі навчання.
- ⑤ Навчання є добрим лише тоді, коли відповідає усвідомленим потребам учнів.
Це є обмежуючою думкою та може применшувати реальні результати.

< До сторінки

Постер 2.7

< До сторінки

Постер 2.8

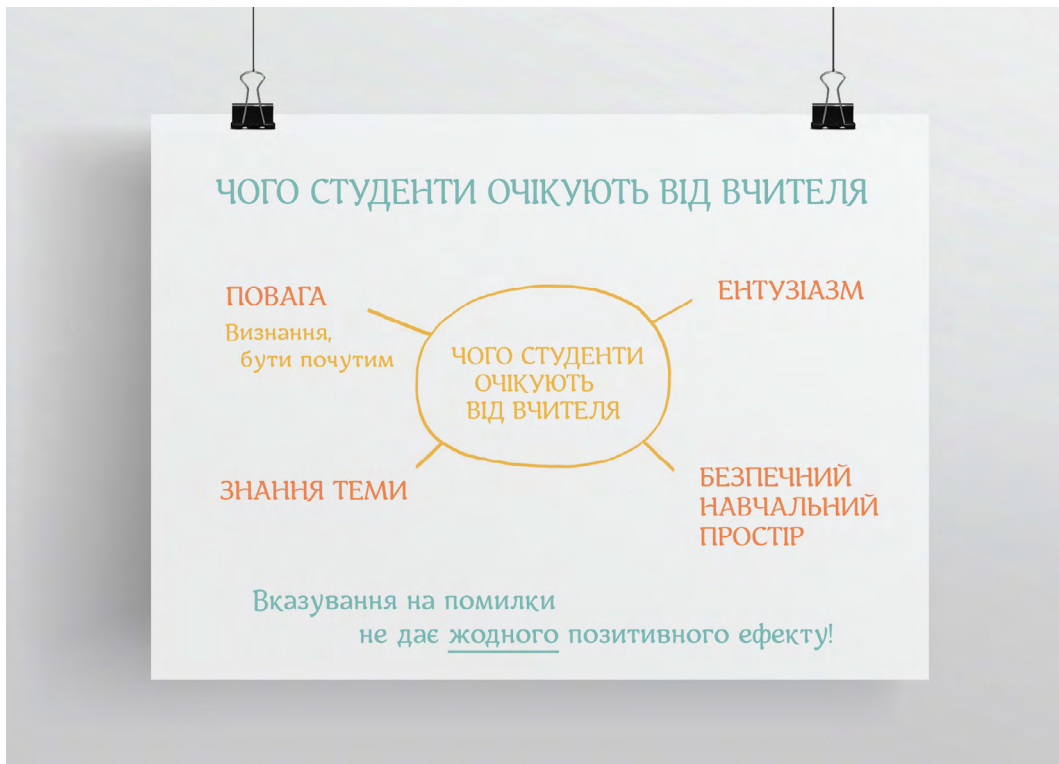
< До сторінки

Постер 2.9

- ### ЯКОСТІ ДОРОСЛИХ УЧНІВ
- Діляться у своїми знаннями та навичками
 - Люблять, коли до них ставляться як до особистостей
 - Часто не впевнені в собі
 - Краще навчаються, коли залучені у процес
 - Надають перевагу кооперації
 - Люблять виклики, якщо почувають себе комфортно і безпечно

< До сторінки

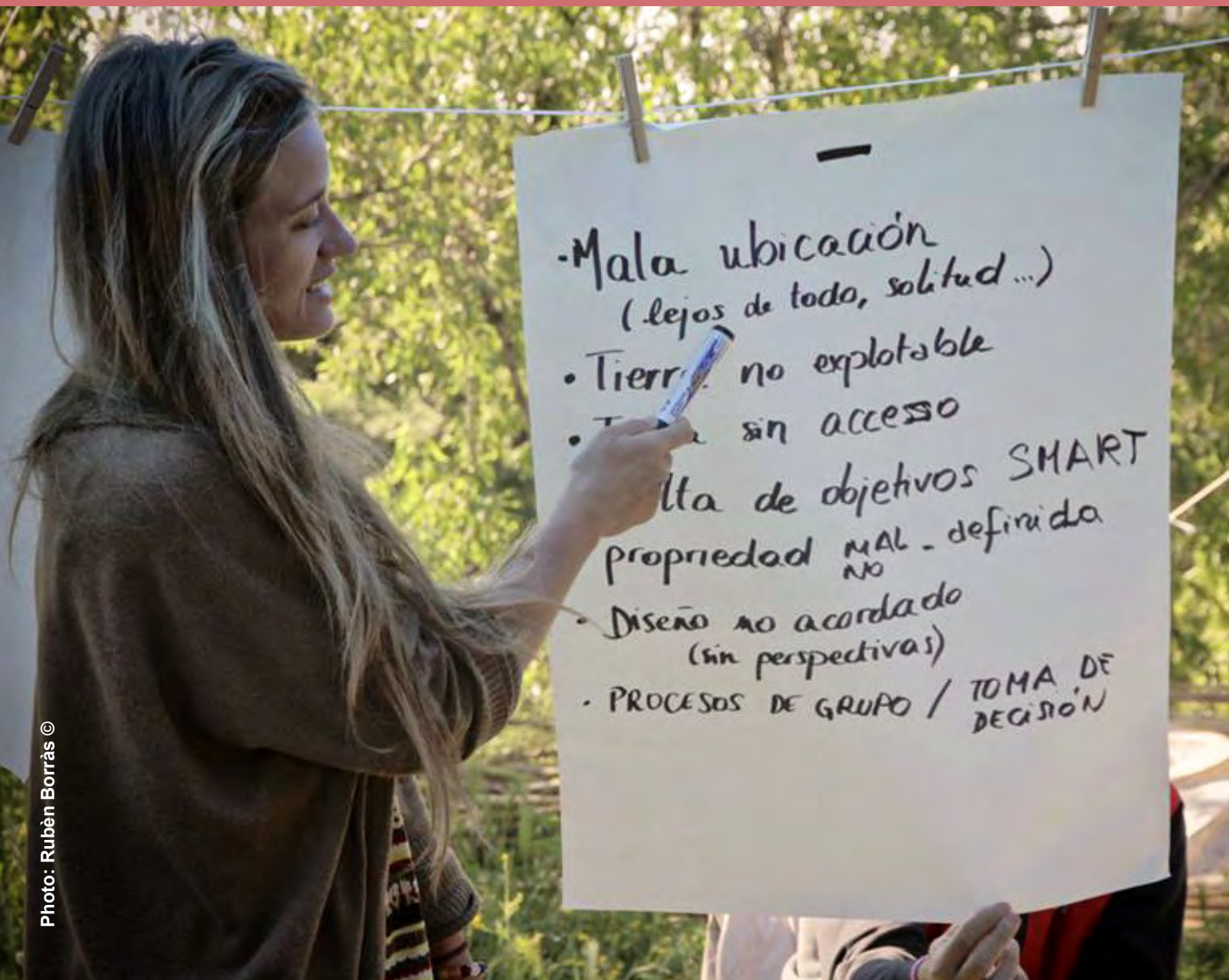
ПОСТЕР 2.10

[< До сторінки](#)

ДЕНЬ 3

Ефективні вчителі та гарне викладання

- Mala ubicación
(lejos de todo, soledad...)
- Tierra no explotable
- Tierra sin acceso
- Falta de objetivos SMART
- Propiedad MAL-definida
- Diseño no acordado
(sin perspectivas)
- PROCESOS DE GRUPO / TOMA DE DECISION

ВІДКРИТТЯ ЕФЕКТИВНІ ВЧИТЕЛІ

НАВЧАЛЬНА
МЕТА: НАБУТИ
УСТАНОВОК, МОВНИХ
ТА ТІЛЕСНИХ НАВИЧОК
ДЛЯ ПЕРЕДАЧІ ЗМІСТУ
КУРСУ

Навчальна мета: Студенти набувають підходів, мовних і тілесних навичок для передачі змісту курсу та стають ефективними вчителями, що мотивують та залучають своїх учнів.

Енерджайзер для початку дня: Пісня в колі, або студенти пропонують вправу.

Об'яви: «Якісь коментарі чи оголошення?»

Зібрання: «Щось нове / важливе, що я дізнався про учнів...»

Повторення теми запитань для самооцінки: Запитайте: «У чому цінність запитань для самооцінки?», «У яких інших ситуаціях вони можуть бути корисними?», наприклад, коли погано проходить нарада, коли дитина приходить зі школи засмучена. «Чому треба починати з найскладнішого?»

ЩО В ПРОГРАМІ (ПОСТЕР 3.1)

ЩО В ПРОГРАМІ.

ЕФЕКТИВНІ ВИКЛАДАЧІ ТА ГАРНЕ ВИКЛАДАННЯ

СЕСІЯ 1

ЯКОСТІ ТА РОЛІ
ЕФЕКТИВНИХ
ВИКЛАДАЧІВ

- Як викладачі заважають навчанню
- Етика та цілі викладача
- Якості ефективних викладачів
- Ролі та обов'язки викладачів
- Повноваження, влада та природний авторитет
- Приклади цінної поведінки

СЕСІЯ 2

ПОВЕДІНКА ТІЛА ТА МОВА

- Невербальне спілкування
- Ненасильницьке вербальне спілкування
- Мовні бар'єри у навчанні
- Дієві методи

СЕСІЯ 3

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА

- Принципи оцінки

СЕСІЯ 4

МІКРОВИКЛАДАННЯ

- Мікровикладання II
- Питання для самооцінки групи
- Інструкції для мікровикладання III

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ

МОЖЛИВОСТІ

- Повторення теми або
- Поведінка учнів, яка випробовує терпіння викладачів

СЕСІЯ 1

ЯКОСТІ ТА РОЛІ ЕФЕКТИВНИХ ВИКЛАДАЧІВ

ВСТУП

Запитайте: «Вчора ми вивчали наших учнів і дізналися, що навчання є найбільш ефективним, якщо викладачі практикують обдумані підходи. Які саме?»

- Використовувати різноманітність методів, стратегій та навичок
- Створювати та підтримувати безпечне і довірливе навчальне середовище
- Сприяти та підтримувати зацікавленість і проекти студентів
- Ставитися до учнів як до особистостей

ЯК ВИКЛАДАЧІ ЗАВАЖАЮТЬ НАВЧАННЮ

Сьогодні ми будемо вивчати та розмірковувати над якість та методами ефективних викладачів. Однак, є **вчителі, що заважають навчанню**. Три найбільш розповсюджені способи, як вони це роблять, це: вдаючись до сарказму; виділяючи серед студентів любимчиків; використовуючи жаргон, з яким студенти не знайомі.

Запитайте: «Чи є інші приклади шкідливої поведінки?» Проведіть швидкий брейнстормінг. Студенти додають свої коментарі на дошку (**Постер 3.2**) та ставлять позначку біля того, що вони вважають поведінкою, яка заважає найбільше.

Скажіть: «Однак, сьогодні ми зосередимось на тому, що роблять ефективні викладачі»

Ефективні викладачі:

- Повідомляють про свою етику, цілі та результати курсу
- Демонструють якості, що визнаються студентами
- Добре знають та зрозуміло пояснюють свій предмет
- Є прикладом для своїх студентів
- Знають та практикують свої ролі, обов'язки та лідерство
- Слідкують за тим, щоб навчання було безперервним

Сьогодні ми розглянемо кожен з цих пунктів.

ЕТИКА ТА ЦІЛІ ВИКЛАДАЧІВ

Вступ: Гарні викладачі мають свою **етику**, а найкращі повідомляють її класу на початку курсу. Етика це глибоко вкорінені моральні переконання, не просто «спосіб поведінки». Отже, вам необхідно знати ваші етичні принципи та застосовувати їх. У той же час, на вас будуть рівнятися ваші учні. Гарні вчителі використовують етичні принципи для прийняття рішень.

Примітка: Зробіть це завдання швидко, не застрягайте у ньому, оскільки студенти можуть розповідати нескінченні негативні історії про вчителів.

Запитайте: «Чи зустрічались ви колись із вчителями, що виголошували свою етику та цілі?»

У викладачів є **цілі** для себе та цілі для учнів. Не завжди варто озвучувати всі з них, оскільки вони можуть викликати сором'язливість студентів, наприклад: зосереджуватись на студентах, які мають складнощі та підтримувати їх.

Практичне завдання

Учні в парах записують власну етику та цілі в якості викладачів пермакультури, потім обговорюють, як зробити їх наочними. Додаткова інформація знаходиться у [Переліку цілей вчителя](#).

Мета будь-якого навчання:

Застосовувати ефективні методи навчання, що дають в результаті відповідні навички та розуміння предмету

Планувати програму, що забезпечить актуальність навчання, наприклад сприятиме успіху студентів у майбутньому

ЯКОСТІ ЕФЕКТИВНИХ ВИКЛАДАЧІВ

Запитайте: «Від яких вчителів ви отримали найбільше знань і які якості вони мали?»

Практичне завдання

Брейнстормінг: Протягом хвилини студенти згадують гарних викладачів та їхні видатні якості, наприклад гнучкість, здатність підводити підсумки, чесність, вміння наводити гарні приклади, вміння визнати, що ти чогось не знаєш, спокійність, вміння слухати, дружелюбність, досвід, уважність, легкість у спілкуванні.

Кожен студент пише обрані якості на дошці ([Постер 3.3](#)). Потім всі читають відповіді інших і відмічають позначкою три найбільш важливі на їхню думку якості.

З досліджень ми знаємо, що найкращі вчителі:

- демонструють свої моральні цінності та переконання
- проявляють емпатію, ентузіазм та контакт
- висловлюються ясно та просто (це дуже важливо)
- щирі, говорять лише те, у що вірять
- варті довіри
- поведуть себе так, що студенти можуть ідентифікувати себе з ними та пишатися

Примітка: Студенти не завжди дізнаються більше від вчителів, які їм подобаються, чи тих, які ставлять їм високі оцінки.

Примітка: Продавайте свою цінність (не себе) і пермакультуру. Слідкуйте за тим, щоб постійно бути гідним представником вашої дисципліни. Крім того, що ви будете розповідати (зміст), студенти будуть також вчитися завдяки вашому захопленню темою, вашій мові та поведінці як професіонала у своїй сфері. Користуйтеся цим, щоб «продати» вашу дисципліну та цінність курсу, який ви викладаєте. Це допомагає заохотити та мотивувати учнів.

Запитайте: «Яка поведінка демонструє якості гарного вчителя?». Студенти наводять приклади зі свого досвіду.

Постер **Гарні викладачі (Постер 3.4)** показує, що ми знаємо про гарних вчителів. Використайте його, щоб підсилити ідеї студентів.

РОЛІ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ВИКЛАДАЧІВ

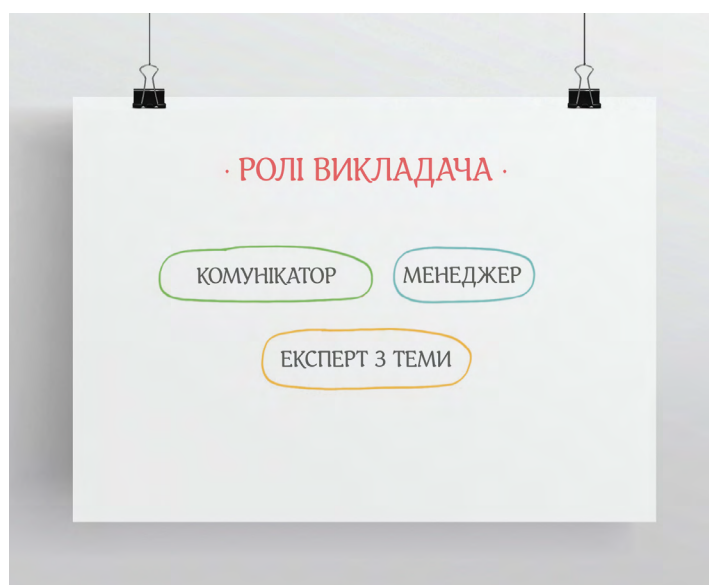
Вступ: Як викладачі ви маєте ролі та обов'язки підтримувати безпечний і безперервний навчальний процес. Наприклад, місце: облаштування аудиторії змінюється з кожною сесією і стільці переставляються, отже, вам може знадобитися повернути їх на свої місця або витерти дошку перед наступним заняттям.

Заохочуйте студентів брати на себе ці зобов'язання, оскільки вони моделюють обов'язки вчителя. За моїм досвідом, мало хто це робить. Зверніть увагу на тих, хто бере на себе частину цих обов'язків, та відзначте це, якщо вам потрібно буде дати цим студентам рекомендацію, або дайте їм позитивний зворотній зв'язок особисто.

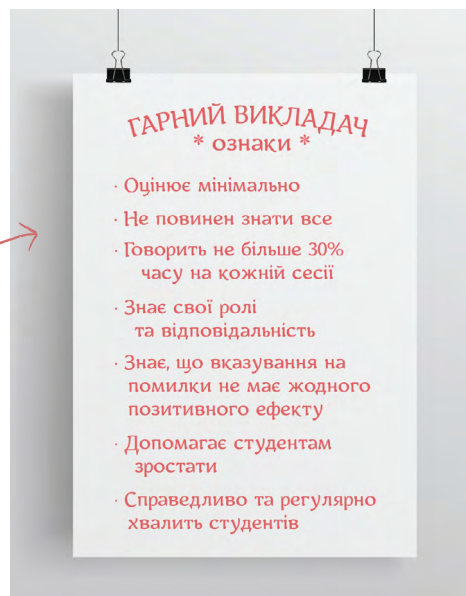
Тепер давайте подивимось на ролі викладачів і супутні ролі.

Напишіть три основні ролі на дошці, прочитайте їх та попросіть навести конкретні приклади та будь-які доповнення.

Три основні ролі викладачів (Постер 3.5):

ПОСТЕР 3.5

ПОСТЕР 3.4

Примітка: Пам'ятайте, що те, що на думку студентів характеризує гарного вчителя, не обов'язково гарантує ефективне навчання. Однак, багато якостей, які цінують студенти, дійсно допомагають створювати безпечне і довірливе навчальне середовище та занурення у тему.

Примітка: Важливо спостерігати за тим, як групи знижують темп виконання завдання. Це значить, що вони достатньо обговорили тему. Як тільки дві групи закінчили, закрийте обговорення та поверніть всіх у коло для запитань. Вам не обов'язково суворо дотримуватися таймінгу.

Додатки: Ролі комунікаторів та менеджерів курсу та Мотивування та залучення студентів.

Практичне завдання

Студенти формують групи (по одній групі на кожну з ролей). Кожна група обговорює обов'язки своєї ролі: менеджер, комунікатор, експерт з теми.

Попросіть кожного студента розповісти про, принаймні, один пункт з того, що вони обговорювати в групі. Ця техніка є важливою для перевірки того, що засвоїли студенти, та для того, щоб підвищити їхню впевненість у навчанні.

ПОВНОВАЖЕННЯ, ВЛАДА ТА ПРИРОДНИЙ АВТОРИТЕТ

Ролі викладачів дають їм владу. Важливо не зловживати нею. Деякі люди насолоджуються викладанням, оскільки це дає їм відчуття влади та іноді престиж. Певні види поведінки вказують на потяг до влади, радше ніж на покликання до викладання.

Прикладами негативного використання влади є:

- Удавання до сарказму чи висміювання
- Упередженість і фаворитизм (улюбленці в групі)
- Оцінка своїх особистих досягнень
- Затримування студентів після закінчення сесії
- Концентрація на собі (розмови про себе, що вони думають та роблять)

Запитайте: «Яка поведінка є протилежною?»

Дослідження авторитету та влади показують, що **природний або набутий авторитет** залежить від наступних чотирьох якостей (**Постер 3.6**):

- Залишати особисті проблеми поза аудиторією
- Відповідати за безпеку та знання
- Добре знати свою тему
- Любити та поважати своїх учнів

Запитайте: «Чим природний авторитет відрізняється від лідерства?», «У лідерства та природного авторитету є дві спільні речі, які вони?»

Лідерство це якість хороших вчителів. Лідерство, як і природний авторитет, проявляється через:

- Відповідальність за безпеку в класі та оточенні
- Відсутність вихваляння (розмови про себе та свої досягнення)
- Здатність слухати
- Створення умов для передачі знань
- Прояв здорового глузду і розсудливості, прозорливості та практичної мудрості, наприклад, у вирішенні складних питань
- Допомогу групі в отриманні власного досвіду та повній участі у процесі

Практичне завдання

Студенти формують групи з трьох осіб для неформального обговорення влади, авторитету та лідерства. Вони зосереджуються на тих аспектах поведінки, які вони сподіваються побачити, відпрацювати, або якій хотіли би навчитися.

В якості альтернативи, можна організувати групову дискусію, бажано не фасилітовану вчителем, щодо поведінки, яка демонструє природний авторитет і лідерство.

ПРИКЛАДИ ЦІННОЇ ПОВЕДІНКИ

- Не говорити про себе, якщо тільки це не є доречним
- Дотримуватись поведінки, що створює довіру до себе та групи
- Під час навчання розрізняти знання та факти, досвід та думку
- Мінімально втручатися у дискусії, особливо, коли навчання відбувається добре
- Заохочувати студентів до участі
- Не зобов'язаний все знати
- Передавати іншим маркер або крейду
- Казати, якщо чогось не знає
- Давати іншим висловлюватись
- Добре слухати
- Зосереджуватись на потребах студентів
- Пояснювати зрозуміло
- Застосовувати ненасильницьку комунікацію
- Проявляти свою експертність, а не стверджувати про неї

Примітка: Підкреслюйте неодноразово, що вказування на помилки не дає жодного позитивного ефекту!

Згадайте повагу, ентузіазм, знання та безпеку, про які ми говорили вчора.

Запитайте: «Чи є щось в цій темі, що здивувало вас?»

СЕСІЯ 2

ПОВЕДІНКА ТІЛА ТА МОВА

ВСТУП

Те, як ви слухаєте, дивитесь, рухаєтесь, стоїте та реагуєте говорить іншим про те, чи зацікавлені ви, чи правдиві, і наскільки добре ви слухаєте. Коли ваші невербальні сигнали співпадають з вашими словами, вони підвищують довіру, ясність та взаєморозуміння. Якщо вони не співпадають, то це викликає напругу, недовіру та плутанину. Емоції та справжнє відношення чітко і переконливо передаються через тіло.

Ми всі хочемо комунікувати максимально добре. Було проведено багато досліджень щодо того, як бути хорошим комунікатором і сприяти ефективному навчанню. Для того, щоб бути хорошим комунікатором важливо бути чутливим не тільки до мови тіла та невербальних сигналів інших, але також і до ваших власних.

Дослідження показують, наскільки велика частка спілкування є невербальною. Напишіть «85%» на дошці та запитайте, що означає ця цифра.

Потім **поясніть**, що вплив або враження, яке ми отримуємо від вербальної комунікації базується на наступному:

- 10% слова
- 35% голос і тон
- 50% мова тіла

Хоча ці відсотки можуть виглядати суперечливо, рекламодавці використовують ці 85% у плануванні їхніх рекламних кампаній, тоді як освітяне використовують 55% в результаті впливу невербальної поведінки. Ці цифри є відносними, але суть в тому, що слова погано запам'ятовуються.

Запитайте: «Що вражає вас у цих цифрах? Замріть на хвилину та подумайте, який меседж передає ваше тіло прямо зараз?»

Посилання: [Навички комунікації та Спілкування](#)

Додатки: [ННС Універсальні людські потреби та почуття](#)

«Ми є тими лідерами, на яких ми чекали»

Невідомий автор

НЕВЕРБАЛЬНЕ СПІЛКУВАННЯ

Мета заняття для студентів:

- Усвідомити та навчитись розрізняти власну поведінку тіла
- Навчитись спостерігати та відповідати на поведінку тіла інших

Практичне завдання

Попросіть студентів:

1. Продемонструвати різні емоції (наприклад, сум, роздратування, втому, інтерес, задоволення, натхнення) тілом.
2. Визначити поведінку тіла. Дайте декілька прикладів поведінки тіла, наприклад вийдіть в центр кола та хлопніть книгою по столу, або скажіть щось критичне та неприємне солодким тоном з агресивною поведінкою тіла.
3. Показати специфічну поведінку різними частинами тіла, використовуючи наступний постер (**Постер 3.7**). Запитайте, яка емоція передається? Намалюйте очі, руки та ноги та попросіть студентів спробувати наступне:
 - **Руки:** вказувати, тримати, бити, стискати, махати, вітати, хвалити і т.д.
 - **Очі:** звужувати, вдивлятися, кліпати
 - **Ноги:** волочити, вигинати, стукати, трясти

МЕТА:
УСВІДОМИТИ СВОЮ
ПОВЕДІНКУ ТІЛА
ТА НАВЧИТИСЯ
СПОСТЕРІГАТИ
ПОВЕДІНКУ ІНШИХ

ПОСТЕР 3.7

Познайомте студентів з відкритою та закритою поведінкою тіла. Покажіть їх групі та попросіть розіграти в ролях декілька разів.

Приклади **закритої поведінки**, які група може спробувати:

- **Захисна:** схрещені руки, ноги, закривання області серця, шиї, простягання руки з захисним жестом. Можна поставити стілець/стіл між вами та класом, ставати маленьким і смиреним, бігати очима в пошуках можливості втечі, або торкатися обличчя як прояв тривоги.
- **Агресивна:** нахмурене обличчя, стиснуті кулаки, червоне обличчя, пильний погляд на іншу людину.
- **Загарбницька:** позбавлення когось простору, порушення зони комфорту іншого без дозволу.

Коли люди помічають такі дії відносно себе, то відчувають, що їх атакують.

Покажіть групі **відкрити, уважну поведінку тіла** та поясніть силу мімікрії:

- Нерухомість демонструє увагу та слухання
- Ігнорування сторонніх факторів
- Тіло подане вперед, нахилена голова, уважний погляд та припідняті брови
- Терпляче вислуховування, повільне кивання головою, звуки зацікавленості
- Поведінка, що віддзеркалює поведінку інших людей
- Підкреслення якоїсь інформації мовою тіла, наприклад, показувати розмір чогось, коли про це говоримо
- Спрямування найбільш важливих жестів у сторону слухачів

Практичне завдання

Сформууйте групи з чотирьох людей і дослідіть ваші патерни поведінки тіла. Поводьте себе природно та подивіться, чи можете ви помічати та розуміти вашу власну поведінку. Чи те, що ви говорите, синхронізується з тим, що ви демонструєте? Чи ви передаєте впевненість чи сумнів? Що інші спостерігають у вашій поведінці?

Вирази обличчя та тіки: Свідомо використовуйте вирази обличчя, наприклад сміх, нахмуреність, спантеличеність.

Скажіть: «На цьому тижні попросіть когось, кому ви довіряєте, сказати вам, чи у вас є якісь тіки чи інші помітні прояви поведінки тіла»

Примітка: Мімікрія відбувається неусвідомлено, коли люди проявляють емпатію один до одного. Про це багато написано.

Фото: Студентів попросили зобразити нудьгу, а потім подивитися навколо, чи схожа поведінка у інших.

Примітка: Якщо студенти почувають себе достатньо впевнено, вони можуть попросити того, хто ставить їм запитання для самооцінки, сказати, чи є у них відволікаючі жести чи тіки.

Загальні поради

- Виправте вашу позу
- Визначте культурні норми та застосуйте їх
- Говоріть те, про що думаєте
- Пам'ятайте про силу мімікрії
- Концентруйтеся, коли ситуація складна

Примітка: Дуже важливо, щоб викладачі навчилися ідентифікувати навчальну поведінку своїх студентів, таку як думання, незгода, бажання щось додати, невпевненість і т.ін.

Практичне завдання

Попросіть студентів розіграти різну поведінку тіла, щоб інші могли визначити поведінку, яку вони побачать у своєму класі, наприклад нудьгу, злість, інтерес, втому, вмотивованість і т.д.

Тепер **попросіть** їх продемонструвати, як можна змінити поведінку тіла: свого та інших.

НЕНАСИЛЬНИЦЬКЕ ВЕРБАЛЬНЕ СПІЛКУВАННЯ (ННС)

Вступ: ННС, яке іноді називають співчутливим спілкуванням, це метод, розроблений психологом доктором Маршаллом Розенбергом. Метою процесу ННС є побудова взаємозв'язків між особою та іншими та збереження цих зв'язків у складній ситуації.

ННС направляє нас до свідомих відповідей, які базуються на розумінні того, що ми сприймаємо, відчуваємо та хочемо. Ми вчимося висловлюватися щиро та зрозуміло, при цьому з повагою та емпатією ставитись до інших.

Цей метод дозволяє замінити звичні патерни захисту, втечі чи нападу, коли ви стикаєтесь з оцінюванням чи критикою. Опір, беззахисність та прояви насилля зводяться до мінімуму. Коли ми зосереджуємось на поясненні того, що ми спостерігаємо, відчуваємо та потребуємо, замість виявлення і концентрації на помилках і оцінюванні, ми відкриваємо глибину нашого власного співчуття. Завдяки особливій увазі на глибинному слуханні – нас самих та інших – ННС сприяє розвитку поваги, уважного ставлення, емпатії та викликає спільне бажання щирості.

Мета: Ознайомитись та попрактикувати необхідну впевненість та сприяти співпраці так, щоб навчання відбувалося легко і ефективно. Наша історія і ментальність закріпили моделі захисту, нападу, протистояння у спілкуванні. У складних і кон-

МЕТА: НАБУТИ
НЕОБХІДНУ
ВПЕВНЕНІСТЬ
І СПРИЯТИ
КООПЕРАЦІЇ

фліктних ситуаціях ми питаємо «хто» і «що», але не «як», «коли» і «чому».

У викладанні ми завжди прагнемо отримати результат WIN-WIN, щоб кожен студент закінчив курс задоволеним та з відчуттям, що його поважають.

Відкрите спілкування означає можливість відповідати творчо, чути оточуючих, співпереживати, розуміти інших. Ми всі хочемо спілкуватися якнайкраще, щоб наші студенти могли навчатися.

Ненасильницьке спілкування знаходиться поза оцінюванням чи, навпаки, надмірною люб'язністю. Воно включає в себе як висловлювання, так і слухання з мінімальним перебиванням. Якщо ви відчуваєте наближення конфлікту, або хочете вирішити складну ситуацію, дотримуйтеся чотирьох кроків (**Постер 3.8**):

1. Сформулюйте спостереження того, що відбувається та впливає на наш стан, наприклад «Зараз друга ночі і я чую музику з твоїх колонок».
2. Сформулюйте чітко ваші відчуття, пов'язані зі спостереженням, наприклад «Я дуже стомився/стомилась і відчуваю себе роздратовано»
3. Сформулюйте свою потребу, що стоїть за почуттями, наприклад «Тому що мені потрібен відпочинок»
4. Висловіть чітке прохання для того, щоб поліпшити ваше життя, наприклад «Чи міг би ти вимикати колонки о десятій вечора?»

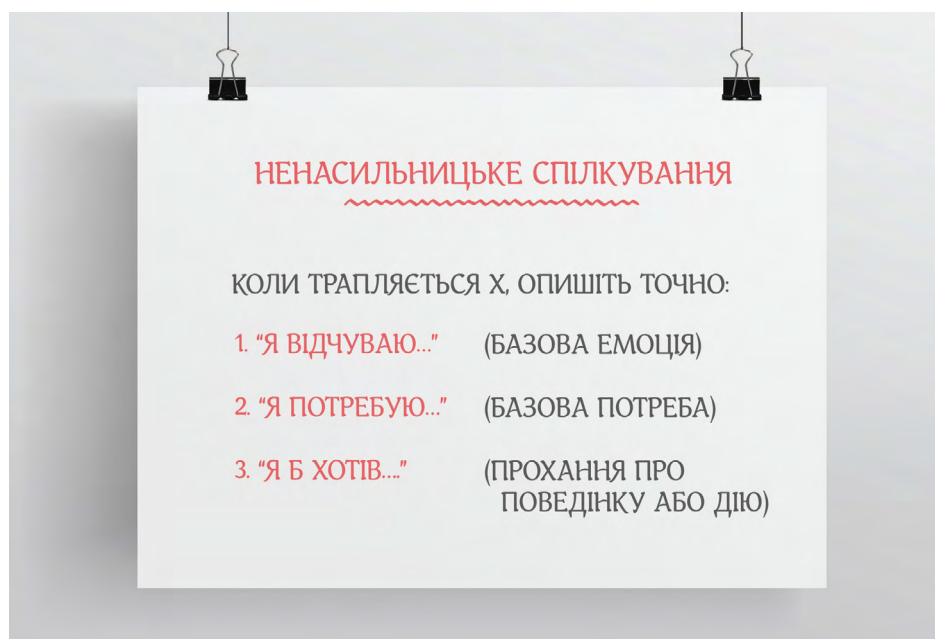
Приклади:

«Я зазирнула в холодильник, а там пусто ... Зараз мені була б дуже важлива допомога з домашніми справами (ваша потреба). Чи міг би ти сходити у магазин за продуктами на вечерю?»

«Я трохи розгублена. Мені потрібен чистий простір для продовження навчання, чи могли б ви прибрати в цій кімнаті до наступної сесії?»

«Я нервую, бо потребую тиші, що дозволила б мені сконцентруватися. Чи зручно буде, якщо ви підійдете з вашими запитаннями після перерви?»

Ефективне слухання

ПОСТЕР 3.8

Гарні вчителі є гарними слухачами.

Запитайте: «Чи ви усвідомлюєте, як саме ви слухаєте? Кого ви слухаєте?»

- Себе та/або свої знання
- Інших, що вони хочуть сказати або відчують
- Обмін думками або розмову

МОВНІ ПЕРЕШКОДИ У НАВЧАННІ

Часом студенти, батьки та вчителі використовують певні прикрі слова. Нагадайте, що ці слова у першу чергу характеризують того, хто говорить. На жаль, вони можуть призвести до того, що учні закриваються.

Практичне завдання

Дайте групі кілька хвилин, щоб студенти самостійно прочитали таблицю нижче. Перевірте, чи всі зрозуміли формулювання.

Запитайте: «Які слова та фрази є альтернативними? Чи можете ви дати кілька прикладів?»

ПОВЧАННЯ	ПРО ТОГО, ХТО ГОВОРИТЬ	ПРИКЛАД
Зобов'язання	Передбачає, що є вищий моральний закон	«Тобі варто переконати сусіда пройти КПД» «Якщо у тебе є сад, то ти краща людина»
Наказ	Демонструє владу. Деякі люди хочуть робити протилежне. Створює ієрархію	«Йди сюди/роби так/сиди тихо!» «Ви маєте записати всю цю інформацію»
Залюкування	Показує вищість	«Я думаю, це не вірно!» «Краще зроби це як я кажу»
Порада	Проявляє зверхність	«Чому б тобі не...?» «Ти б міг зробити...»

Практичне завдання

Попросіть студентів розбитися на пари. Дайте один одному приклади комунікаційних бар'єрів, які шкодять навчанню. Потім перетворіть їх на позитивні твердження, використовуючи ненасильницьку мову.

Енерджайзер

Малювання спиною до спини, щоб подумати про чіткий зв'язок, як його давати та як сприймати.

ДІЄВІ МЕТОДИ

Схвалювання, уникнення та допомога – найкраща мовна поведінка.

Схвалювати

Щира підтримка за заохочення студентів примножують їх зусилля. Можна використовувати цілий набір методів, наприклад кивок голови, посмішку, слова (наприклад, «молодець», «добре», «так!»). Якщо ви щирі, цей метод буде ефективним, а навчання студентів буде покращуватись.

Випрацюйте звичку хвалити. Є багато способів хвалити. Ніколи не лестіть, давайте тільки правдиву похвалу, яка базується на точному спостереженні.

Попросіть групу практикувати схвалення, уникнення та допомогу.

Уникнення

Уникайте запитань, які вимагають згадування фактів. Ставте різні типи запитань, що потребують застосування досвіду студентів або розмірковування над новою ситуацією. Відповіді, що висловлюють власну думку або спираються на власний досвід, не бувають невірними. Ви можете запитати людину «Як ви прийшли до такого висновку?».

Допомога

Допомагайте студентам, яким важко відповісти на запитання. Не кажіть їм, що на вашу думку вони намагаються сказати. Студенту може бути складно, тому що він не знає слова, які ви використали у запитанні, або ви вдалися до прикладу, який для нього не знайомий.

Примітка: Будьте особливо обережні якщо відповідь не стосується теми. Не критикуйте студентів. Висловлюйте вдячність за будь-яке доповнення зі сторони учасників, якщо воно щире, та продовжіть дискусію, можливо перенаправивши питання комусь іншому. Доречною відповіддю буде: «Так, це цікаво, ми обговоримо це пізніше», або «Дякую, хтось ще хоче сказати?».

Ви можете допомогти таким чином:

- «Може мені повторити запитання?»
- «Можливо, я можу перефразувати моє питання краще»
- «Чи навести мені приклад?»
- «Що саме не зрозуміло?»

Для студентів, які мають складності, **перефразуйте** запитання, поставивши серію більш простих запитань, які ведуть до тієї ж мети. Зміна прикладу, або додатковий приклад, часто допомагає студентам використати знання, що вже є у них. Допоможіть студентам поміркувати та прийти до власних висновків, поставивши запитання: «Що трапилося? Що ви спробували?».

Дайте другу спробу з новою інформацією: «Мені варто повторити? Може, мені варто сказати це по-іншому? Може, мені сказати це повільніше?». Таке формулювання дає можливість всім сказати «так», не втративши обличчя.

Запросіть студентів: «Чи не могли б ви вийти до дошки/написати у зошитах/об'єднатися із другом?»

Вдайтеся до гумору: Гумор є цінним, якщо всі його розуміють і ніхто не є його предметом.

Примітка: Потреба викладачів у заспокоєнні проявляється, коли вони кажуть «Так? Добре? Чи ви розумієте?». Зазвичай, студенти відповідають так, ніби вони погоджуються, але вони можуть не розуміти, або не погоджуватись. Тому краще спитати студентів «Що не зрозуміло?».

Енерджайзер

Боротися, літати, завмерти, танцювати

«Говорити – це потреба, слухати – мистецтво»

Гете

СЕСІЯ 3

МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНКА

ВСТУП

Гарні викладачі постійно моніторять навчання студентів і допомагають їм долати складнощі та рухатися вперед. Викладачі виявляють і вказують студентам на ті дії, що дають корисний результат, і на ті, що його не дають. Викладачі постійно мають давати зворотній зв'язок щодо роботи студентів, робити часте оцінювання за допомогою різних технік.

Оцінка – це не критика чи улещення, це надання нейтрального, правдивого спостереження. Чим відрізняються критика та оцінка?

Критика – це озвучування того, що не так і поради, як мало би бути. Такий підхід – це перешкода на шляху студентів до власних висновків, до яких вони можуть дійти у свій час. Критика заважає обробці інформації та внутрішнім інсайтам студентів. Ваша мета як викладача, це щоб студенти почали себе оцінювати, а не критикувати. Уникайте таких прикметників як хороший чи поганий.

Оцінка – це спостереження корисної та некорисної поведінки та звичок і повідомлення того, що було помічено. Викладачам потрібна ця навичка. Ви зможете попрактикуватись у ній на цій сесії та використаєте у мікровикладанні.

Примітка: Самооцінка може бути дуже складною для деяких людей, яким потрібно більше часу.

ПРИНЦИПИ ОЦІНКИ

Це чудова практика, щоб перестати виправдовувати або засуджувати інших.

Мета: Навчитися коментувати з позиції нейтрального, правдивого спостерігача, використовуючи сенсорні слова для спостереження: що було побачено, почуто, до чого доторкнулися, який запах почули і т.ін. Наприклад:

- «Я побачив, що половина класу заснула»
- «Я помітив, що люди хотіли поставити запитання»
- «Я помітив, що ваш почерк був маленьким і мені було важко його читати»
- «Я почув, як ваш голос знизився. Це було навмисно?»

«Дорослі студенти потребують успіху та цінують наставництво»

Каролін Натолл

Практичне завдання

Студенти практикують оцінку в парах перед мікрвикладанням. Запропонуйте негативні формулювання, наприклад *«Ви приспали увесь клас»*, або *«Ви ігнорували запитання студентів»*.

Попросіть студентів перефразувати їх у позитивному ключі.

Відповідь на оцінку для студентів, що отримують її

Коли вам дають оцінку, відповідайте лише кивком, щоб показати, що ви почули та приймаєте інформацію. Просто уявіть собі, що це тепла вода, що омиває вас. У вас можуть бути різні думки, які ви пізніше зможете обговорити з другом, або з тим, хто дає оцінку. Але зараз просто вислухайте ці слова. Пам'ятайте, що у відповідях на запитання для самооцінки ви матимете змогу сказати, що б зробили по-іншому тепер.

Отже, не:

- пояснюйте своїх намірів
- виправдовуйтесь
- вибачайтесь
- дякуйте

Використання питань для самооцінки та оцінки у мікрвикладанні

Під час вашої наступної сесії мікрвикладання попросіть когось з групи поставити вам запитання для самооцінки у тому форматі, з яким ви познайомились вчора та повторили сьогодні.

Попросіть іншу людину *«оцінити»* вас. Ця людина буде давати лише спостереження, не торкаючись жодних намірів чи інсайтів.

Повторення та завершення

Попросіть студентів пояснити зміст цієї сесії так, ніби вони переповідають його тому, хто запізнився, або попросіть кожного студента у колі сказати одну річ, яка була для нього важливою.

Енерджайзер

Майте одну активність, доречну до теми, про запас.

СЕСІЯ 4

МІКРОВИКЛАДАННЯ II

МІКРОВИКЛАДАННЯ II

Викладання проводиться одночасно в групах з 5-6 людей. Кожен учасник викладає протягом 15 хвилин. В кожній групі:

- Визначте послідовність виступів відповідно до програми КПД
- Пов'яжіть свою тему із попередньою і наступною темами
- Облаштуйте навчальний простір так, щоб всі могли бачити та чути
- До викладання визначте, хто буде вам ставити запитання для самооцінки. І хоча кожен міг би сам відповісти на запитання для самооцінки, краще, коли вам ставить їх хтось інший, адже тоді у вас є час, щоб подумати та відповісти.
- Попросіть одну людину зробити для вас оцінювання, іншу слідувати за часом та ще одну ставити питання для самооцінки.
- З'ясуйте, чому навчилися студенти. Як ви можете це зробити?
- Слідкуйте за відповідями класу та вашими мовою тіла, поведінкою, зоровим контактом. Людина, що буде давати оцінку, має слідувати за всіма цими факторами.

До презентації вашої лекції поясніть такі питання:

- Чому ця тема актуальна, і чому студентам треба її знати
- Мета уроку
- Навчальні результати, наприклад «Сьогодні ви вивчимо складові ґрунту і ви зможете впізнавати проблеми ґрунту, виправляти їх та розуміти, які рослини садити»
- Як ваша тема пов'язана з іншими, наприклад «це пов'язано із водою та рослинами»
- Озвучте факти щодо сучасного стану знань у цій сфері
- Обговоріть їхню надійність
- Запропонуйте пермакультурні дії

Примітка: Відслідкуйте, як відбувається мікровикладання. Якщо у вас є помічники, які знайомі з процесом оцінки, попросіть їх про допомогу. Вони можуть ставити питання для самооцінки «викладачам» або після навчання, або коли всі повернуться у коло. Подивіться на роботу кожної групи та зверніть увагу на володіння матеріалом, поведінку тіла, ненасильницьку мову та слухання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМООЦІНКИ ГРУПИ

Поставте ці запитання після Мікровикладання II, коли всі повернуться в аудиторію.

Поставте відкриті питання, над якими можна поміркувати та відповісти вільно, всій групі. Дайте час на обдумування.

- Як пройшло ваше викладання сьогодні?
- Чи 15 хвилин викладати легше, ніж 10?
- Як ви себе відчуваєте після оцінювання вас та оцінювання інших?
- Чи ви навчилися чомусь у ваших вчителів?
- Чи намагалися ви давати поради під час оцінки?

Якщо люди розчаровані в собі, не кажіть їм: *«Не сумуйте»*, а краще запитайте *«Що вам потрібно зробити, щоб почувати себе щасливіше наступного разу і провести заняття краще?»*.

ІНСТРУКЦІ ДО МІКРОВИКЛАДАННЯ III НАСТУПНОГО ДНЯ

Студенти обирають нову тему та відповідний метод навчання. Вирішіть, як ви перевірите, що учні засвоїли те, чому ви їх вчили. У кожного буде 20 хвилин.

Завершення

Групові обійми або пісня чи танок. Попросіть волонтерів організувати це. Подякуйте групі за їхній час, увагу та зусилля.

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ ПОВТОРЕННЯ ТЕМИ АБО ПОВЕДІНКА УЧНІВ, ЯКА ВИПРОБОВУЄ ТЕРПІННЯ ВЧИТЕЛІВ

Спитайте студентів, щоб вони хотіли робити на вечірній сесії. Хтось може хотіти покращити свої знання з певної теми, інші можуть обрати працювати над КПД. Більшість студентів із задоволенням обирають сесію на тему поведінки, яка кидає виклик викладачам.

ПОВТОРЕННЯ ТЕМИ

Для професійної роботи та збереження довіри до вас важливо залишатися в ногу з часом. Підтримуйте контакт із колегами, обговорюйте нові ідеї з професіоналами та відвідайте місця, які є зразковими, чи, навпаки, кидають виклик. Подивіться виступ на TED Амі Каді «[Мова вашого тіла формує вас](#)».

Серед різних тем КПД студентам часто треба повторити деякі, наприклад, «Ліси», «Зона III», «Клімат» чи «Патерни». Для мікрОВикладання студентам варто обрати тему, що передбачає розуміння принципів дизайну, такі як «Принципи Зони III» ([Постер 3.9](#)), або «Екологічні міста» ([Постер 3.10](#)).

ПОВЕДІНКА УЧНІВ, ЯКА ВИПРОБОВУЄ ТЕРПІННЯ ВЧИТЕЛІВ

На початку розмови поясніть, що студенти досить часто своєю поведінкою зачіпають викладача, але важливо не сприймати таку поведінку як особисту образу. Ми викладаємо дорослим і їхня поведінка формувалася протягом їхнього життя та відповідає потребам цих людей.

Примітка: Навчальні групи зазвичай складаються з дорослих, які за власним бажанням приїхали на курс, заплатили на навчання та хочуть навчатися. Тож студентів, які випробовують наше терпіння небагато, але вони такі трапляються.

Більш розповсюдженою є ситуація, коли група хоче чогось іншого, можливо, навіть, змінити курс. Так трапляється, тому що ви даєте студентам вибір щодо навчання та свободу обирати власний шлях. Суперечка саме такого типу може виникнути у групі. Довіртеся студентам у вирішенні цієї проблеми та прислухайтесь до їхніх порад. У більшості випадків всі складнощі зникнуть.

Вся поведінка впливає з особистих потреб учнів, тож якщо вчителі впізнають і визнають ймовірні потреби, вони можуть використати прості прийоми, щоб уникнути, запобігти та допомогти людям змінити свою поведінку. І хоча сама поведінка може бути негативною, потреби є позитивними, наприклад, взаємозв'язок, визнання, самостійність, безпека і так далі.

Не висловлюйте вголос свій здогад про потребу, що стоїть за поведінкою людини. Ми змінюємо обставини, щоб або задовольнити цю потребу, або дозволити їй зникнути. Скажіть «Я бачу, що вам треба поділитися вашим досвідом» (потреба визнання).

Прості практики для вчителів. Поведінка, що винагороджується, буде повторюватись. Це стосується й негативної поведінки. Тому вчителям потрібно:

- змінити наслідки, що йдуть за певною поведінкою
- за можливості ігнорувати негативну поведінку, тоді група почне наслідувати вас

Якщо чиясь негативна поведінка впливає на групу, ви можете повернутися до постеру з правилами поведінки та звернутися до всіх учасників, а не до окремої особи, для того щоб знайти відповідний пункт. Наприклад:

Запитайте: «Чи спостерігаєте ви в класі приниження, сарказм, висміювання, образи? Оцініть по шкалі від 0 до 10, де 0 – не спостерігаєте, 5 – трохи є, 10 – багато. Покажіть на пальцях вашу оцінку.»

Всі показують свою оцінку ситуації, при цьому немає необхідності вказувати на конкретних осіб. У випадку словесної образи або іншої серйозної негативної поведінки скажіть «В цій групі ми так не говоримо/так себе не поводимо».

Поставте наступні запитання: «Може, ви скажете це по іншому?», «Чи усвідомлюєте ви свій тон голосу?», «Ви виглядаєте засмученим. Ми можемо обговорити це, коли ви будете спокійніше?».

Якщо студенти занадто емоційні, чекайте, поки вони заспокояться, перш ніж щось обговорювати. Не сперечайтесь, відстоюючи свою точку зору. Обговоріть умови, наприклад: «Ми всі зробимо два проекти для отримання сертифікату».

Глобальні зміни є дуже емоційною темою КПД. На кожному курсі в заможних країнах є студенти, які відстоюють думку, що люди у менш заможних країнах мають контролювати ріст населення. Для них часто неймовірно складно визнати власний рівень споживання. Цитування авторитетних джерел важливе для того, щоб спрямувати студентів до роздумів і дискусій, заохотити зробити власний внесок у боротьбу зі змінами клімату та збереження ресурсів.

Посилання: [Не треба «виправляти» студентів, які не «вписуються»](#),

[Що таке дисципліна і де її шукати](#)

Для цього потрібні навички, адже це є частиною світогляду студентів. Використайте наступну цитату:

«В сучасному світі, найбагатші люди споживають значно більше ресурсів і завдають шкоди планеті значно більше, ніж бідні. За деякими оцінками 50% всіх викидів CO₂ припадають на 500 мільйонів найбагатших людей, тоді як 3 мільярди найбідніших генерують лише 7%. Якщо ці мільярди значно піднімуть свій рівень життя, на що вони мають право, вплив усього їхнього споживання та викидів значно посилиться. Тому було б занадто просто покласти всю провину за стан планети на населення.»

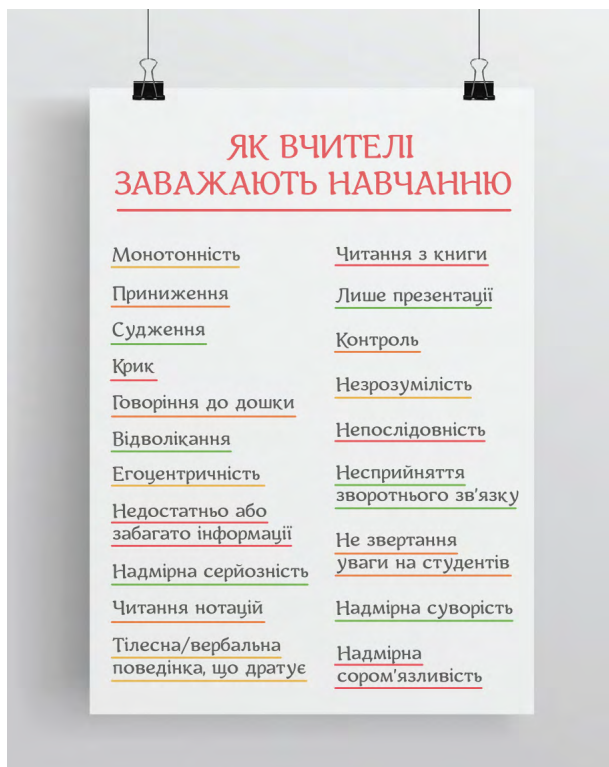
Попросіть студентів сформулювати принципи свідомого та ощадливого використання ресурсів, яких могли би дотримуватися інші люди.

ДЕНЬ 3 Постери

Це всі постери, що ми використовували протягом третього дня. Якщо ви хочете подивитися контекст для кожного постера, натисніть «До сторінки».

Зміст і стиль постерів, представлених у книзі, – лише для прикладу. Робіть власні постери – будьте креативними!

Постер 3.2

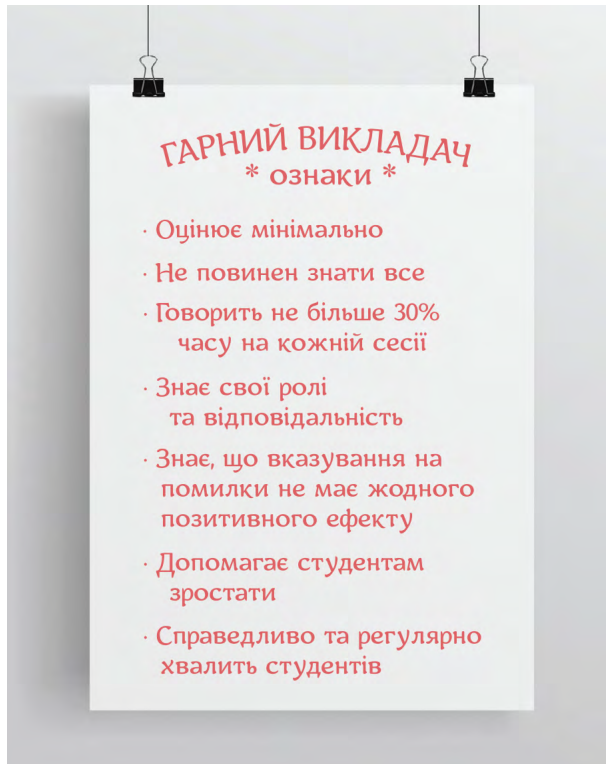
< До сторінки

Постер 3.3

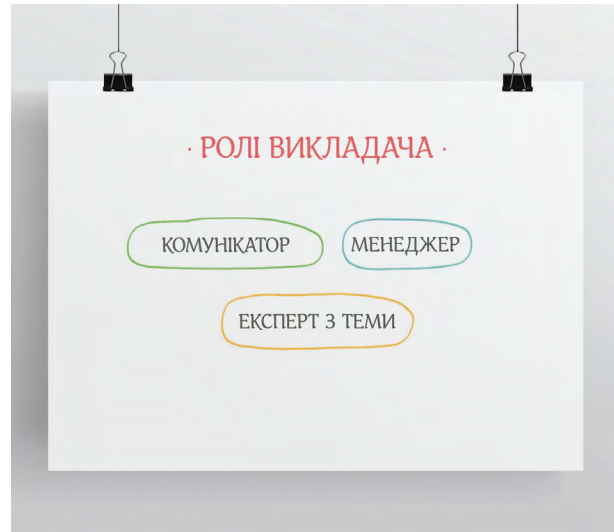
< До сторінки

Постер 3.4

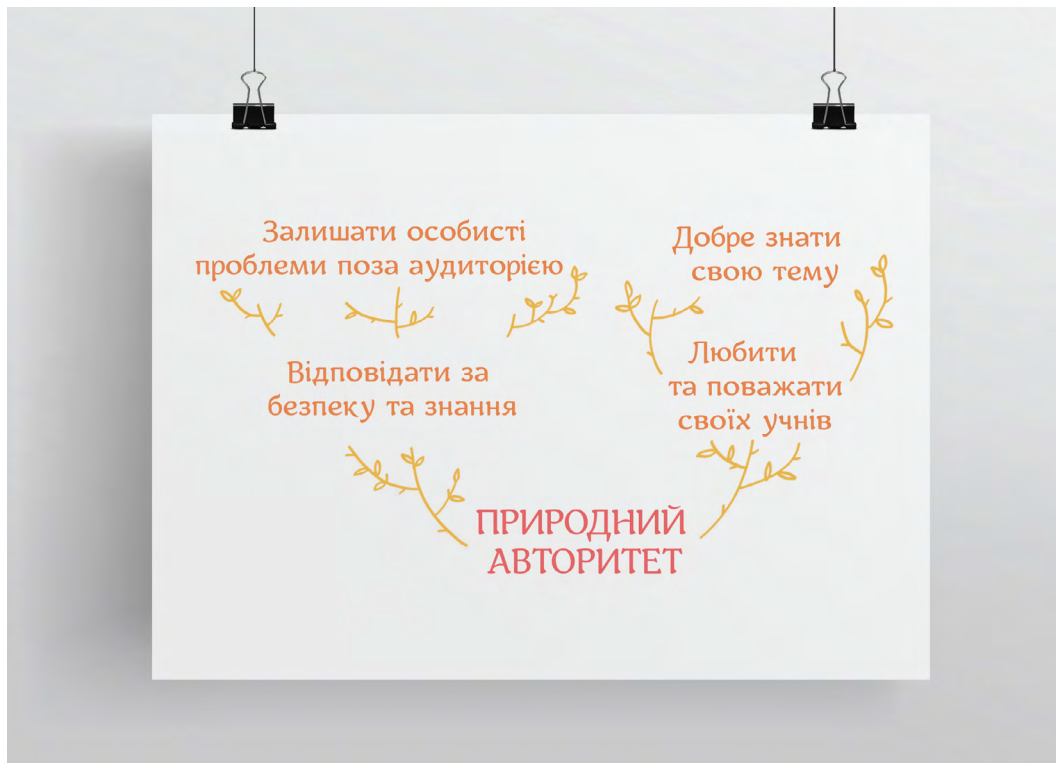
< До сторінки

Постер 3.5

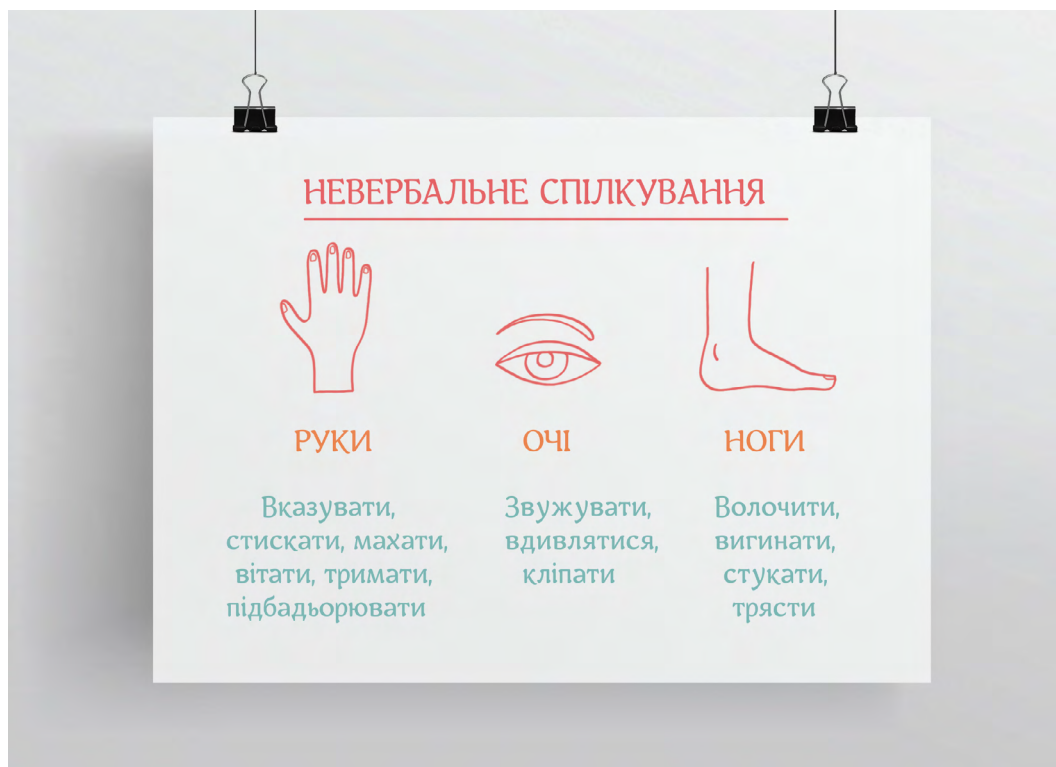
< До сторінки

Постер 3.6

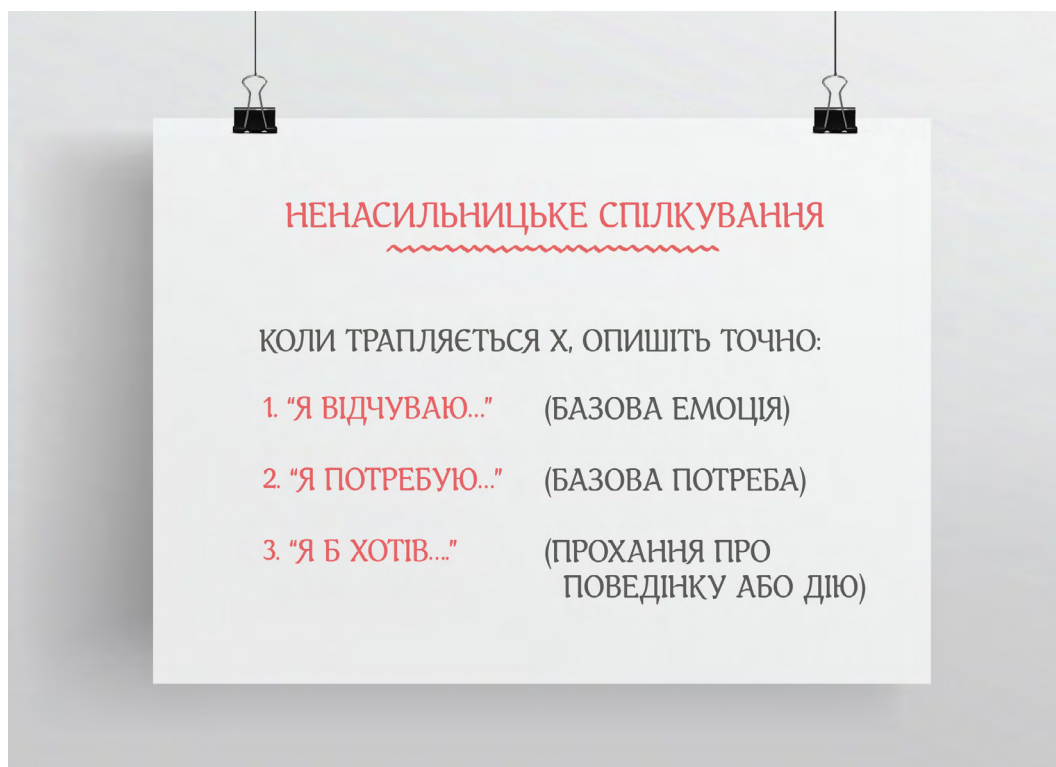
< До сторінки

Постер 3.7

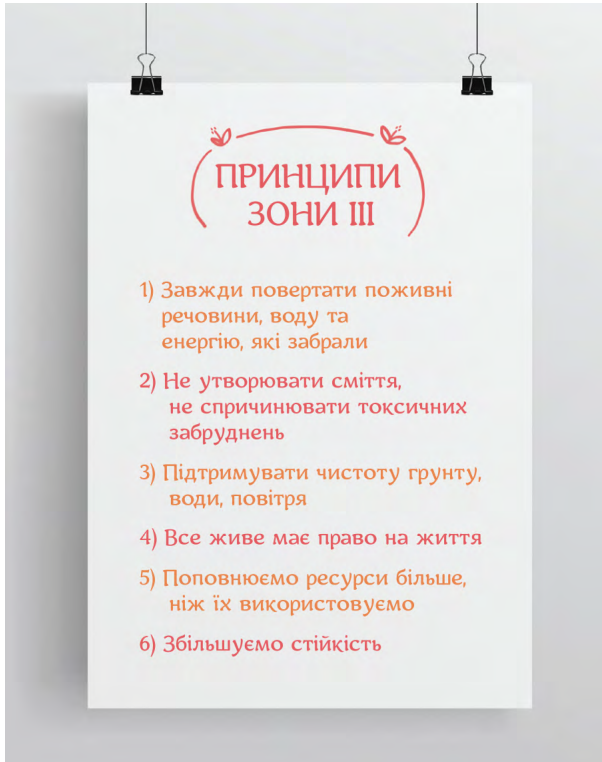
< До сторінки

Постер 3.8

< До сторінки

ПОСТЕР 3.9

< До сторінки

ПОСТЕР 3.10

< До сторінки

ДЕНЬ 4

Методи навчання

ВІДКРИТТЯ МЕТОДИ НАВЧАННЯ

НАВЧАЛЬНА
МЕТА:
ПОЗНАЙОМИТИ
СТУДЕНТІВ ІЗ
РІЗНИМИ МЕТОДАМИ
НАВЧАННЯ

Навчальна мета:

- Познайти студентів із різними методами навчання та їх ефективним використанням
- Заохотити використовувати різноманітні методи
- Навчитися підбирати метод до змісту

Енерджайзер для початку дня: «Роби як я». Кожен учасник кола показує якийсь рух, наприклад, рухи городника (копати, сапати, садити), а інші повторюють за ним.

Об'яви: «Якісь коментарі чи оголошення?»

Повторення: «Які три основні речі ви вже вивчили на цьому курсі?» Всі відповідають, практикуючи стислу та чітку мову, на одному видиху, не більше!

Примітка: Це маленька хитрість для стримання багатослівних учасників: вони мають все сказати на одному видиху!

ЩО В ПРОГРАМІ (ПОСТЕР 4.1)

ЩО В ПРОГРАМІ. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

СЕСІЯ 1

ПРОМІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗНАЙОМСТВО З
МЕТОДАМИ НАВЧАННЯ

- Проміжне оцінювання
- Знайомство з методами навчання
- Брейнстормінг як метод навчання

СЕСІЯ 2

ОПИТУВАННЯ

- Етика опитування
- Переваги та недоліки
- Функції опитування
- Типи запитань
- Стратегічне опитування
- Ефективні техніки опитування

СЕСІЯ 3

РИТМИ ВИКЛАДАННЯ
ТА МІКРОВИКЛАДАННЯ III

- Ритми уроку, дня, курсу
- Інструкції для мікровикладання III

СЕСІЯ 4

МОНІТОРИНГ МІКРОВИКЛАДАННЯ III

- Моніторинг сесій мікровикладання
- Інструкції до мікровикладання IV

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ

- Робота над КПД та мікровикладанням

СЕСІЯ 1

ПРОМІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ ТА ЗНАЙОМСТВО З МЕТОДАМИ НАВЧАННЯ

ПРОМІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Надзвичайно важливо проводити оцінку середини курсу під час КПД. Така техніка проактивного вирішення конфліктів виявляє приховані проблеми, які можуть виникнути пізніше, особливо, якщо група працює над великим проєктом.

Цінність і задача цього завдання в тому, щоб виявити будь-яке потенційне або наявне невдоволення та обговорити його. Запропонуйте студентам вирішити будь-які існуючі складнощі між собою без втручання викладача.

Практичне завдання

Візьміть постер із контрольним списком питань (**Постер 4.2**), щоб відкрити групову дискусію та вирішити складнощі.

Попросіть студентів оцінити наступне:

- Відповідність змісту навчання.
- Поведінку викладачів і рівень подання інформації (професіоналізм).
- Знання, які здобувають студенти. Необхідно перевірити, чи співпадають вони із очікуванням людей і запланованими результатами курсу.
- Організацію проживання та харчування.
- Баланс теорії та практики.
- Адміністративні та організаційні питання (попросити адміністратора бути присутнім).
- Практичну роботу.

Студенти можуть відповідати різними способами:

- Писати на дошці
- Ставити оцінки навпроти пунктів списку
- Показувати на пальцях (десять пальців – найвища оцінка, нуль – найнижча)
- Використовувати діаграму та камінчики. Кожен кладе камінчик на сегмент кола. Камінчики ближче до центру означають хорошу оцінку, а камінчики далі від центру – гіршу оцінку.

Зібрання: «Як я відчуваю себе на цьому етапі щодо викладацької діяльності. Чи хочу бути викладачем».

Примітка: У мене така оцінка завжди спрацьовувала та дозволяла гармонійно довести курс до кінця.

Примітка: Прослідкуйте за відповідями. Якщо є проблеми, попросіть студентів вирішити їх та адаптуйте курс наскільки це можливо до нових змін. Передайте контроль групі. Довіртеся студентам у розумінні їхніх потреб.

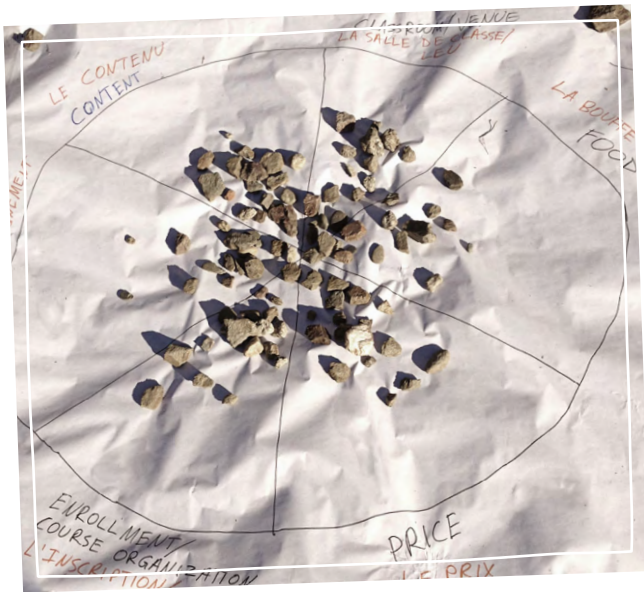

Фото: Студенти роблять оцінювання, розміщуючи камінчики на сегментах круга.

ЗНАЙОМСТВО З МЕТОДАМИ НАВЧАННЯ

Різним темам курсу підходять різні способи подання інформації. У кожного методу є свої завдання та мета. Методи включають у себе тему та її зміст, наприклад: «Висадка рослин: демонстрація та практика». Під час екскурсій, наприклад, мають бути завдання чітко пов'язані зі спостереженням.

Запитайте: «Що таке «методи навчання»? Навіщо використовувати різні методи навчання?»

Якщо відповіді немає, дайте більше інформації або підказку, наприклад: «Як вчорашня робота про стилі навчання відноситься до методів навчання?»

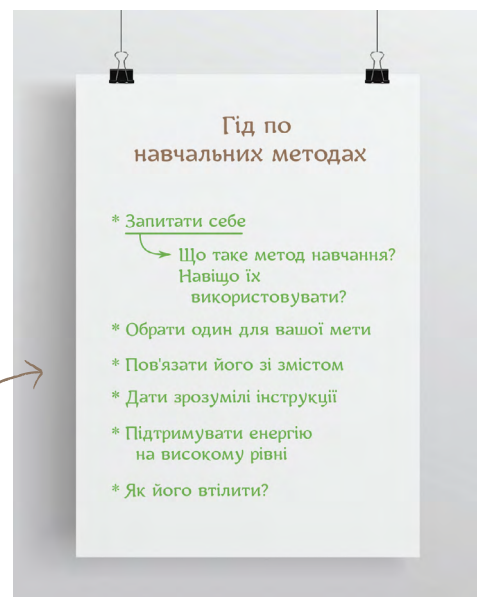
Із роботи попереднього дня учасники знають:

- Різні методи навчання дозволяють різним учням сприймати та обробляти інформацію більш ефективно.
- Студенти вивчають більше та навчаються більш ефективно, якщо викладачі говорять на уроці 30% часу або менше, а інші 70% займають практичні завдання для студентів: роздуми, обробка інформації та практика.

Те, як ви впроваджуєте різні методи у заняття та використовуєте їх під час процесу, має значення (**Постер 4.3**). Навчіться використовувати кожен метод навчання доречно. Викладачі часто використовують карти пам'яті, відео або екскурсії так, що це мало впливає на студентів. Це марне витрачання вашого та їхнього часу.

Кожен метод має особливі кроки для його ефективного застосування, а, отже, вимагає чітких інструкцій, що саме вимагається від учнів.

НАВЧАЛЬНА
МЕТА: ЗАОХОТИТИ
ВИКОРИСТОВУВАТИ
РІЗНІ МЕТОДИ
ТА НАВЧИТИСЯ
ПІДБИРАТИ
МЕТОДИ ДО ЗМІСТУ

ПОСТЕР 4.3

БРЕЙНСТОРМІНГ ЯК МЕТОД НАВЧАННЯ

Використайте приклад брейнстормінгу як методу вивчення методів навчання (**Постер 4.4**). Спочатку запитайте групу про брейнстормінг.

Запитайте:

- «Що таке брейнстормінг?»
- «Як саме застосовується метод? У чому його переваги? Чи є кращий метод?»
- «Коли його варто використовувати?»
- «Як його організувати?»

Відповіді:

- Визначити знання та досвід групи за темою
- Викликати інтерес до нової теми
- Дати розуміння широкого вибору навчальних методів
- Заохотити креативність
- Підняти енергію класу
- Збільшити можливості

Дайте чіткі інструкції для максимального залучення студентів. Наприклад, у брейнстормінгу є дві частини, кожна з яких вимагає різних інструкцій.

Перша частина брейнстормінгу виявляє всю інформацію за темою, а друга – обробляє її.

Перша частина брейнстормінгу: виявлення інформації

- Оберіть тему та напишіть її у центрі дошки/постера. В даному випадку темою є «*Методи навчання*». Оберіть двох людей, які будуть писати, та одного хронометриста. Зазвичай це завдання обмежується 10-ма хвилинами.
- Дайте інструкції: кожен вигукує слова, пов'язані з темою
- Дозволено все, що не є лайками, образами чи нісенітницею.
- Протягом 10 хвилин не допускайте виникнення дискусій, спречань, розмов чи пояснень.
- Заохочуйте швидкі відповіді без розмірковувань. Запропонуйте: «*Ви можете придумати більше. Знайдіть 100+ методів навчання, давайте ще...*»
- Не цензуруйте і не обговорюйте.
- Зупиніться, коли в групі більше не буде відповідей, та енергія закінчиться.

Результат буде виглядати таким чином: рольові ігри, театр, розповідання історій, групова робота, енерджайзери, презентації, листівки, відео, метод проб і помилок, інтерв'ю і т. ін.

Примітка: Впевніться, що студенти розуміють різницю між картою пам'яті та брейнстормінгом. Навіть якщо курс проводиться не англійською мовою, слово «брейнстормінг», зазвичай, не перекладають.

Друга частина брейнстормінгу: обробка інформації

Обробка інформації може проходити по різному, але ця частина брейнстормінгу дозволяє глибше дослідити тему та сприяє навчанню.

Обробляючи результати, важливо, щоб всі бачили результат попередньої частини, тож не витирайте дошку. У процесі студенти зможуть додати додаткові методи.

Необхідні кроки для більш глибокого дослідження теми та інтегрування різних аспектів:

1. Прибрати неможливі або безглузді відповіді
2. Обробити інформацію та поміркувати над нею
3. Розбити на категорії
4. Визначити можливості використання отриманої інформації

Обробка: практичне завдання 1

Кожен учасник дивиться на відповіді і, коли готовий, підходить до дошки та обводить два схожих елементи, потім повертається до групи та пояснює, чим вони пов'язані. Наприклад, книги та дослідницька робота це методи навчання, що використовуються з документами.

В кінці цієї частини обговоріть, які знання та навички необхідні для роботи з кожним методом.

Обробка інформації: практичне завдання 2

Поділіть клас на групи з приблизно п'ятьох людей. Кожна група обирає широкую категорію або тему, відповідно до якої вона буде обирати з дошки навчальні методи та обговорювати коли та як використовувати їх для максимальної ефективності навчання. Зробіть наперед список категорій (**Постер 4.5**). Наприклад, друковані матеріали, екскурсії та польові дослідження – це все методи навчання.

Примітка: Питання або завдання не завжди мають бути точними або директивними. Важливіше, щоб озвучена інформація, опрацьовувалась завдяки спільним обговоренням та дискусіям. Проте, це може не подобатися тим студентам, які хочуть отримувати конкретні вказівки. Через таку «свободу» групи можуть відхилитися від теми. Часом це важливо для завдання, часом – ні. Ось чому потрібен моніторинг груп.

«Правильне» викладання, коли кожна інструкція і таймінг є чіткими, не так добре утримують увагу студентів, як деяка неоднозначність. Прочитайте матеріал: «[Чому збивання студентів з пантелику це добре?](#)». Може бути набагато ефективніше дозволити студентам самим вирішити проблему, а не пропонувати їй вже розв'язану, як це ілюструє стаття «[Міф викладання: чому я ніколи не скажу своєму сину, що він розумний](#)».

Що робити, якщо група не вірно зрозуміла завдання:

«На курсі для викладачів одна група представила відповідь, що абсолютно не відповідала завданню. Це була велика мапа, де лише одна гілка розповідала про методи навчання. Ми всі слухали їхню презентацію і думали, що буде далі. Коли вони закінчили, викладач впевнено відзначив правильну частину – методи викладання, поставив додаткові запитання, знайшов позитивні сторони та похвалив, але при цьому він нічого не сказав про іншу частину роботи, яка була недоречною.»

- Марі Коронен (з особистого спілкування)

Обробка інформації: практичне завдання 3

Намалюйте на дошці карту пам'яті «Методи навчання» та розмістіть інформацію про різні методи навчання на різних гілках. Використовуйте метод запитань.

Ця таблиця дає короткий список методів. Деякі з них можна комбінувати. Метод, який найчастіше комбінується з іншими, та є, мабуть, найбільш ефективним це «опитування». Попросіть студентів запропонувати пермакультурні теми, що тісно пов'язані з цими навчальними методами.

ГРУПА МЕТОДІВ	ФУНКЦІЯ	ЕФЕКТИВНЕ ВИКОРИСТАННЯ
Аудіо, відео, слайди, презентації	Показати те, що не можна показати на місці. Привернути увагу. Заохотити отримати досвід. Поділити матеріал на частини по 10-15 хвилин для відповідей на запитання. Використовувати презентації як постери або задній фон	Пояснити, що на екрані. Дати завдання за змістом. Поставити запитання
Друковані матеріали: роздатковий матеріал, брошури, книги, діаграми	Проведення міні-семінару, індивідуальне навчання та зворотній зв'язок (реакція), робота в парах, дослідження, додаткові знання	Пояснити, навіщо цей матеріал роздається. Роздавати безпосередньо перед використанням або в кінці як домашнє завдання. Дати завдання. Поставити запитання. Попросити когось повторити тему
Лекції, дебати, презентації	Підвищити спеціалізовані знання. Привернути увагу до проблеми, поглибити обізнаність	Використовувати невелику кількість слайдів. Знати свою аудиторію. Ставити запитання для спонукання обговорень. Використовувати поведінку тіла для ясності передачі інформації. Повторювати інформацію по різному.
Групи різних розмірів, викладання на-рівних, брейн-стормінг, рольові ігри, «міжнародне кафе»	Змінити погляд на проблему чи виконати завдання, розширити базу чи поглибити знання	Моніторити баланс між говорінням і слуханням. Слідкувати за тим, щоб група не відхилилася від теми. Слідкувати за тим, щоб група тісно взаємодіяла.
Демонстрації, практична робота	Отримати навичку, навчитися працювати з обладнанням	Покажіть і дайте спробувати зробити теж саме студентам. Якщо вони не можуть виконати завдання, вони не навчилися
Екскурсії	Побачити реальну ситуацію Навчитися на місці Інтегрувати знання	Роздати робочі зошити. Попросити студентів працювати в маленьких групах. Перевірити робочі зошити

СЕСІЯ 2

ОПИТУВАННЯ

ВСТУП

Одна з найбільш потужних технік навчання для дорослих – відповіді на запитання як від інших учасників, так і від викладача. Опитування – це метод і технологія, які зацікавлені вчителі вивчають і постійно вдосконалюють ([Полістер 4.6](#)).

Цей урок довгий і дуже насичений. У ньому може бути забагато інформації для вас, але вона дуже важлива. Оберіть те, що важливо для вас саме зараз і поверніться до цієї теми пізніше.

Опитування – це фундаментальний метод навчання. Вперше цей метод згадується Сократом 2500 років тому. Він використовується, коли група вже має певні знання з теми. У всіх студентів на цьому курсі є досвід в якості учнів, і у всіх були вчителі. Саме тому цей метод ідеально підходить.

ЕТИКА ОПИТУВАННЯ

- Не ставте студентів у незручне становище запитаннями, на які вони не можуть знати відповідь, наприклад, «Яка в цій рідині основна хімічна складова?».
- Уникайте довгої незручної тиші – давайте підказку.
- Розподіляйте запитання. Нехай всі долучаються до процесу.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОПИТУВАННЯ

ПЕРЕВАГИ	НЕДОЛІКИ
<ul style="list-style-type: none">• Прояснити певні пункти• Детальніше розкрити не повністю розкриті пункти• Повторити попередні теми• Залучити більше учнів• Дати вчителю зворотній зв'язок• Інтегрувати знання	<ul style="list-style-type: none">• Може поставити учнів у незручне становище• Може поставити у невідгідне становище тих, хто любить спочатку подумати• Неповне охоплення аудиторії – відповідають лише деякі учні• Учні можуть бути стомленими – не проводьте опитування• Кількість питань обмежена часом• Увага групи може бути «вкрадена» хитрим студентом• В деяких культурах сором'язливість стоїть на заваді активній участі

Примітка: На цій сесії використовуйте запитання настільки уміло, наскільки ви можете, щоб продемонструвати цю техніку.

Посилання: [Опитування](#)

Нагадування: Вказування на помилки не дає жодного позитивного ефекту.

ФУНКЦІЇ ОПИТУВАННЯ

- Запитання від вчителя та інших студентів змушують учнів думати.
- Процес інтерпретації запитання та формулювання відповіді допомагає учням думати більш ясно та глибоко.
- Студенти розвивають довіру та дружелюбність, оскільки використовують власний досвід та розуміння.
- Опитування зменшує час, коли говорить вчитель, і збільшує включеність учнів.
- Студенти вчаться розрізняти різні типи запитань.
- Обмірковування, яке запитання поставити викладачу, розвиває гостроту розуму.

Запитайте: «Які функції опитування як методу навчання?»

- Для того, щоб розпочати нову тему та направити роздуми у вірному напрямку: «Хто тримає курей? Чи вони у вас колись хворіли?»
- Повторити попередню роботу: «Вчора ми вивчали ґрунти. Що було новим для вас?»
- Пошук інформації та звернення до досвіду учнів: «Хто використовував ніж для щеплення?»
- Стимулювання креативного вирішення проблеми: «Як по іншому ми можемо спроектувати будинок для худоби?»

ВИДИ ЗАПИТАНЬ

Запитайте: «Хто знає про види запитань?» Дослідіть відповіді через інші запитання.

- **Закриті запитання:** Закриті запитання мають правильну відповідь, щодо якої не виникає дискусій, наприклад «Скільки у вас курей?», або у вчителя є відповідь на це запитання, наприклад «Скільки крил у метелика?». Вони цінні лише якщо включають досвід всіх.
- **Відкриті запитання:** Відкриті запитання звертаються до досвіду або розмірковування, наприклад «Як ви думаєте, який вплив пестицидів на навколишнє середовище?», або «Як би ви хотіли це зробити?»
- **Класифікація питань:** Поясніть, що існує класифікація питань, та подивіться, чи може хтось здогадатися, що це за класифікація. Дайте декілька прикладів груп та подивіться, чи можуть студенти визначити клас запитань, наприклад «Як ви себе почуваете в цій групі? Що для вас було найбільш корисним? Як ви це використовуєте?»

Додатки: [Методологія задавання питань та Класифікація запитань](#)

СТРАТЕГІЧНЕ ОПИТУВАННЯ

Розвивайте навички стратегічного опитування (**Постер 4.7**), яке завдяки послідовності запитань допомагає учням прийти до власних висновків і вибудувати власні знання та розуміння.

Запитайте студентів про стратегії та методи опитування. Група має добре розуміти це питання, бути уважною і практикуватися. Дайте конкретні приклади та поясніть, що скоро ми розпочнемо застосовувати ці методи на практиці.

Добре вибудована серія запитань підводить студентів до завдання, або надає їм інформацію для вирішення проблеми, що витікає із завдання.

Поставте студентам низку запитань, від простих – на знання фактів, до таких, які вимагають вирішення проблем, і серйозних розмірковувань. Якщо студенти вам довіряють, їм сподобається це завдання.

- **Від відомого до невідомого:** від «Чи є у вас корова?» до «Як називається хвороба корів?»
- **Від простого до складного:** від «Яку роль відіграє сонце у підтриманні життя на землі?» до «Що таке фотосинтез?»
- **Від конкретного до абстрактного:** від «Чи є у вас сад?» до «Які фактори роблять його стійким?»

ОПИТУВАННЯ - ЦЕ
НАЙЕФЕКТИВІШИЙ
МЕТОД
ВИКЛАДАННЯ

Метод опитування:

- **Зрозумілість:** Спочатку подумайте, які запитання ви хочете поставити, та які відповіді отримати. Пов'яжіть запитання з поточним завданням або результатами навчання.
- **Ставте одне запитання за раз:** «Хто хоче чай чи каву?». Коли одночасно ставляться два запитання студентам буде важко відповісти. Ставте не більше одного запитання: «Хто хоче чай? Хто хоче каву?».
- **Використовуйте слова, зрозумілі учням, або додавайте пояснення.** Використовуйте максимально просту лексику та не використовуйте слова, які студенти можуть не знати, наприклад «Як можна зменшити шкоду від окису водню на довкілля?» («окис водню» означає воду). Використання жаргону або специфічної мови без пояснень термінів гальмує навчання та викликає відчуження у студентів.

ТЕХНІКИ ЕФЕКТИВНОГО ОПИТУВАННЯ

Структуруйте питання в залежності від цілей навчання:

Завдяки цьому студенти дотримуються програми, а викладач отримує зворотній зв'язок про їхні досягнення. Наприклад:

Ціль: Спроекувати курник, захищений від хижаків.

Запитання: «Як цей курник буде захищати від хижаків?»

В цей час не ставте запитань щодо іншої птиці чи шкідників.

Підбирайте відповідні запитання: Загальні широкі запитання, такі як «Хто тримає свиней?» дають всім можливість долучитися. Вузькі/спеціалізовані запитання, наприклад «Як вберегти свиней від хвороб?» ведуть до меншої кількості відповідей, оскільки вони більш специфічні.

В цілому, широкі запитання підходять для дискусій, а більш специфічні – для фактів та ідей.

Таймінг: Пам'ятайте, що варто робити паузи, щоб у всіх був час подумати над відповіддю.

Використовуйте тишу, навіть якщо спочатку ви відчуваєте себе ніяково. Немає необхідності заповнювати паузу говорінням викладача. З часом ви можете продовжувати паузи від декількох секунд до більш довгих, оскільки студентам потрібен час, щоб звикнути до цієї техніки. Працуйте над вашою здатністю використовувати тишу ефективно.

Розподіляйте запитання на всю групу: У викладачів є тенденція спрямовувати запитання в центр кімнати та до певних людей. Більшість вчителів викладають або правій, або лівій частині класу. Багато хто має тенденцію питати чоловіків частіше, ніж жінок. Для того, щоб участь брали всі студенти, запитання слід розподіляти по-рівному. Запропонуйте студентам звернути на це увагу під час їхнього мікророзкладання.

Будьте обережні з перенаправленням студентам специфічних запитань, оскільки може виникнути плутанина, яка саме відповідь є правильною. В цілому, ігноруйте неправильні відповіді, а правильні – повторюйте і схвалюйте. «Чудово. Це саме те, що нам потрібно».

Фасилітатор: Візьміть добре спроектований постер і проведіть заняття по ньому майже виключно за допомогою запитань. Попросіть студентів слідкувати за технікою запитань і відмічати тип запитань, наприклад відкрите чи закрите, стратегічне чи сфокусоване? Передавайте запитання студентам іншим студентам.

Примітка: Не відповідайте на всі запитання студентів. Передавайте їх групі: «Хто б міг дати відповідь?». Ігноруйте відповіді, що не стосуються запитання.

Примітка: Різним учням потрібен різний час, щоб зрозуміти питання та сформулювати відповідь. Перш ніж звернутися до когось за відповіддю, зробіть паузу. Поспіх не залучить увесь клас. Коли ви даєте групі час подумати, ви збільшуєте кількість учасників та довжину і якість їхніх відповідей.

Примітка: Якщо запитання широке, відповіді можуть захопити декілька студентів. Даючи можливість кожному з них відповісти, ви зводите до мінімуму інструкції від викладача та збільшуєте кількість людей, залучених у заняття. Відповідайте лише тоді, коли отримуєте змістовну відповідь від студентів. У такому разі можете підтвердити її.

Практичне завдання 1

Студенти в групах з трьох осіб відпрацьовують запитання на різні теми на вибір.

Практичне завдання 2

Студенти відпрацьовують різні види запитань на задану тему, наприклад, ґрунти, рослини, тварини, патерни, етичні гроші і т.д.

Практичне завдання 3

Студенти працюють над серіями запитань, щоб використати їх у своєму мікровикладанні.

Відповіді на запитання студентів: Пам'ятайте про схвалювання, уникнення та допомогу. Робіть так кожного разу, коли вам ставлять запитання. Це найкраща поведінка вчителя.

Енерджайзер

Кіт та миша або Стеж за мною.

Якщо у вас залишився час, переходьте до наступного методу навчання «*Групова робота*», або, якщо часу мало, продовжуйте роботу відповідно до розкладу. «*Групи як метод навчання*» можна перенести на початок Дня 5.

Фото: Студенти у пошуку відповідей на запитання.

СЕСІЯ 3

РИТМИ ВИКЛАДАННЯ ТА МІКРОВИКЛАДАННЯ ІІІ

РИТМИ УРОКУ, ДНЯ, КУРСУ

Покажіть **Постер 4.8** та поясніть:

Ритми уроку: Урок має близько шести ритмів по 15 хвилин, які складають безперервне ціле.

Ритми дня: День має чотири або п'ять сесій по 1,5 години. Після обіду варто проводити якесь практичне заняття. Хоча, у мене були чудові дискусії в цей час. Останні дослідження показують, що час перед обідом є найменш продуктивним.

Ритми курсу: Курс має свій патерн: формування, шторм (на 3 чи 4 день), а потім вирівнювання. Дайте можливість шторму відбутися, наскільки ви можете це дозволити. Це має статися, оскільки група перевіряє, чи можна довіряти відповідальності та розсудливості викладача. Найчастіше проблеми стосуються часу та завдань. Я зазвичай кажу: «Обговоріть це, та скажіть мені, чого ви від мене очікуєте. Це ваш курс, я тут для вас, я є вашим ресурсом.»

Примітка: По проходженні третини курсу, після проходження першої стадії, студенти починають «видавати концерти». Відслідкуйте цей настрій групи.

Постер 4.8

ІНСТРУКЦІЇ ДЛЯ МІКРОВИКЛАДАННЯ ІІІ

Оберіть нову тему: Застосуйте кілька методів навчання для вашої теми та використайте запитання у вашому мікровикладанні.

Підготуйте запитання до вашої теми. Почніть із закритих спрямованих запитань, щоб студенти могли долучитися до заняття. Розробіть більш відкриті широкі запитання, які зможуть розкрити досвід студентів.

- Працюйте над запитаннями, що розвивають розуміння та вирішення проблем
- Оберіть порядок викладання у вашій групі відповідно до тем програми КПД
- Оберіть людину чи кількох людей, які будуть ставити вам запитання для самооцінки, слідкувати за часом й оцінювати вас
- Початок заняття: Окресліть вашу тему, надавши контекст
- Кінець сесії: Перевірте, що вивчили ваші учні. Чи можуть вони намалювати, сказати чи зробити щось з того, чому ви їх навчали?
- Представте наступну тему або діяльність

Відповідаючи на запитання для самооцінки, врахуйте: *«Чи цей спосіб найкращий для викладання цієї теми?»*

Підсумок функцій та результатів навчання для технік опитування:

- Уникати неефективних запитань, наприклад *«Чи на вашу думку овочі це добре?»*
- Уникати відповіді на кожне запитання, використовувати паузи та тишу для захоплення відповідей
- Розрізняти запитання для визначення фактів і розмірковування
- Стимулювати студентів ставити запитання
- Уникати спілкування/запитань лише з одним студентом – залучати всю групу

«Плекайте безперервний процес навчання»

Карл Роджерс

СЕСІЯ 4

МОНІТОРИНГ

МІКРОВИКЛАДАННЯ ІІІ

МОНІТОРИНГ СЕСІЙ МІКРОВИКЛАДАННЯ

Для того, щоб фасилітувати обговорення у групі, ви маєте знати зміст тем студентів. Деякі студенти володіють ефективними методами, але не володіють темою: змістом та масштабом. Інші студенти мають чудові знання, але не володіють методами навчання. Сфокусуйтеся на тому, як у студентів співвідносяться зміст теми та методи навчання. Це означає, що ви маєте відвідати та промоніторити кожну групу.

Поставте групі запитання для самооцінки після мікрОВИКЛАДАННЯ. Зверніть увагу на наступні моменти:

- Зворотній зв'язок – це частина двосторонньої комунікації, яку фасилітує викладач курсу та використовує при цьому наступні коментарі: «Як би ви це пояснили? Що може зробити це питання більш зрозумілим вашим студентам?» та залучаючи студентів.
- Точність та відповідність інформації, наприклад: «Виготовлення компосту – це не вся тема родючості ґрунтів, а лише одна з технік». Студенти мають це знати.
- Особистий досвід, наприклад: «Найкращі методи для цієї теми, з мого досвіду, – це брейнстормінг та опитування».
- Додаткові запитання, наприклад: «Які ще аспекти теми ви хочете розкрити?»
- Заохочення більшої креативності, наприклад: «Що ще можна було б зробити?».
- Похвала без залещування, наприклад: «Написи на дошці чіткі та гарні».

Запитайте: «Які методи навчання вам найбільш комфортно використовувати?». Заохочуйте студентів знайти свій власний стиль. Передивіться [Який ваш стиль викладання?](#) у Додатках.

ІНСТРУКЦІЇ ДЛЯ МІКРОВИКЛАДАННЯ ІV

Як ми зазначали, **спільне викладання** – це коли ми ділимо класну кімнату та процес викладання з іншим викладачем. **Викладання в команді** – це викладання окремих сесій на курсі чи майстер-класі різними вчителями. Завдання для групи на наступний день: провести спільне викладання в парах однієї теми протягом 30 хвилин. Студенти мають:

- Обрати когось, із ким вони хочуть викладати разом, та обговорити, як вони це бачать.
- Обрати нову тему та розділити інформацію між собою.
- Використовувати допоміжні засоби та методи викладання.

Подякуйте студентам за їхню участь, прогрес та увагу.

Закриття: Хай запропонують студенти.

Примітка: Деякі люди викладають, звертаючись більше до лівої сторони, інші – до правої сторони аудиторії. Попросіть студентів слідувати за собою, та попросіть того, хто буде робити оцінку, спостерігати за цим.

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ РОБОТА НАД КПД І МІКРОВИКЛАДАННЯ

Студенти працюють над програмою КПД та готуються до мікрОВикладання, або знаходять приклади інших методів викладання.

Фото: Пісочниці чудово підходять для макетів рельєфних форм

Фото: Рольові ігри: Частина студентів зображають пруди, валоканави, габіони, рослини, різні канали та ін., щоб загальмувати та розподілити воду, дати їй просочитися в ґрунт. Інші студенти відіграють роль води, що намагається знайти найкоротший шлях вниз по схилу (дивись опис [рольової гри 2](#) у 5-му дні).

Фото: Запропонуйте студентам подивитися, а потім самим потренуватися у демонстрації об'єкту

ДЕНЬ 4 Постери

Це всі постери, що ми використовували протягом четвертого дня. Якщо ви хочете подивитися контекст для кожного постера, натисніть «До сторінки».

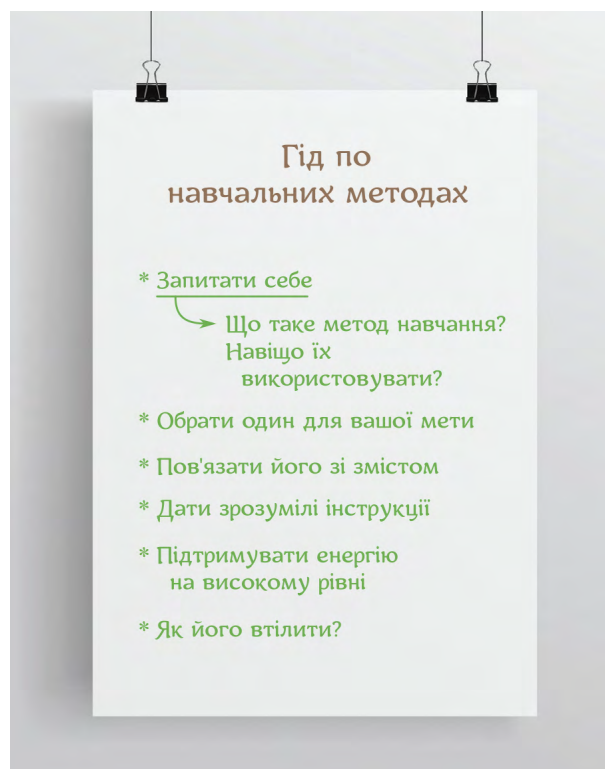
Зміст і стиль постерів, представлених у книзі, – лише для прикладу. Робіть власні постери – будьте креативними!

Постер 4.2

< До сторінки

Постер 4.3

< До сторінки

ПОСТЕР 4.4

< До сторінки

ПОСТЕР 4.5

МЕТОДИ	ПРИКЛАДИ
МЕТОДИ	ПРИКЛАДИ
ЕКСКУРСІЯ	РОЗУМІННЯ ЗОН
ПРАКТИКА	ПРИНЦИПИ
ПОШУК СКАРБІВ	КОМПОСТНА КУПА
ОГЛЯД МІСЦЕВОСТІ	СТВОРЕННЯ ПЕРЕЛІКУ ГРИБІВ
СПОСТЕРЕЖЕННЯ	ПАТЕРНИ
ФОТО/ВІДЕО	БІОРІЗНОМАНІТТЯ
РИТРИТ	СОЦІАЛЬНА ПЕРМАКУЛЬТУРА
РОЛЬОВА ГРА	МІКРОБІОЛОГІЧНИЙ ПРОЦЕС
ДЕМОНСТРАЦІЯ	БУДІВНИЦТВО З ПРИРОДНИХ МАТЕРІАЛІВ

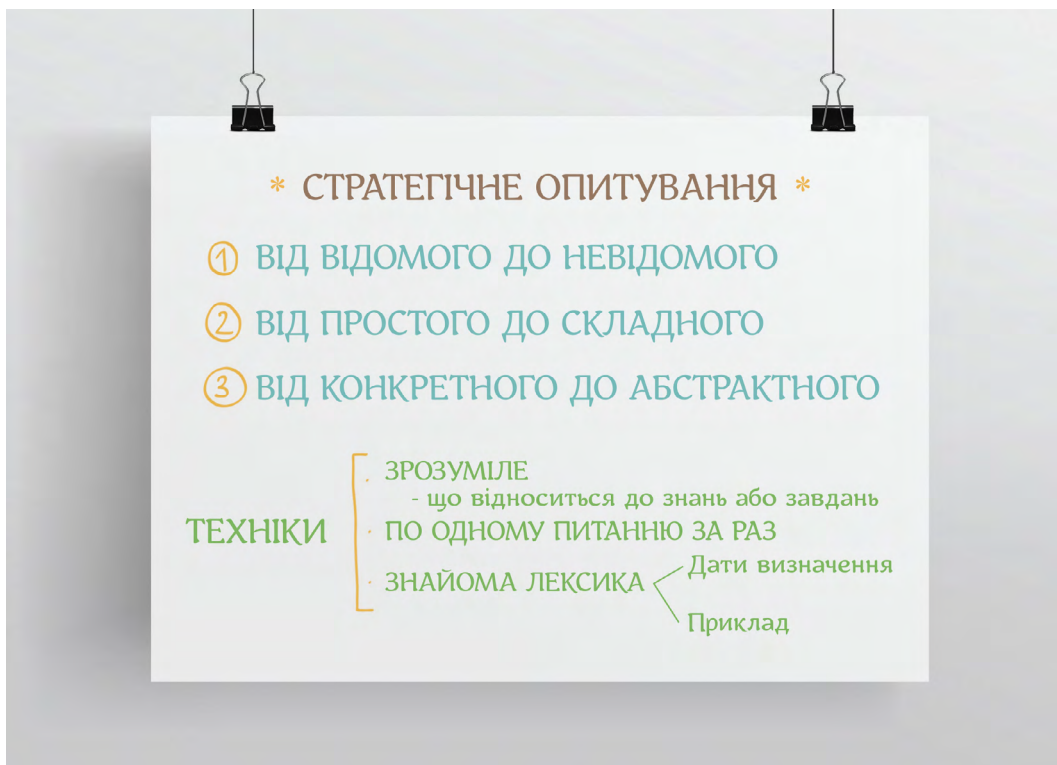
< До сторінки

ПОСТЕР 4.6

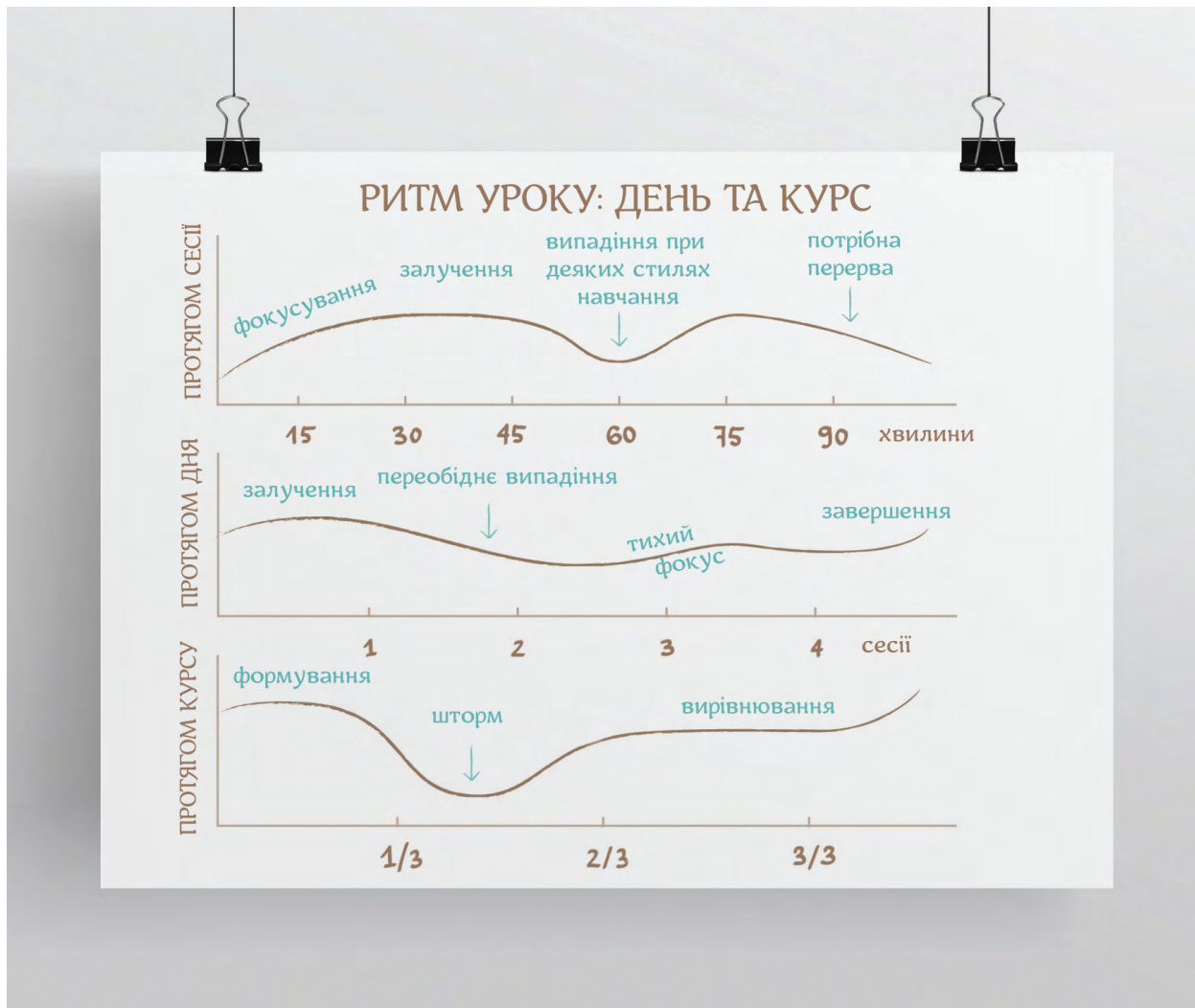
< До сторінки

ПОСТЕР 4.7

< До сторінки

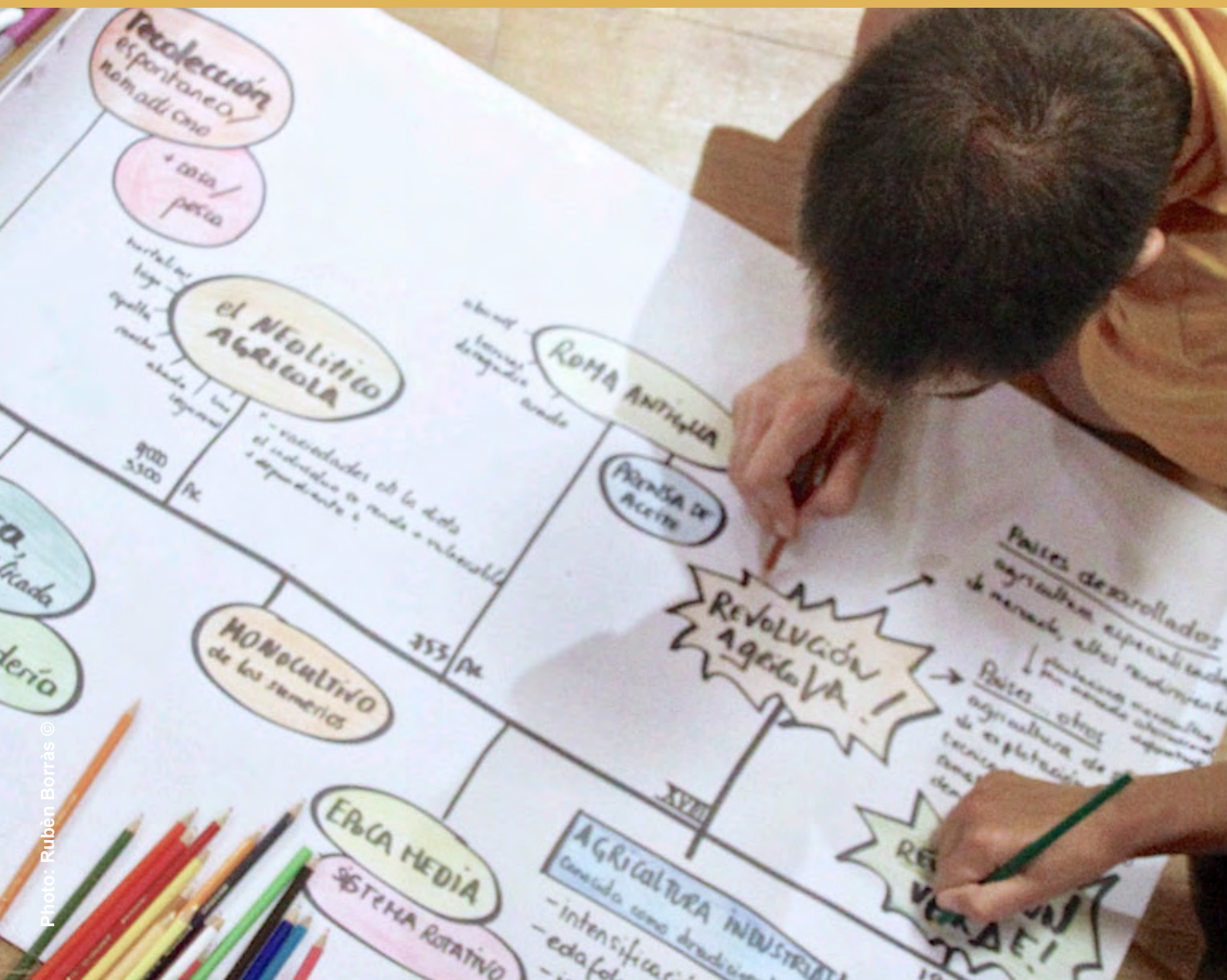
Постер 4.8

< До сторінки

ДЕНЬ 5

Інструменти викладання та допоміжні засоби

ВІДКРИТТЯ ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАННЯ ТА ДОПОМІЖНІ ЗАСОБИ

НАВЧАЛЬНА МЕТА:
БУТИ ЗДАТНИМ
ОБИРАТИ ТА
ПРОДЕМОґСТРУВАТИ
РІЗНІ ІНСТРУМЕНТИ
ВИКЛАДАННЯ

Навчальна мета: Студенти вміють обирати та демонструвати різні інструменти викладання для своїх методів навчання та тем.

Енерджайзер для початку дня: Вирости соняшник – спокійна руханка, або щось більш активне як Повторюй за мною.

Об’яви: «Якісь коментарі чи оголошення?»

ЩО В ПРОГРАМІ (ПОСТЕР 5.1)

ЩО В ПРОГРАМІ. ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАННЯ

СЕСІЯ 1

ГРУПОВА РОБОТА

- Розмір груп
- Типи моніторингу

СЕСІЯ 2

ВСТУП
ІНСТРУМЕНТИ/ЗАСОБИ
ВИКЛАДАННЯ

- Інструменти вчителя
- Багатоцільові інструменти викладання

СЕСІЯ 3

МІКРОВИКЛАДАННЯ IV

- Додаткове оцінювання
- Мікровикладання IV
- Питання для самооцінки по спільному викладанню та оцінювання

СЕСІЯ 4

ІНСТРУКЦІЇ ДО
МІКРОВИКЛАДАННЯ V

- Структура та перебіг КПД

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ

- Робота над КПД

СЕСІЯ 1

ГРУПОВА РОБОТА

ВСТУП

Зібрання: «Як мені працюється в групах...»

Цілі ефективної роботи в групі:

- Всі відчують себе вільно у груповій роботі
- Не всі мають брати участь в однаковій мірі

Студенти навчаються тим краще, чим краще функціонують та моніторяться їхні групи.

Запитайте: «Які функції групи?». Групи, які функціонують правильно (добре налагоджені):

- Дають знання та вчать корисним навичкам та практикам
- Змінюють відношення до проблем завдяки обговоренням, наприклад: «Чи легко заразитися СНІДом?»
- Вдаються до медіації, якщо виникає конфлікт
- Знаходять креативні рішення

РОЗМІРИ ГРУП

Протягом попередніх чотирьох днів всі працювали в парах, групах по три, чотири та п'ять осіб, та мали можливість попрацювати майже з усіма в навчальній групі. Студенти могли не звернути на це увагу, але це було зроблено навмисно для того, щоб тепер вони могли говорити з позиції власного досвіду (**Постер 5.2**).

Навчання на рівних у парах

У різних студентів різний досвід та прогрес. У парах важливо, щоб поки один говорить, інший слухав. Потім студенти міняються ролями. Якщо не встановлювати чіткий час на говоріння та слухання, то, найчастіше, одна людина не буде мати можливості висловитися. Запитайте: «Кому подобається працювати в парах/двійках?»

Робота в трійках

Те, як студенти розміщуються один відносно іншого, впливає на комунікацію. Є чотири можливі варіанти. Покажіть кожну з цих позицій.

1. Пряма лінія з трьох людей
2. Дискусія відбувається між двома людьми, а третя випадає
3. Одна людина контролює двох, які сидять навпроти
4. Рівносторонній трикутник дає найкращу взаємодію

Попросіть групу сісти у формі рівностороннього трикутника та звернути увагу на те, як розміщення змінює поведінку учасників. Потім запропонуйте

ГРУПОВА
РОБОТА ЦЕ
ПОТУЖНИЙ
МЕТОД
ВИКЛАДАННЯ

їм сісти в лінію та звернути увагу на те, що відбувається тепер. Ви також можете зробити цю вправу у формі рольової гри.

Групи з чотирьох осіб

Четвірки можуть розбиватися на 3+1 чи 2+2. Одна людина має тримати групу разом. Це не лідер, експерт чи хронометрист, це людина, що запитує «Чи говоримо ми за темою?» та просить кожного учасника брати участь.

Групи з п'яти осіб

Такій групі потрібно більше внутрішнього групового управління. Це відбувається тому, що в групі з п'яти осіб часто хтось один робить індивідуальне завдання та проводить лекцію, хтось йде за чаєм і т.ін., тобто група швидко розпадається. Саме тому важливо сформулювати групові ролі: одна людина в групі має утримувати всіх навколо теми чи завдання, а ще одна – має слідкувати за часом.

ТИПИ МОНІТОРИНГУ

Коли студенти працюють в групах у вас є час для індивідуальної підтримки, якщо про неї просять. Ви можете надати її не одразу, а пізніше, наприклад, у спільному колі, або коли буде зручно. Ви можете переривати групи та ставити їм запитання, які є нагадуванням та не потребують відповіді:

- Чи дотримуєтесь ви теми, а не обговорюєте останній футбольний матч чи обіднє меню?
- Чи всіх вислуховують, чи всі беруть участь?
- Чи слідкуєте ви за часом, який був виділений на дискусію?

За 3-5 хвилин до кінця дискусії дайте попередження групам, щоб студенти могли закінчити.

Слідкуйте за учасниками у групах, які завжди сідають навпроти інших або на чолі столу. У них може не бути досвіду спільної роботи.

Поставте наступні запитання в кінці групової дискусії:

«Хто розумів, що я моніторю групи? Що саме я робив/робила? Чому важливо мати різні варіанти моніторингу? Яка мета моніторингу?». Мета моніторингу:

- Впевнитись, що в групах та класі відбувається навчання
- Поглибити навчання
- Прояснити концепції, навички та знання

Запитайте: За вашим досвідом, які переваги та недоліки групової роботи?

Енерджайзер

Саймон каже, [Створити машину](#), або пропозиції студентів.

Примітка: Під час моніторингу уникайте того, щоб бути «експертом» чи лідером групи, тобто не беріть контроль над групою. Попросіть вибачення «Я впевнена, ви знаєте, що робити. Просто подумайте над цим.» та йдіть далі.

Примітка: Викладачі завжди моніторять групові дискусії, вправи та практичну роботу. Це означає відвідування груп, слухання, розуміння, хто навчається, та рівня знань групи. Це більше функція спостереження, ніж втручання.

Примітка: Студенти хочуть прогресу у навчанні, і моніторинг сприяє цьому. Дорослі студенти хочуть знати, навіщо вони вивчають щось, і цінують конструктивний зворотній зв'язок. Коли ви ставите студентам ці досить широкі запитання щодо їхньої роботи, ви допомагаєте їм сфокусуватися та зрозуміти їхні власні думки та знання за темою, коли вони намагаються визначити завдання, наприклад «Який був ваш досвід?».

СЕСІЯ 2

ЗНАЙОМСТВО З ІНСТРУМЕНТАМИ/ЗАСОБАМИ ВИКЛАДАННЯ

ВСТУП

Зібрання: *«Що мені подобається використовувати під час викладання...»*

Ми дізналися про методи викладання, які роблять цей процес більш ефективним. Пам'ятаєте, як ми розглядаємо стратегії на КПД? Так само, як стратегії, ми можемо розглядати методи викладання, а інструменти викладання у такому випадку перетворюються на техніки. Інструменти викладання підбираються відповідно до методів та тем. Завжди пам'ятайте про інтеграцію цих трьох компонентів.

Під час планування заняття необхідно визначити, яким чином обраний інструмент/засіб буде допомагати вам викладати, а студентам навчатися.

Запитайте: *«Навіщо використовувати інструменти викладання?»*

- Покращити комунікацію завдяки наявності *«посередника»*
- Представити інформацію з іншого ракурсу
- Сприяти тактильному та візуальному навчанню
- Спростити складні питання та концепції

ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАЧА

Практичне завдання

Проведіть швидкий брейнстормінг можливих інструментів викладання (**Постер 5.3**). Повісте його на стіну та поверніться до нього в кінці цієї теми для повторення.

Інструменти викладання обмежені тільки вашою уявою. Є речі, які можна придбати, а щось можна зробити самому, як, наприклад, різного типу картки. Ви також можете використовувати предмети, матеріали з навколишнього середовища. Все є потенційним інструментом викладання.

Покажіть, наприклад, яблуко, ковдру, цеглину, або інший широко поширений предмет.

Запитайте: *«Як ви можете використати це у викладанні? Які теми за допомогою цього можна викладати?»*

Подивіться, наскільки більше можливостей з'являється, якщо додати до яблука такі предмети як палички та камінці для відображення гір, лісів і т.ін.

Запитайте: *«Які побутові предмети ви можете використати як засіб навчання?»*

Покажіть вашу коробку з інструментами — базовий набір, в якому є олівці, ножиці,

степлер, багаторазовий клей, скріпки, а також набір карток із принципами та основними елементами зон, м'ячки, фотографії і т.д.

Засоби викладання можуть бути як індивідуальними, так і колективними **(Постер 5.4)**.

Постер 5.4

БАГАТОЦІЛЬОВІ ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАННЯ

Обираючи інструменти викладання **(Постер 5.5)**, попіклуйтеся про те, щоб вони були наочними, ефективними, простими та доречними, а також:

- Обирайте інструменти до теми та методу викладання
- Завжди визначайте мету, ціль, та задачі навчання
- Зручними є багатоцільові інструменти, наприклад, пісочниця, фетрові килимки, картки фото

Посилання: [Проектування уроку та засоби викладання](#)

Картки

Картки з чіткими малюнками, з підписами або без них, є чудовими інтерактивними інструментами викладання для індивідуальної та групової роботи студентів. Зручно мати набори карток більшого та меншого розміру, залежно від розміру групи. У малих групах менші набори можуть використовуватись на столі, а великі групи можуть використовувати більші набори у приміщенні, або на вулиці на траві.

Під час роботи з неписьменними людьми використовуйте картки без підписів (тільки картинки), щоб вони не ніяковіли, що не вміють читати.

Практичне завдання: Картки 1

Підготуйте картки з елементами без підписів для «Зони I».

Запропонуйте групі **спроєктувати Зону I** з вами. Під час роботи попросіть студентів коментувати, чому вони роблять той чи інший вибір щодо розміщення елементів. Сфокусуйтеся на відносному розміщенні. Інші учасники можуть перемістити якийсь елемент на іншу локацію, але мають пояснити, чому вони так роблять.

Фото: Картки елементів для проектування Зони I

Практичне завдання: Картки 2

Розмістіть картки з етикою та принципами пермакультури на столі чи підлозі. Попросіть студентів стати в коло навколо них.

Запропонуйте групі **розсортувати картки з принципами відповідно до трьох етичних принципів пермакультури.**

Створіть свій власний набір (див.: Принципи пермакультури на картках)

Ви також можете зробити набір карток з малюнками: візьміть близько 25 картинок з ілюстрованих журналів, розмістіть їх на підлозі та попросіть студентів обрати фото, що відповідає принципу, який вони називають та пояснити асоціацію всій групі.

Практичне завдання: Картки 3

Розсортуйте ті ж самі картки, відповідно до принципів різних викладачів: Моллісона, Холмгрена, Морроу.

Фотографії

Створіть підбірку з 25 доречних, але неоднозначних фото, які б спонукали до обговорення. Розмістіть їх на підлозі та попросіть студентів обрати одну та пояснити, який принцип пермакультури вони бачать на ній.

Рольові ігри

Рольові ігри — це гарні інструменти викладання, особливо для учнів сенсорного та тактильного типів. Більшості студентів вони подобаються. Ви можете вигадувати їх у процесі. Ось два приклади:

Практичне завдання: рольова гра 1

Створити вітрозахист на майданчику із м'яким покриттям або галявині на схилі

Задача: Показати, як проектується і функціонує вітрозахист

Інструкції:

- Підготувати великі картки з назвами різних елементів вітрозахисту та прикріпити їх на людей клейкою стрічкою, наприклад кущі, високі дерева, покривні чагарники.
- Дві людини будуть вітром. Всі інші роблять вітрозахист з рослин як пряму лінію, перпендикулярну вітру. Дві людини, що зображають вітер, прориваються крізь вітрозахист.
- Тепер побудуйте добре спроектований вітрозахист з трьох чи чотирьох рядів.
- Використайте ті ж самі картки для розігрування різних структурних частин вітрозахисту, але на цей раз у формі параболи. Зробіть її більш сильною та щільною там, де вітер б'є сильніше, під правильним кутом до вітру. Вітер необхідно вивести нагору та вбік.
- Люди, що зображають вітер, намагаються прорватися крізь вітрозахист. На цей раз це складно.

Запитайте: «Яка була різниця між двома типами вітрозахисту? Як би ви це використали у вашому пермакультурному дизайні?»

Практичне завдання: рольова гра 2

Контроль ерозії та відновлення водних потоків завдяки водному менеджменту

Задачі:

- Загальмувати, розподілити, направити в ґрунт та накопичити воду, що тече по схилу
- Продемонструвати широкий спектр технік, які можуть використовуватися для управління водою, що тече по схилу

Інструкції:

- Уявіть собі струмок, який тече вниз по траві. Кілька студентів будуть відігравати воду
- Інші відіграють роль елементів, які затримують воду, лежачи на траві
- Коли учасники лягають на траву, вони вигукують, що вони зображують: габіони, заґати, колоди, ставочки, валоканави, хвилерізи і т.ін.
- **Попросіть «воду»** текти по струмку, який перекривають ці об'єкти

- Приберіть габіон у верхній частині водорозподілу та попросіть «воду» знову текти вниз
- Тепер у неї більша швидкість і вона може завдати більше шкоди нижче по течії

Запитайте: «Де необхідно починати відновлення водорозподілу? Чи були якісь техніки кращі за інші? Чи потрібні вам всі розглянуті техніки?»

Фото: Рольова гра для розуміння контролю ерозії та відновлення водних потоків завдяки водному менеджменту

Моделі та іграшки

Моделі та іграшки є досить цікавими інструментами викладання, які нікого не залишають байдужими, а залучають студентів у процес.

Збирайте предмети, які можуть бути корисні: коробки з-під сірників можуть бути будинками, гілки — деревами і т.ін. Збирайте моделі фермерських будівель і тварин. Використовуйте всі ці елементи на всіх етапах дизайну.

Запропонуйте студентам пошукати предмети навколо себе та пояснити, як вони можуть їх використати у дизайні.

Практичне завдання

Розкажіть тему зонування та дизайну ділянки за допомогою карток на підлозі.

Студенти зможуть використати цей підхід, коли будуть робити фінальний груповий дизайн.

- Окресліть ділянку на землі крейдою, або мотузкою, якщо ви працюєте в приміщенні.
- Підготуйте сумку з предметами або картками.
- Використовуйте взуття або цеглу, вкриті ковдрою чи рушником, для створення різних форм рельєфу.

Ставте запитання для утримання уваги студентів: «Де сходить сонце / найкраще місце для будинку / зони / і т.ін.?»

Студенти розміщують картки або предмети, що зображують різні елементи, такі як пруд, вулик, лісосад, курячий трактор і т.ін. на ділянці, обгрунтовуючи, чому вони хочуть розмістити цей елемент саме тут.

Ставте питання, щоб зробити процес кориснішим: «Що потрібно бджолам? Чи всі задоволені цим місцем для вулика? Який буде вихід меду?»

Запитайте: «Які інші матеріали можна використовувати у викладанні?» Приймайте всі пропозиції, якщо студенти можуть пояснити, як вони б їх використали.

Графіка та постери

Графіка та постери є чудовими інструментами викладання, особливо, коли вони доповнюють навідні запитання. Ця техніка може стати в нагоді викладачам, які мають досвід у методі опитування. Студенти відповідають на запитання, навіть якщо вони не можуть побачити всіх картинок. Вони використовують свою уяву. Запитання мають йти від простих до складних.

Наприклад, покажіть гарне фото приміського будинку та сконцентруйтеся на зборі води з нього. Поставте наступні запитання:

- «Де буде стікати вода з цього боку даху?»
- «Куди потече сіра вода?»
- «Де розмістити резервуари?»
- «Якого вони будуть типу, об'єму та форми?»
- «Як вода з резервуарів буде поступати до будинків?»

Фетровий килимок

Фетровий килимок — це шматок чорного фетру великого розміру з вирізаними елементами та фігурками з фетру різного кольору. Використовується він так само, як описано вище. Його зручно брати із собою, оскільки він мало важить.

Завжди давайте завдання на взаємодію, дослідження мережі ґрунтів, води, дизайну. Варіанти використання безмежні. Студентам це подобається та сприяє швидкому залученню.

Друковані роздаточні матеріали

Роздайте студентам будь-які друковані матеріали, та зверніть увагу групи, наскільки це відволікаючий момент, оскільки він викликає зміну теми, приватні дискусії, втрату уваги тощо. Ви можете попросити не дивитися на ці матеріали, але студенти будуть це робити!

Коли ви роздаєте друковані матеріали, обговорюйте їх одразу, якщо хочете показати конкретний малюнок або текст, або роздавайте їх в кінці заняття.

Пісочниця

Доцільним розміром є 2 x 2 метри, але менші сторони також допустимі. Я навіть використовувала пісочницю в аудиторії на столі. Добре, коли у неї є бортики. Чудовим матеріалом для «пісочниці» є звичайна земля, тому що чистий пісок не тримає форму.

Примітка: Запитання «Чому це розміщено тут?» допомагає студентам думати чіткіше, а викладачу слідувати за роздумами студентів.

Пісочниця є місцем для послідовної роботи над кожною темою дизайну, таких як водозбір, рекультивація земель, відновлення річок і т.ін. Деякі завдання можуть складатися з кількох етапів.

Запропонуйте студентам визначити ключові лінії, гребені, схили і т.д. Потім озеленіть поступово ділянку по мірі вивчення тем, наприклад, вітрозахисту.

Фото: Студенти КПД зі Східного Тимору, що працюють над дизайном ключової лінії у пісочниці

Практичне завдання 1: Читання мапи

Попросіть двох студентів з групи створити таку саму форму рельєфу, як на контурній мапі, яку вони коментували до цього. Інші учасники спостерігають та дають поради, маючи власні мапи в руках.

Практичне завдання 2: Вивчення ключової лінії

Визначте ключові точки та дамби, назвавши основні та другорядні гребені, струмки та річки.

Практичне завдання 3: Визначити зони 0-IV

Визначити місце для будинку та сільськогосподарські зони.

Практичне завдання 4: Створити зону V

Створити зону V навколо ділянки, гірських верхівок, вздовж річок та стрімких схилів. Використовуйте для цього гілки та частини рослин.

Поставте запитання для самооцінки та перевірте засвоєння уроку. Поверніться до постеру з **інструментами викладання (Постер 5.3)**. Обговоріть зміст, який не увійшов в це заняття.

Запитайте: «Який інструмент є найбільш гнучким? Який інструмент ваш улюблений? Чому?»

СЕСІЯ 3

МІКРОВИКЛАДАННЯ ІV

ДОДАТКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Додаткове оцінювання можна пропускати, якщо у вас недостатньо часу. Якщо час є, то його можна додати до навичок оцінювання студентів. Таке оцінювання підтверджує викладацьку обізнаність. **Запитайте** студентів про їхні наміри під час викладання. «Викладачі» не мають відповідати, оскільки ці питання для саморефлексії:

- «Чи ви очікували отримати такий результат?»
- «Чи був у вас план, коли відповідати на запитання?»
- «Чи ви припускали, що всі вийдуть на вулицю та не повернуться?»
- «Чи ви хотіли, щоб у групах були лідери?»

Запропонуйте студентам запитання для інсайтів та усвідомлення:

- «Коли ви це зрозуміли?»
- «Чого ви сподівалися досягти?»
- «Чи ви планували щось змінити?»
- «Що б ви зробили наступного разу в цій ситуації?»

МІКРОВИКЛАДАННЯ ІV

Усі студенти діляться на дві групи. Десять людей формують команду, у якій учасники будуть спільно викладати у парах. Наприклад, п'ять тем будуть представлені п'ятьма парами викладачів. Як тільки пара обрала тему, вона має знайти час, щоб підготувати свій викладацький проект, презентація якого відбудеться одразу після обіду.

Як викладати спільно всі п'ять тем: учасники мають визначити порядок презентацій в команді. У студентів є 15 хвилин, щоб у парах визначити місце проведення заняття, необхідність використання дошки, тощо. Вони мали б вже визначити це, але деякі цього не роблять. Потім вони повертаються до всієї групи.

Команда викладає іншій половині навчальної групи. На сесію викладання у команди буде 30 хвилин та ще 10 хвилин на питання для самооцінки та оцінювання. За цей час потрібно:

- Підготувати простір
- Подумати про методи викладання
- Подумати про використання засобів викладання
- Представитися та пов'язати свій виступ з попереднім
- Провести заняття
- Перевірити, чому навчилися студенти
- Дати оцінку
- Поставити запитання для самооцінки

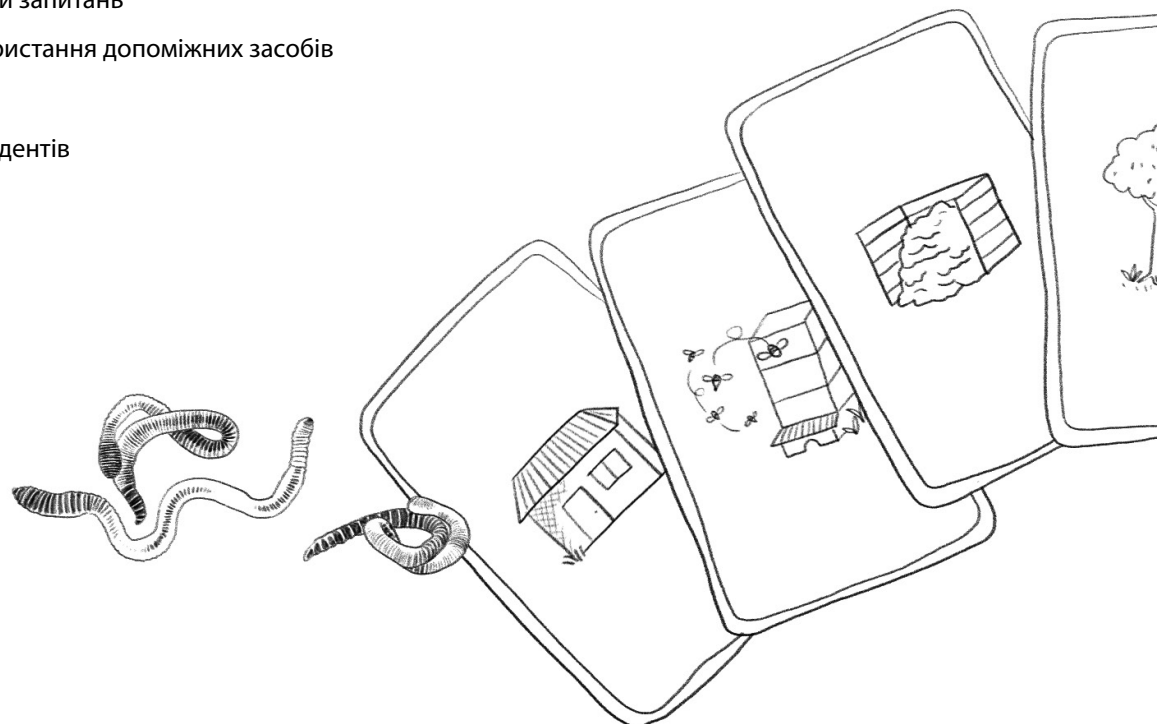
Після обіду групи збираються та розпочинають викладання як тільки вони готові. Деякі ніколи не готові і можуть дискутувати вічно, тож їм знадобиться підтримка для того, щоб розпочати.

Фото: Камбіро та Амареке були студентами першого КПД в Ефіопії. Камбіро говорить мовою конзо та англійською, тож він перекладав Амареке, коли вона представляла свою дизайнерську роботу. Вони вчили один одного.

Слідкуйте за викладанням дуже добре. Якщо у вас є асистенти, вони можуть допомагати у моніторингу. Повторіть з асистентами основні аспекти моніторингу до початку. Моніторинг здійснюється за такими параметрами:

- Мова тіла та вербальна комунікація
- Відповідність методів
- Чіткий вступ, який пов'язує заняття з попередньою роботою команди
- Навички постановки запитань
- Відповідність використання допоміжних засобів
- Зв'язне викладання
- Контроль знань студентів

ПИТАННЯ ДЛЯ САМООЦІНКИ ТА ОЦІНЮВАННЯ СПІЛЬНОГО ВИКЛАДАННЯ

Поставте всій групі питання для самооцінки після викладання. Можливі два варіанти:

Варіант перший

Запропонуйте всім обрати предмет або картинку, що представляють їхні відчуття, та прокоментувати його. Перенаправляйте учасників з самокритики на те, що саме вони хотіли би покращити наступного разу, тобто самооцінювання.

Варіант другий

Запропонуйте вставати, якщо... (цей варіант швидше):

- Ви не знали достатньо за темою
- Провели навчання краще, ніж вчора
- Недостатньо підготувалися
- Підготували забагато інформації
- Говорили забагато
- Не ставили достатньо запитань
- Не вквалися в час
- Потребували більше часу на підготовку
- Задоволені використанням інструментів викладання
- Вам сподобалося спільне викладання
- Навчилися чомусь від інших викладачів
- Забули перевірити знання учнів

Додайте інші пункти, які побачили ви та ваші асистенти з моніторингу.

Спільне викладання не завжди вдається. Скажіть студентам про це. Одні люди покладаються на інтуїцію, а інші чітко дотримуються структури. Ці два стилі важко поєднати. А деякі люди просто не можуть спрацюватися. Управління часом зазвичай є найбільшою проблемою у парному викладанні. Один викладач, зазвичай перший, забирає багато часу, та не залишає достатньо часу для другого викладача.

Запитайте: «Що ви відчували, обираючи тему з іншою людиною?»

Примітка: Таке опитування дає підтримку учасникам, які думали, що лише у них були певні проблеми. Питання не мають бути стресовими, як, наприклад: «Кому було важко викладати?». Акцентуйте поведінку та факти, та не підсилюйте негативні емоції.

СЕСІЯ 4

ІНСТРУКЦІЇ ДЛЯ

МІКРОВИКЛАДАННЯ V

СТРУКТУРА ТА ПЕРЕБІГ КПД

Ця сесія змінює звичну динаміку групи, тому що вона активна і всі мають взяти участь у ній. Студенти мають доопрацювати перебіг та план КПД, щоб бути готовими презентувати його наступного ранку. Перебіг та структура КПД є однією з тем самого курсу, а отже студенти зможуть використати її в майбутньому.

Практичне завдання

Студенти представляють структуру та перебіг КПД, над якими вони працювали протягом тижня у вигляді творчої вправи. **Запропонуйте** їм:

- Обрати ім'я для групи
- Визначитись, яка група буде першою
- Визначитись із методами викладання та підготувати допоміжні засоби
- Обрати, хто яку частину буде презентувати в кожній групі
- Обговорити процес прийняття рішень в їхній групі
- Сказати, чому, на їхній погляд, розроблені ними структура та перебіг КПД вдалі

Я даю студентам можливість попрацювати протягом цієї сесії в своїх групах. Деякі учасники могли навіть не розпочати підготовку до цього часу, а хтось вже закінчив. Отже, зробіть наступне:

- **Відвідайте, послушайте та підтримайте** кожну групу окремо. Подякуйте їм за роботу сьогодні. Після цього групи можуть розпочинати самостійну роботу, як написано нижче.
- **Запропонуйте** кожній групі викладачів самостійно поставити собі питання для самооцінки, а ви відвідаєте їх пізніше. Можна використовувати стандартні **запитання для самооцінки**, або просто поговорити, але впевніться, що кожного вислухали.
- Перед завершенням, **дайте оцінку** сьогоднішньому дню разом з усіма учасниками.

Завершіть день веселою та галасливою грою, якщо це доречно.

***Примітка:** Група має підготуватися до Дня б, тому я даю їм «вільний» вечір. Зазвичай, студентам потрібен цей час для підготовки.*

Питання для самооцінки:

1. Що для вас було найскладнішим?
2. Що для вас було найкращим?
3. Що б наступного разу ви зробили інакше?

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ РОБОТА НАД КПД

Продовжується робота над КПД. Будьте поблизу, щоб допомагати групам і відповідати на запитання у разі потреби. Пам'ятайте про те, щоб підтримувати, але не направляти учасників.

Додатки: *Фундаментальні компетенції пермакультурного дизайну*

«Правда в тому, що нас безперервно навчає все в цьому безмежному світі. Потік ніколи не перекривається. Проповіді ховаються в каменях, книги у струмках, і всі створіння наповнені знанням»

Невідомий автор

ДЕНЬ 5 Постери

Це всі постери, що ми використовували протягом п'ятого дня. Якщо ви хочете подивитися контекст для кожного постера, натисніть «До сторінки».

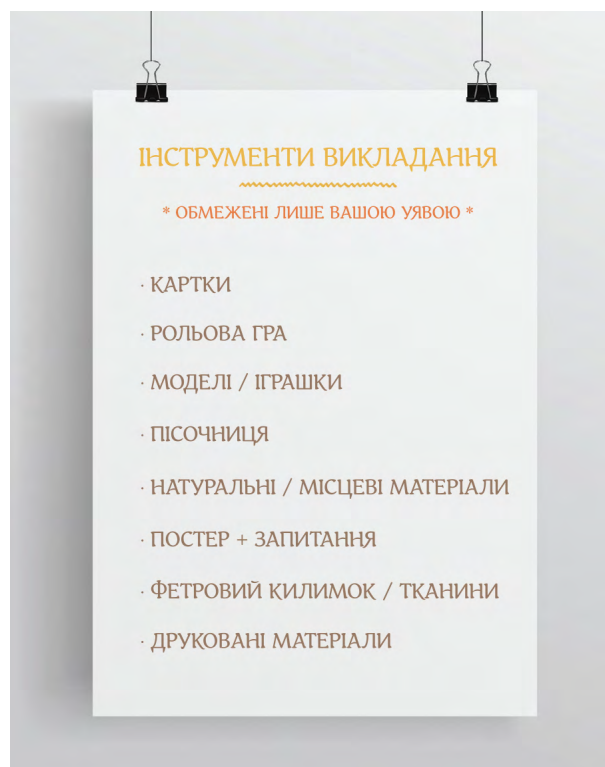
Зміст і стиль постерів, представлених у книзі, – лише для прикладу. Робіть власні постери – будьте креативними!

Постер 5.2

[< До сторінки](#)

Постер 5.3

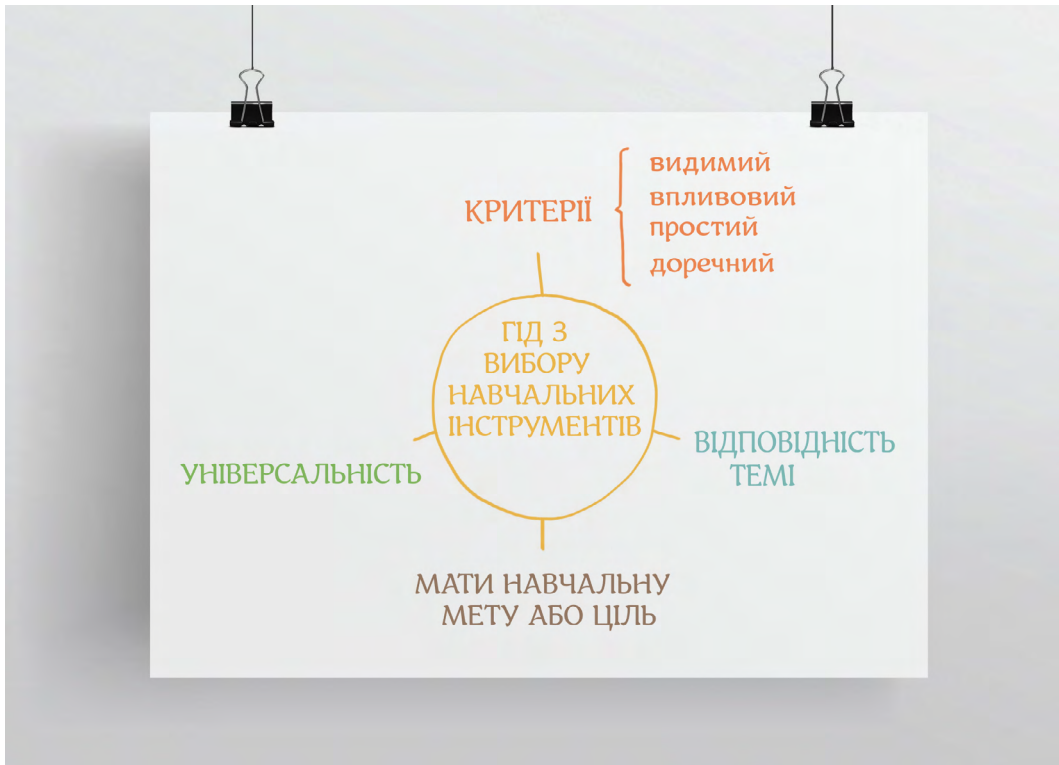
[< До сторінки](#)

Постер 5.4

< До сторінки

Постер 5.5

< До сторінки

ДЕНЬ 6

Завершення КПД

ВІДКРИТТЯ ЗАВЕРШЕННЯ КПД

ВАЖЛИВО
ДОБРЕ
ОРГАНІЗУВАТИ
ЗАВЕРШЕННЯ КУРСУ

Навчальна мета: Студенти мають усвідомити, що видавати сертифікати – це відповідальність, що є різні варіанти дипломів, що оцінювання необхідне, і що гарна організація завершення курсу є важливою.

Енерджайзер для початку дня: Запитайте у студентів, або майте один в запасі.

Об’яви: «Якісь коментарі чи оголошення?»

Зібрання: «Щось, що здивувало мене вчора...»

ЩО В ПРОГРАМІ (ПОСТЕР 6.1)

ЩО В ПРОГРАМІ. ЗАВЕРШЕННЯ КПД

СЕСІЯ 1

ПОВТОРЕННЯ ТА ЗАПИТАННЯ
«ПІД ДЕРЕВОМ»

- Повторення всіх тем курсу перед завершенням
- Відповіді на запитання «Під деревом»

СЕСІЯ 2

ОБОВ’ЯЗКИ ВИКЛАДАЧА В
ОСТАННІЙ ДЕНЬ

- Права на слово «пермакультура»
- Вартість курсів
- Результати, продовження та консолідація знань

СЕСІЯ 3

ПРЕЗЕНТАЦІЇ КПД

- Презентація програм КПД

СЕСІЯ 4

ДИПЛОМ ТА ОЦІНЮВАННЯ

- Отримання диплому з пермакультури
- Оцінювання на курсі
- Майбутнє студентів

ФІНАЛЬНА СЕСІЯ

СЕРТИФІКАТИ ТА ФІНАЛЬНЕ
ЗАКРИТТЯ

- Видача сертифікатів
- Шоу «безталантих»

СЕСІЯ 1

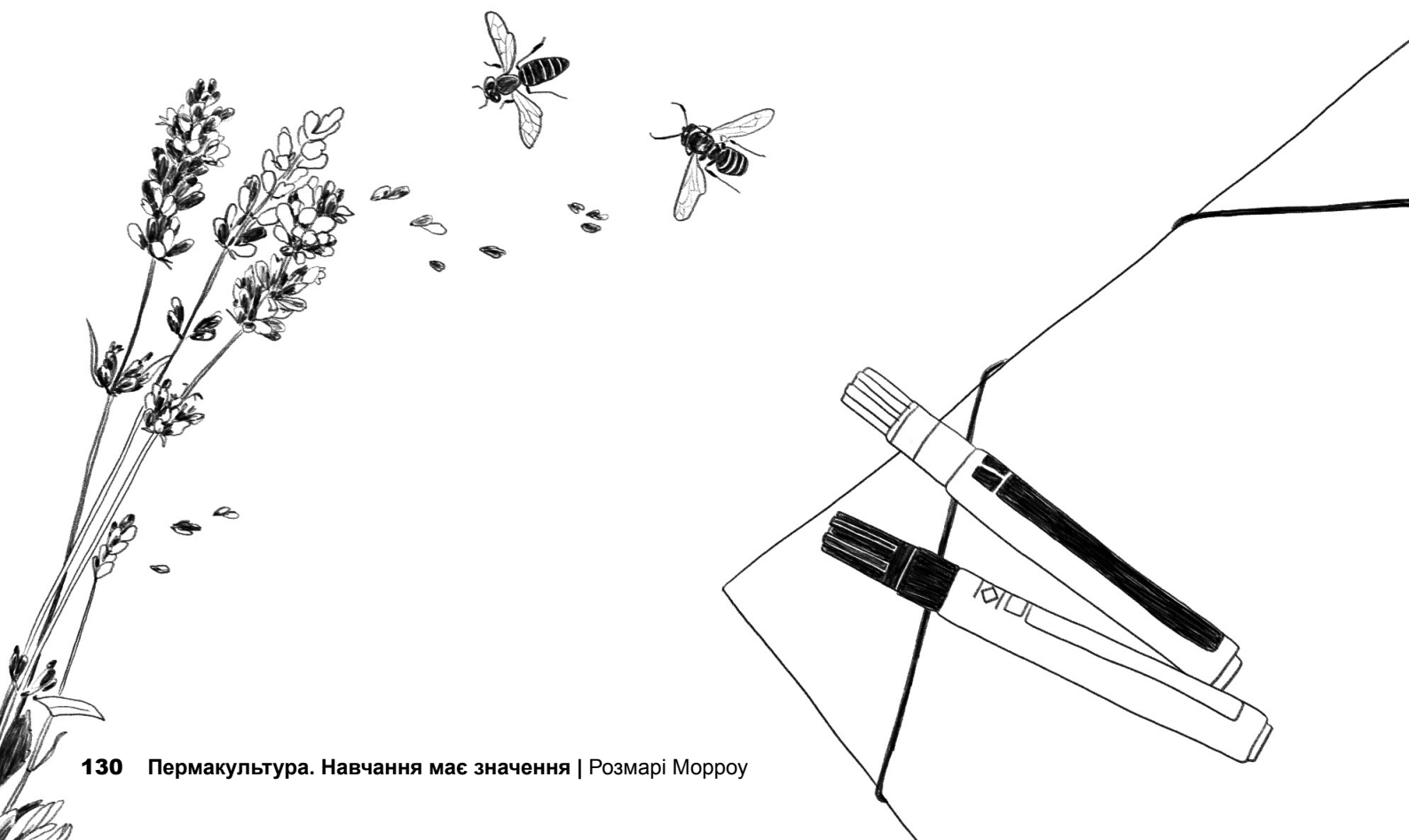
ПОВТОРЕННЯ ТА ЗАПИТАННЯ «ПІД ДЕРЕВОМ»

ПОВТОРЕННЯ ТЕМ КУРСУ

Якщо у вас є час, дайте студентам 15 хвилин, щоб передивитися свій конспект та поставити запитання за незрозумілими темами, або пунктами. Пропонуйте іншим учасникам відповідати на запитання, перш ніж відповідати самому.

ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ «ПІД ДЕРЕВОМ»

Перегляньте запитання на постері «Під деревом», на які ще не було відповідей. Приклади запитань з курсів: «*World Cafe: як його використовувати як метод навчання?*», «*Відновлення узбережжя та пермакультура?*», «*Відкритий простір: що це таке?*», «*Наука про мережі, патерни: чи може у нас бути заняття по цій темі?*». Запропонуйте студентам самим відповісти на свої запитання, особливо, якщо у них з'явилися відповіді на них.

СЕСІЯ 2

ОБОВ'ЯЗКИ ВИКЛАДАЧА В ОСТАННІЙ ДЕНЬ

Цю інформацію **необхідно давати** всім студентам КПД. Заохочуйте дискусії, коментарі та запитання для пояснення цієї теми.

Запитайте спочатку учасників, що вони вже знають за темою, щоб розуміти, наскільки вам необхідно її розкривати.

ПРАВА НА СЛОВО «ПЕРМАКУЛЬТУРА»

Існують дискусії щодо того, чи запатентував Білл Моллісон слово «пермакультура». Відповідно до [Вікіпедії](#), Моллісон намагався це зробити, але це не було завершено, хоча логотип з веселкою, змією, деревом, качками і т.д. захищений авторським правом. Загальноприйнято, що власники сертифікатів КПД можуть використовувати цю назву у своєму бізнесі та іншій пермакультурній роботі.

Оскільки слово «пермакультура» є загальним надбанням, це означає, що ніхто не має повного контролю над назвою. Але така ситуація може відрізнятись в різних країнах. Зазвичай, люди, що використовують термін «пермакультура» мають сертифікат КПД.

ВАРТІСТЬ КУРСІВ

З самого початку студентам, які потребували матеріальної підтримки, надавалася безкоштовна участь або участь зі знижкою. І всі, хто закінчив КПД, могли відвідувати наступні курси без оплати за навчання. Проживання та харчування зазвичай безкоштовно не надаються. З роками така ситуація змінилася, і сьогодні деякі викладачі вимагають повної оплати курсу від всіх студентів і за повторне навчання теж. Я не беру оплату з людей, які проходять між КПД вдруге, однак я обмежую кількість таких учасників до 5% на курсі.

Вартість КПД варіюється від \$2000 до безкоштовного навчання. Деякі люди можуть собі дозволити високу вартість і вважають таку оплату справедливою. Однак, вкрай необхідно, щоб КПД могли відвідувати люди з різним достатком. Деякі викладачі знаходять роботодавців та отримують справедливую оплату від організацій, таких як Neighbourhood Centres, куди може записатися будь-хто та пройти недорогий КПД. Мені подобається ця модель.

Запитайте: «У кого є інший досвід?»

ТИПИ КУРСІВ

Обговоріть варіанти двотижневого курсу, з частковим відвідуванням та курси онлайн. Запитайте студентів про їхній досвід. Розкажіть про свій. Це може бути змістовна групова дискусія.

РЕЗУЛЬТАТИ, ПРОДОВЖЕННЯ ТА ЗАКРІПЛЕННЯ ЗНАНЬ

Практичне завдання 1

Для того, щоб закріпити знання студентів з курсу, деякі викладачі ставлять перед учасниками КПД короткострокові цілі. Такий підхід не є обов'язковим. Я так не роблю, але, за бажання, зробити це можна наступним чином:

- Студенти пишуть короткострокову мету на папірці, а також свій і-мейл та номер телефону
- Всі папірці складаються у мішечок/капелюх
- Кожен бере папірець з мішечка
- Через місяць студенти зв'язуються з людиною, чий папірець вони витягли, щоб запитати, як просувається їхня робота

Практичне завдання 2

Кожен студент пише собі лист зі своєю короткостроковою метою, вкладає у конверт, заклеює його, вказує свою адресу та віддає іншій людині, яка відправить цей лист за адресою через місяць.

Практичне завдання 3

Студенти визначають свої короткострокові та довгострокові цілі, записують їх та дають іншому прочитати їх вголос та позитивно прокоментувати.

Практичне завдання 4

Студенти розповідають групі, записують, малюють дві наступні ситуації:

- *Як би я хотів, щоб моя спільнота втілювала пермакультуру*
- *Як я хочу втілювати пермакультуру*

Примітка: Деякі студенти знають свою сферу діяльності та починають втілювати отримані на курсі знання дуже швидко. Інші не починають діяти одразу, а стають активними лише через кілька років. Як викладач ви маєте робити свою роботу якнайкраще, але не розраховуйте на результати у швидкій перспективі. Повірте, результати ваших випускників будуть несподіваними та чудовими.

«Це вражаюча та обнадійлива правда. Світ, який ми зараз маємо створити для того, щоб у людини був шанс на майбутнє, є світом нашої спільної мрії»

Девід Кортен

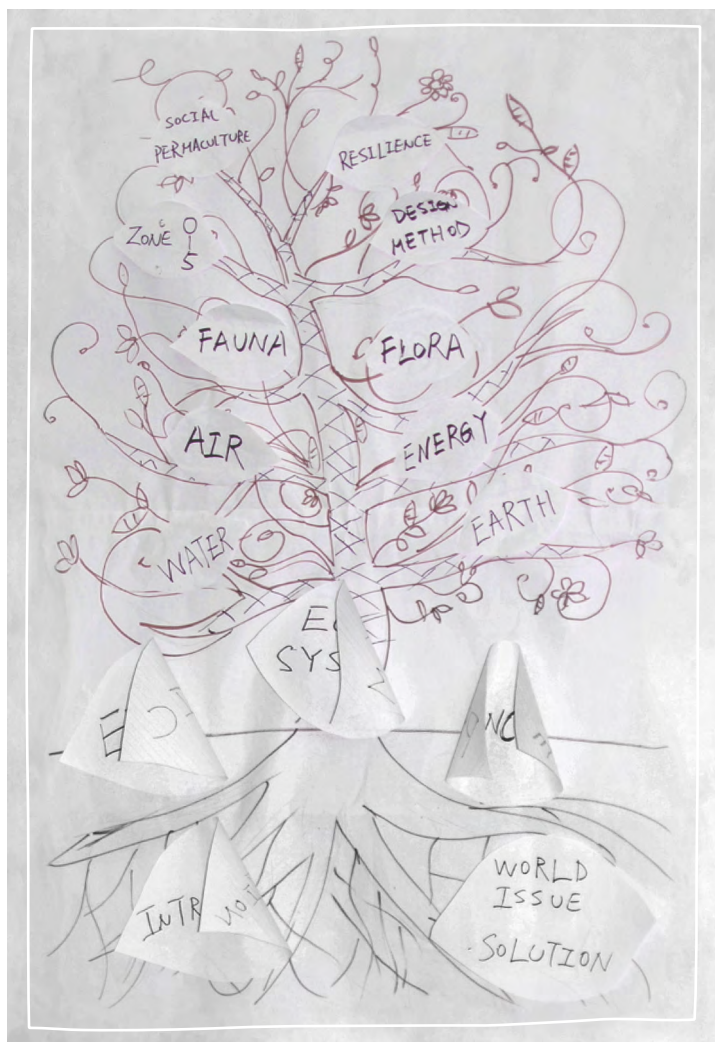
СЕСІЯ 3

ПРЕЗЕНТАЦІЇ КПД

ПРЕЗЕНТАЦІЯ

Дайте учасникам час підготуватись, визначити, яка група буде першою, та організуватись між собою. Кожна група має до 30 хвилин. Вони мають представитися та розказати, як відбувалася підготовка їхнього КПД.

Кожна група представляє структуру та програму свого КПД. Кожен студент в групі розповідає про частину дизайну як певну тему. Наприклад, водний баланс ділянки, зонування і т.д.

Примітка: Викладач курсу для викладачів пермакультури робить записи під час фінальних презентацій. Ви дивитесь на знання студентів, методи та допоміжні засоби, які вони застосовують, та взаємодію в групі. Ви маєте дати зворотній зв'язок і пам'ятати, що необхідно вказати кожному студенту на його сильні сторони. Ви оцінюєте прогрес кожного та розвиток у ролі викладачів. Пам'ятайте, що дуже важливо підкреслити цінні приклади поведінки.

Примітка: Всі групи працюють над однією структурою курсу. На КПД я пропоную всім групам працювати над дизайном однієї ділянки, оскільки роботи різних груп доповнюють одна одну. Крім того, всі слідкують за презентаціями інших груп, тому що знайомі з місцем. На курсі для викладачів кожна група доносить до інших своє розуміння програми КПД і всім цікаво послухати презентації одне одного. І, звісно, такий підхід є фінальним повторенням всього курсу, яке студенти не усвідомлюють.

Фото: Презентація структури КПД

СЕСІЯ 4

ОТРИМАННЯ ДИПЛОМУ ТА ОЦІНЮВАННЯ

ОТРИМАННЯ ДИПЛОМУ ПЕРМАКУЛЬТУРИ

Диплом пермакультури – це можливість продовжувати практикувати пермакультуру у тих сферах, які захоплюють студентів, або які вони хочуть дослідити. Дипломи видаються за напрямками спеціальності чи наукових досліджень. Можна претендувати на дипломи від однієї до трьох дисциплін. Такі дипломи видаються як Диплом пермакультурного дизайнера. Основними сферами є медіа, реалізація проєктів, освіта, розвиток спільноти, фінанси, дизайн ділянки та консультаційні послуги.

Інші сфери, які виникли та стали популярні нещодавно, займають окреме місце: спільні та шкільні сади, екоспільноти та екопоселення (Global Ecovillage Network), перехідні міста, розвиток ландшафту, міська та сільська пермакультура.

Акредитація дипломів та інститути

Немає контролюючого органу для акредитації дипломів. Однак, усе більше країн та біорегіонів засновують інститути, які видають дипломи та формують умови їх отримання. Хоча контролю якості щодо цих інститутів немає. Кожен інститут сам визначає свою програму, а в різних країнах та різних інститутах процеси відбуваються по-різному.

Зазвичай, подібні інститути є приватними, навіть якщо вони є неприбутковими організаціями. Але є виключення, наприклад, Пермакультурна асоціація Великої Британії – це організація, що управляється її членами.

Поступити до деяких інститутів може бути дуже дорого, і не так просто знайти інститут з доступними цінами та хорошою репутацією. Студенти, які хочуть отримати диплом, мають ретельно перевіряти пермакультурну організацію, оскільки існують зовсім різні системи вимог та умов, а викладачі та інститути можуть мати власний ухил і бачення.

Можуть траплятися хибні вимоги. Ви маєте шукати інформацію про організацію. Найкращими, звісно, є персональні рекомендації.

Шляхи отримання диплому

Для більшості студентів шлях отримання диплому виглядає так:

- **Формальна освітня структура** з захистом проєкту пропонується в деяких визнаних державою школах, коледжах та університетах. Ці дипломи отримуються після захисту проєкту.

- **Неформальні освітні дипломи** видаються іншими інститутами і, зазвичай, базуються на дослідженні чи проекті, чи видаються за досягнення та за минулу роботу, наприклад Received Prior Learning (RPL).

Приклади вимог для отримання диплому

Пермакультурна асоціація Великобританії пропонує обидва варіанти: виконання проекту та проведення наукових досліджень. Організація шукає фінансування для досліджень по всьому світу, і хоче зібрати у цілісну базу дані їх власних досліджень та досліджень інших інститутів, які проводяться іншими інститутами у різних куточках (особисте спілкування, Л. Бірнес, серпень 2012).

Додатки: Дивись в [Інших документах](#) огляд різних світових моделей отримання дипломів.

- Blue Mountains Permaculture Institute оцінює та видає дипломи, на основі визначних досягнень та представляє роботи колегам на Australasian Permaculture Convergence та на своєму сайті.
- Скандинавська модель експертної оцінки – Данія, Норвегія та Швеція: випускники КПДобирають одну сферу досліджень, отримують ментора, та працюють із ним протягом близько двох років. Коли їхній ментор впевнений, що вони готові, вони відвідують Скандинавську щорічну пермакультурну конференцію та представляють свою роботу колегам (рівними за знаннями) та отримують диплом. Робота публікується в інтернеті з освітньою метою. Це найбільш рівноправний, прозорий та справедливий процес з усіх для отримання диплому. В скандинавських країнах високий рівень курсів та викладання, тому деякі університети та коледжі попросили про введення пермакультури до програм формальної освіти.

ОЦІНЮВАННЯ НА КУРСІ

Я проводжу на курсі **три види оцінювання**, щоб студенти могли побачити їх на практиці та щоб всі закінчили курс із відчуттям, що їх почули, та що всі складні питання були вирішені.

1. Студенти оцінюють власне навчання

Я використовую оцінювання «*Похід у гори*». Для початку студенти розташовують аркуш А4 горизонтально та малюють близько 12 гірських вершин. Стежки ведуть на кожну гору від дороги внизу. Студентам дають назви основних тем курсу та просять поставити хрестик:

- На якому рівні були їхні знання та навички в цій темі на початку курсу
- На якому рівні зараз їхні знання та навички в цій темі, коли вони закінчують курс. Потім вони обговорюють результати з сусідами.

Теми цього курсу для викладачів:

- Важливість місця проведення занять
- Підхід до вивчення змісту КПД (структура та перебіг)
- Хто мої учні
- Що потрібно/подобається дорослим учням
- Поведінка, мова та етика викладачів
- Навчальні засоби
- Викладання на практиці

2. Студенти оцінюють курс, викладачів та логістику

Студенти оцінюють курс, викладачів та логістику за підготовленим опитувальником, і я віддаю відповіді менеджерам курсу для розуміння організаційних моментів. Деякі навчальні центри просять заповнити онлайн анкету. Додайте до цього коло, поділене на 6 секцій, на яке кожен студент кладе шість камінців (дивись [фото проміжного оцінювання](#)).

3. Студенти оцінюють свій загальний досвід

Студенти оцінюють свій загальний досвід в двох колах – зовнішньому та внутрішньому, обговорюючи наступні теми в парах, навпроти один одного, та переміщуються по колу, обговоривши всі теми:

- Коли я прийшов на курс, я думав, що викладання КПД це...
- Я думаю, що мої сильні сторони у викладанні це...
- Я б хотів покращити мої навички викладання у...
- Я зможу зробити це завдяки...
- Найважливіша річ на курсі була...
- Найменш важлива річ на курсі була...
- Через рік я сподіваюсь бути...

МАЙБУТНЄ СТУДЕНТІВ

Кожен студент розповідає про сферу, в якій він хоче працювати після курсу. На цьому курсі для викладачів ухил саме на викладання, а на КПД, зазвичай, ухил на консультаційні послуги дизайну. Заохочуйте студентів думати широко, наприклад, стале будівництво, спеціалізація у рослинах і т.д.

Завершення.

ФІНАЛЬНА СЕСІЯ СЕРТИФІКАТИ ТА ФІНАЛЬНЕ ЗАКРИТТЯ

ВИДАЧА СЕРТИФІКАТІВ

Існує багато способів видачі сертифікатів. Оскільки студенти так добре працювали разом, я прошу їх видати сертифікати один одному. Ми робимо це в колі. Потім ми кидаємо клубок з вовни один одному за патерном мережі та кажемо, що цінуємо в інших.

Коли ми всі відчули зв'язок, я кажу: «Якщо я образила когось, це було не навмисно і я прошу вибачення та сподіваюсь, що це не повториться. Ми прожили тут разом щось важливе. У деяких з нас відбулися дійсно трансформаційні моменти. Наша навчальна спільнота була особливою, і, можливо, зовнішній світ не буде таким лагідним до нас. Однак, ми можемо завжди відновити те, що ми створили. Це неможливо зруйнувати, поки ми про це пам'ятаємо та пам'ятаємо один одного. Пермакультурні знання дуже цінні і ми забираємо їх із собою, оберігаючи. Ми будемо пам'ятати один одного та нашу роботу та будемо намагатися підтримувати контакт та вчитися один у одного.

Тепер ми зобразимо символічно нашу мережу з нитки на землі, та залишимо її тут до моменту від'їзду додому.»

ШОУ БЕЗТАЛАННИХ

Призначте ведучого, або двох, та запропонуйте їм зробити список виступів учасників та організувати шоу. Це чудовий момент скидання напруги та веселий спосіб завершення курсу.

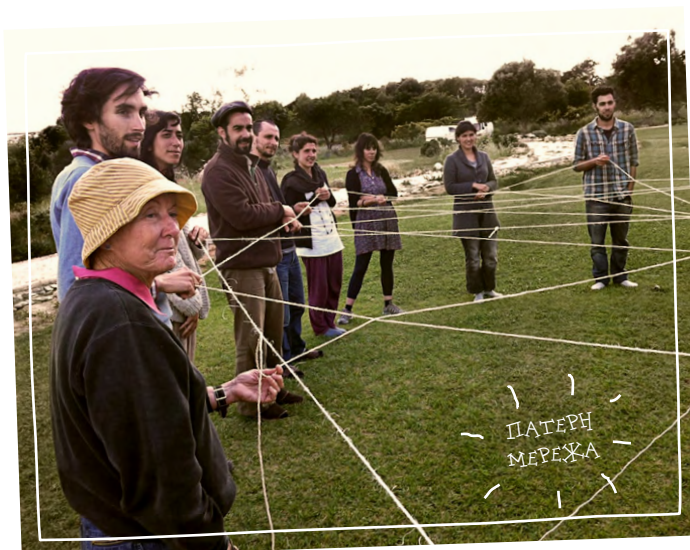
Важливість того, що ми робимо

«Маленькі дії сьогодні є нерозмірно важливими. Вони більш важливі, ніж великі дії пізніше, через нелінійність процесу кліматичних змін»

- Лорд Роберт Мей

Отже, починаємо сьогодні!

Фото: Студенти кидають клубок вовни один одному та кажуть, що вони цінують в іншій людині. Так продовжується, поки всі в колі не отримають клубок.

ЕНЕРДЖАЙЗЕРИ

ЕНЕРДЖАЙЗЕРИ НА ВСІ ВИПАДКИ

Енерджайзери – це активності, які можуть як пробуджувати, заряджати, так і заспокоювати. Вони використовуються для того, щоб:

- перейти від одного стилю навчання до іншого, наприклад, від аналітичного до сенсорного
- змінити атмосферу
- підняти рівень енергії або
- заспокоїти збуджений клас

Ці вправи необхідні і завжди використовуються для відкриття та закриття дня та курсу. На початку енерджайзери допомагають студентам познайомитися та створити творчу робочу спільноту, а пізніше – розвивати взаємозв'язки та дружні стосунки один з одним.

Необхідні умови ефективних енерджайзерів:

- Всі беруть участь
- Всі видно і чути
- Немає суперництва
- Вправи прийнятні в культурному плані
- Вправи підходять для всіх у фізичному аспекті

Завжди майте наготові альтернативні енерджайзери на випадок, якщо один не спрацює, не підійде культурно, або якщо учасникам важко буде зробити щось через втому.

Цей перелік сформований по ситуаціям, які можуть виникати протягом дня:

1. [Привертання уваги](#)
2. [Початок дня та вітання](#)
3. [Знайомство](#)
4. [Вправи для мозку та координації](#)
5. [Співпраця та прийняття](#)
6. [Стимулювання креативності](#)
7. [Енергічні](#)
8. [Підняття настрою](#)
9. [Спокійні вправи](#)
10. [Покращення навичок слухання](#)
11. [Побудова групових навичок](#)
12. [Побудова спільноти](#)
13. [Об'єднання групи в одне ціле](#)
14. [Оцінювання](#)
15. [Зібрання](#)
16. [Шанування](#)
17. [Розставання](#)
18. [Закриття](#)
19. [Останній день – закриття останньої сесії](#)

ЕНЕРДЖАЙЗЕР	ПРИЗНАЧЕННЯ	СТОРІНКА
Багатокультурне прощання	Відчуття завершеності в кінці дня	157
Балансування палиці	Спільна робота над простим завданням	152
Блукання	Для відкриття	144, 153
Боротися, тікати, завмерти, танцювати	Невербальне розуміння конфліктів	150
Вибування	Підбадьорити	150
Вишукуватись в лінію	Більше дізнатися про учасників	150
Вправи для мозку	Привернути увагу групи	146
Дує сильний вітер	Рух, побудова спільноти, посміятися	147, 151
Зіп, Зап, Бонг	Підняти енергію в групі	149
Індивідуальні відмінності	Розуміння та цінування відмінностей	146
Йога або зарядка	Потягнутися та розслабитися	154
Камінці та зірки	Креативність та висловлювання думки	154
Кіт та миша	Енергійна вправа	147
Клацання пальцями	Привернути увагу	142
Концентричні кола	Слухати та дізнаватися один про одного	152
Котяча мова	Добре для вечірок, посміятися	149
Крендель	Фізична вправа, групова робота	148
Кругова спіраль	Підбадьорити та змінити тему	158
Малювання спиною до спини	Надання чітких інструкцій	147, 151
Масаж по колу	Увага до іншого	150
Машина	Співпраця, для вулиці	151
Мережа життя	Показати зв'язок людей та природи	158
М'яч-патерн	Для відкриття та побудови спільноти	145
Наліпка на машину	Поміркувати	154
Написання листа	Усвідомлення цінностей	158
Патерн з м'ячем	Співпраця	153
Підморгування	Переключитись, невербальна комунікація	149
Піраміда тверджень	Вдале завершення завдання або дня	158
Пісні-патерни	Для відкриття	142
Поведінка тіла	Привернути увагу до поведінки власного тіла та тіла іншого	151
Повторюй за мною	Співпраця	146

ЕНЕРДЖАЙЗЕР	ПРИЗНАЧЕННЯ	СТОРІНКА
Подорож на верблюді	Швидка розминка	152
Порахувати від 1 до 10	Підбадьорити, привернути увагу до інших	148
Порахувати до десяти	Привернути увагу та переключити фокус	147
Потирання рук	Привернути увагу до викладача	142
Присідання	Фізична вправа на співпрацю, трохи ризикована	150
Робота зі страхами	Покричати, розкритися, малювати	147
Розігрування принципу «Турбота про людину»	Поміркувати та проявити творчість	153
Розмахування руками	Підбадьорити, розслабити, перезавантажити	146
Розтяжки	Для ранків та щоб переключитися	142
Руки вгору	Переключити енергію та фокус, потягнутися	142
Саймон каже	Переключитися	149
Скульптури	Увага на мову тіла	148
Соняшник	Спокійна вправа на групову роботу	154
Спільне	Побудова спільноти та емпатії	146
Стеж за мною	Співпраця та повеселитися	150
Танець дощу	Бути частинкою великої картинки	153
Танець сидячи	Завершити день весело	157
Тримати один одного	Для дружніх груп, що добре сприймають фізичний контакт	157
Ух	Відчуття завершеності в кінці дня	158
Хто робить дію?	Повеселитися	149
Хто ти? Бінго	Для відкриття	145
Чи ви слухаєте?	Передати повідомлення	152
Чутки	Помилки у вербальній комунікації	154
Шипіння	Привернути увагу	142

1. ПРИВЕРТАННЯ УВАГИ

Для привернення уваги групи, щоб разом почати чи завершити сесію, або звернутися з проханням чи коментарем. Вони займають декілька секунд.

Клацання пальцями

Клацайте пальцями та пропонуйте іншим приєднатися, поки не будуть клацати всі.

Руки вгору

Підніміть руку вгору. Коли хтось це помічає, він теж піднімає руку вгору та мовчить, поки в аудиторії не настане тиша.

Шипіння

Почніть шипіти, та продовжуйте поки всі не будуть шипіти. Потім закінчить шипіння словом «ШШШШ-тон!» та плесніть в долоні.

Потирання рук

Почніть терти руки та пропонуйте всім повторювати за вами. Потім, продовжуючи терти руки, порахуйте до трьох та плесніть в долоні разом. Якщо перша спроба була не синхронною, повторіть.

2. ПОЧАТОК ДНЯ ТА ВІТАННЯ

Розтяжки

Одна людина показує, а інші повторюють, по колу:

- Учасники показують улюблений їхній рух на розтяжку, всі повторюють.
- Учасники показують садівничий рух, всі повторюють.
- Учасники показують тварину та її рухи, всі повторюють.

Є різні способи зробити це.

Пісні-патерни

Пісні-патерни привертають увагу студентів до початку якоїсь діяльності. Зберіться надворі в колі та почніть співати. Коли учасники вивчили пісню, вони замінюють ключові слова. Запропонуйте розпочати пісню першим учасникам, які стали в коло. Природнім шляхом пісня притягне інших учасників зі сніданку чи іншої діяльності.

Запишіть слова на дошці, щоб всі могли їх прочитати, та надайте переклад, якщо у вас є іншомовні учасники.

Примітка від перекладачів: Ми залишили пісні в оригіналі. Можна використовувати їх, якщо учасники курсу володіють англійською, або знайти аналоги українською.

Old MacDonald had a farm

Включити в пісню жаб, змій, пташок і т.д.

Every little cell in my body is happy

*Every little cell in my body is happy,
Every little cell in my body is well
I'm so glad every little cell
Every little cell in my body is well.
Make new friends but keep the old
New are silver and the old are gold.*

Good morning how do you do?

*Good morning how do you do?
I hope you are well today
The sun is shining
The sky is blue
The trees and flowers all sparkle with dew
Good morning how do you do
I hope you are well today.*

Head, shoulders, knees and toes

Торкайтеся відповідної частини тіла, коли вона звучить в пісні. Всі повторюють за ведучим, який співає. Можна ускладнити пісню, прискорюючи її все більше й більше, або пропускаючи деякі слова, але продовжуючи рухи.

*Head, shoulder,
Knees and toes» 2x,
Head, shoulders
Knees and toes» 2x,
And ears and eyes and mouth and nose
Head, shoulder
Knees and toes 2x*

Hokey-Pokey

Встаньте в коло, заспівайте пісню з усіма та поєднайте слова із діями.

*Put your right foot (/left foot...) in, put your right foot out,
Put your right foot in, and turn it all around.
You do the hokey-pokey
And turn all around
And that's what it's all about! YEAH!»*

If the people lived their lives as if they were a song

*If the people lived their lives as if they were a song
A song made out of light
Then music would be made for the stars to be danced in circles in the night.
If you are happy and you know it
Clap your hands*

If you are happy and you know it

Clap your hands

If you are happy and you know it

You really ought to show it

If you are happy and you know it

Clap your hands

Продовжуйте співати із різними емоціями та відповідними рухами, замінюючи «Happy», наприклад: «*If you are angry and you know it / Stamp your feet...*»

Kookaburra sits on an old gum tree**Sing in rounds**

Merry, merry King of the bush is he

Laugh kookaburra

Laugh kookaburra

Grand old bird is here.

Make new friends

Make new friends

But keep the old

For one is silver

And the other old gold

Morning has come

Morning has come

Night is away

Rise with the sun

And welcome the day

Together we are one

В першому куплеті співайте «*clouds*», потім «*birds*» і т.д.

I sit on a hill and I look at the clouds.

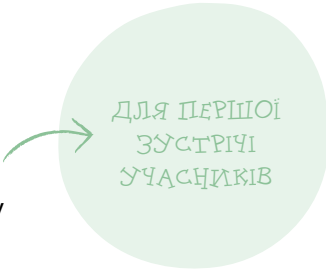
The clouds are the clouds and I am me

But I am the clouds and the clouds are me,

Not other but together we are one.

3. ЗНАЙОМСТВО**Блукання**

Всі ходять туди-сюди, по сигналу зупиняються, знаходять іншу людину і кажуть три речі про себе, наприклад:

ДЛЯ ПЕРШОЇ
ЗУСТРІЧІ
УЧАСНИКІВ

- Чому вам подобається пермакультура?
- Найкраща річ у пермакультурі
- Ваші сподівання для планети

Повторюємо так декілька разів.

М'яч-патерн

Учасники стають у коло та приймають позу чайника, піднявши одну руку як носик. Киньте м'яч одній людині та назвіть її ім'я, коли кидаєте. Ця людина опускає «носик» та називає ім'я іншої людини, яка хапає м'яч та опускає свій «носик».

Коли всі піймали м'яч, він повертається до першої людини, яка досі тримає «носик».

Тепер продовжуйте, поки м'яч не повернеться до першої людини. Так, щоб кожен учасник кинув м'яч комусь одному і отримав від когось іншого. Продовжуйте дотримуватися цього патерну. Прискорюйтесь.

Коли це відбувається легко, додайте ще м'ячів, до шести.

Зупиніться і зробіть те саме у зворотньому порядку. Якщо у групи добре виходить, передавайте м'ячі вбік людям поруч із вами. Дотримуйтесь того ж патерну кидання м'яча.

Цей енерджайзер особливо добре використовувати, коли група співпрацює, або має труднощі. Метою є утримання м'яча в колі так, щоб всі могли його спіймати. Добре спробувати цей енерджайзер пізніше на курсі, коли група буде в іншому настрої. Результат буде іншим.

Хто ти? Бінго

Роздайте аркуші із кількістю клітинок, скільки людей в групі, та дайте якусь інформацію по кожній людині. Наприклад, «служив на флоті, не любить котів, не вміє танцювати, має велику систему аквапоніки» і т.д. Учасники грають в гру «Бінго». Заповніть клітинки, опитавши інших по одному. Хто перший заповнив всі клітинки кричить «Бінго».

Наприклад, для 16 студентів: Нік Рітар

Має коней	Не любить шоколад	Жив у Китаї	Ім'я партнера починається на А
Має дитину віком від 4 до 7 років	Має велику систему аквапоніки	Керував літаком	Вміє танцювати
Пробіг напівмарафон	Має дров'яну піч	Молодше за 27 років	Жив на підводному човні
Є екологом	Добре володіє фотошопом	Не любить котів	Пірнав із аквалангом

ДЛЯ
ЗАПАМ'ЯТОВУВАННЯ
ІМЕНІ І ФОКУСУВАННЯ
НА ДЕКИЛЬКОХ ЛЮДЯХ
ОДНОЧАСНО

Повторюй за мною

Ігри на імена та повторення рухів здійснюються по колу. Кожен учасник називає своє ім'я та ще якесь слово, співає пісню, або робить рух. Всі повторюють, і черга переходить до наступної людини в колі:

- Назвати своє ім'я, тварину та показати її рух
- Назвати своє ім'я та якесь слово, яке починається на ту ж літеру (наприклад, Григорій Гриб)
- Назвати своє ім'я та показати, як використовувати пермакультурний інструмент
- Назвати своє ім'я та зробити рух на розтяжку
- Придумати своє...

4. ВПРАВИ ДЛЯ МОЗКУ ТА КООРДИНАЦІЇ

Вправи для мозку

1. Намалювати вазу/профіль спочатку правою рукою, а потім лівою. Увага на ніс та підборіддя
2. Заспівати ритмічну пісню як вправу для правої півкулі мозку.
3. Хлопнути ліве коліно правою рукою та навпаки.
4. Намалювати однією рукою коло, а іншою трикутник.

ДОБРЕ ДЛЯ
ПРИВЕРТАННЯ
УВАГИ

Розмахування руками

Розмахуйте обома руками від плеча як вітряк. Спочатку обидві руки в одному напрямку, потім в різних напрямках: одна за годинниковою стрілкою, інша – проти.

5. СПІВПРАЦЯ ТА ПРИЙНЯТТЯ

Індивідуальні відмінності

В групах зробіть перелік індивідуальних відмінностей – якісь речі, які не є спільними для всіх. Потім зробіть перелік спільного.

Спільне

Кожен учасник записує на аркуші п'ять речей про себе. Потім контактує з іншими, та перевіряє, що ви маєте спільного. Потім зробити те саме для відмінностей

6. СТИМУЛЮВАННЯ КРЕАТИВНОСТІ

Малювання спиною до спини (дивись у спокійних вправах)

Підготуйте пару дуже простих малюнків на папері. Учасникам буде потрібен записник або аркуш паперу та олівець. Поділіть групу на дві частини, або попросіть розбитися на пари, та сісти спиною до спини у лінію. Ідея в тому, що одній лінії учасників покажуть малюнок і вони мають пояснити цей малюнок своєю партнеру за спиною, який має намалювати його. Потім помінятися місцями.

Робота зі страхами

Якщо в класі відбувається «шторм», попросіть кожного учасника викрикнути і записати свою найбільшу проблему. Потім кожен бере одну з проблем, але це має бути не власна, а чужа. Відправте всіх на прогулянку на 10 хвилин, а потім запропонуйте намалювати картинку. Поставте групі запитання на самооцінку.

7. ЕНЕРГІЙНІ

Дує сильний вітер

Стільці розставляються у коло, на один стілець менше, ніж кількість учасників. Одна людина стає посередині та каже: «Сильний вітер дує для всіх, хто...

- ...одягнений у блакитне
- ...почуває себе щасливим
- ...має собаку і т.д.

Ті, кому відповідає твердження, встають та знаходять новий стілець. Якщо вони не встигають сісти, вони залишаються в центрі та вигукують твердження. Вони завжди мають намагатися знайти місце. Якщо ведучий кричить «Ураган!», всі мають встати та знайти новий стул. Не можна пересідати на сусідній стілець.

Кіт та миша

Один учасник – кіт, ще один – миша. Всі інші учасники стають колом навколо них. Кіт має спіймати мишу. Якщо миша вибігає між учасниками кола, вони беруться за руки і не пускають kota.

Порахувати до десяти

Порахувати до десяти, пройшовши етапи від стоячи до лежачи:

1. Опустити одне коліно
2. Опустити друге коліно
3. Поставити одну руку на землю
4. Поставити другу руку на землю
5. Поставити лоба на землю
6. Підняти лоба

7. Підняти одну руку
8. Підняти другу руку
9. Підняти одне коліно
10. Підняти друге коліно
11. Встати

Тепер вигукуйте тільки цифри і подивіться, чи запам'ятали учасники послідовність.

Порахувати від 1 до 10

Одна людина вигукує ОДИН, інша з будь-якого місця в колі вигукує ДВА і так далі, поки не дійдемо до ДЕСЯТИ так, щоб ніхто не вигукнув одну й ту ж цифру одночасно.

Крендель

Оберіть одного учасника (якщо група велика, можна обрати двох чи трьох). Не кажіть йому, в чому буде полягати завдання. Він виходить з кімнати, поки його не покличуть. Інші учасники стоять в колі. Кожен учасник тримає за руки сусіда, і всі переплітаються між собою, так щоб утворився великий «вузол». Коли вузол готовий, запросіть учасника, що вийшов, щоб розплести його.

Інший варіант створення вузла це коли учасники стають у вузьке коло із заплющеними очима, простягають ліву руку і хапають когось за руку, потім простягають праву руку і хапають когось за руку.

Скульптури

Один

Поділіть учасників на три або чотири групи. Поясніть, що ви будете давати правила про те, які частини тіла учасників можуть торкатися землі. Наприклад, якщо у вас група з п'яти людей, ви можете сказати «три ступні, дві руки, два коліна». Група має створити скульптуру, щоб тільки ці частини тіла торкалися землі. В цій вправі враховуйте фізичні можливості учасників.

Два

Почніть з кола, бажано на вулиці. Студенти стають в пари спиною до спини. Назвіть емоцію. Пари повертаються обличчям один до одного і демонструють цю емоцію обличчям та тілом. Запропонуйте учасникам подивитися на інших та побачити, які емоції мають універсальні жести. Зробіть декілька раундів. Учасники також можуть називати емоції.

Три

Учасники повільно ходять кімнатою, або надворі. Лідер гри пропонує учасникам утворити групи за інструкцією, наприклад «чотири великих пальці / п'ять пальців на носі / два плеча», ці частини тіла мають торкатися в скульптурі.

Чотири

Учасники переміщуються, або розпочинають в парах, і коли ви кажете «*стоп*» вони стають в парах спиною до спини. Ви називаєте емоцію. Наприклад, щасливий, наляканий, втомлений, нудьгує, здивований, обурений, замислений, закоханий, засмучений, роздратований, повний сподівань тощо. Учасники показують цю емоцію в парі один одному.

Котяча мова

На вечірці всі сідають в коло. «*Ведучий*» цієї гри говорить щось «*пороссячою мовою*» (імітуючи звуки та рухи поросся) на вухо людини поруч, яка робить теж саме з сусідом, поки пороссяча розмова не повернеться до того, хто розпочав. Це може викликати трохи збентеження і зніяковілості, але у той же час розвиває креативність та створює багато сміху навколо! На початку добре сказати, що тварини вміють говорити і вони зараз розкажуть один одному щось шокуєче!

Саймон каже

Одна людина встає навпроти групи та каже «*Саймон каже... повернись наліво!*» і т.д., завжди починаючи цими словами. Іноді ведучий дає команду без слів «*Саймон каже...*». Ті, хто виконали команду, вибувають в гри.

Хто робить дію?

Одна людина виходить з аудиторії. Інші сидять в колі та тихенько обирають учасника, який починає робити якийсь рух, наприклад, тягнути себе за вуха, або чухати потилицю. Всі інші роблять той самий рух до тих пір, поки ведучий не змінить його на інший. Коли учасник, що вийшов, повертається до кімнати, всі продовжують робити рухи, часто їх змінюючи. Учасник має здогадатися, хто ініціює рухи. Коли він вгадує, ведучий виходить з кімнати і обирається новий ведучий.

Зіп, Зап, Бонг

Учасники стають в коло. Фасилітатор пояснює, що коли вони чують «*Зін*» рух треба робити направо, коли вони чують «*Зап*» рух треба робити наліво, «*Бонг*» – це рух до когось навпроти себе. Фасилітатор тре руки, і штовхає уявний шарик вправо, кажучи «*Зін*» людині поруч. Передача шарика продовжується по колу, поки хтось не вирішить направити його наліво, сказавши «*Зап*». Хтось вирішує сказати «*Бонг*» та «*кидає*» шарик людині навпроти. Гра пришвидшується.

8. ПІДНЯТТЯ НАСТРОЮ

Підморгування

Необхідно зробити коло зі стільців, на один стілець менше, ніж учасників. Одна людина стає в центрі. Кожен учасник в колі підморгує комусь іншому, і вони міняються місцями. Коли вони міняються, людина в центрі намагається сісти на вільне місце. Одночасно можуть підморгувати та мінятися місцями багато учасників. Це весела гра.

Масаж по колу

Учасники сідають або стають у коло. Попросить всіх повернутися направо/наліво і подарувати масаж людині навпроти. Це робиться протягом декількох хвилин, потім учасники повертаються в інший бік і повторюють масаж. Не дозволяйте людям ходити, щоб коло не розпалося.

ДЛЯ РАЇКУ,
ПІСЛЯ ОБІДНЬОЇ
ПЕРЕРВИ
ТА СОЇНІХ
МОМЕНТІВ!

Вибування

Учасники ходять туди-сюди. Коли називається певна цифра, вони утворюють групи з такої кількості людей: 2, 3, 4 і т.д. Учасник, що не попав у жодну групу, вибуває.

Боротися, тікати, завмерти, танцювати

Учасники діляться на дві однакові лінії, А та Б, обличчям навпроти один одного. Ведучий каже: «А штовхають Б обома руками». Б тримають свою завмерлу позицію. Потім навпаки. Тепер ведучий каже «Коли А штовхає, Б піддаються». Наступна інструкція: для Б завмерти, для А штовхати. Під кінець А та Б танцюють. Опитайте групу і подивіться, кому сподобалось штовхати, боротися, здаватися, завмирати або танцювати.

Стеж за мною

Лідер показує різні рухи і всі повторюють. Потім хтось інший стає лідером. Наприклад, «Стрибаємо на одній нозі, плескаємо в долоні, нахиляємось» і т.д.

Жаба на лінії

Візьміть декілька старих газет великого розміру. Покладіть їх на землю. Всі ходять навколо, поки не закінчиться пісня чи музика. Коли вона закінчується, всі стають на папір. Поступово прибирайте аркуші або розрізайте їх наполовину. Ті, хто не поміщаються на папір, вибувають.

Голова та руки

Потрібен великий і легкий м'яч або кулька. Вся група намагається утримати його в повітрі якомога довше.

Присідання

Учасники встають у щільне коло, повертаються наліво та ще більше звужують коло так, щоб стояти близько до спини людини перед тобою. А тепер всі обережно сідають!

Вишукуватись в лінію

Вишукуватись в порядку зростання факторів, або алфавітному порядку. Учасники не можуть говорити під час цієї вправи. Між «вишукуваннями» учасники ходять вільно. Запропонуйте учасникам стати в лінію відповідно до:

- зросту

- відстані додому
- розміру взуття
- першої літері імені за алфавітом
- місяцем народження
- місцем народження

Машина

Одна людина виходить в центр круга і робить шум та один рух, залишаючись на місці. Інші учасники приєднуються по черзі, поки всі не стануть частиною машини: дирчати, гудіти, сигналити і т.ін.

9. СПОКІЙНІ ВПРАВИ

Малювання спиною до спини

Студенти сідають на землю спиною до спини. У кожної людини в лінії є папір та олівець. Одна лінія називається «Яблука», інша – «Апельсини».

Яблукам показують малюнок на аркуші А4, який не можуть бачити Апельсини. Яблука пояснюють малюнок, який вони бачать, а Апельсини малюють його за описом. Коли більшість малюнків завершені, Апельсини можуть побачити оригінальний малюнок. Яблука можуть побачити, наскільки добрими були їхні інструкції.

Яблука та Апельсини міняються місцями. Обговоріть ефективність чітких пояснень та як відбувається сприйняття слухачами.

Дує сильний вітер

Всі стають в коло. Одна людина виходить вперед і каже: «Ті з нас, хто...». Ті, у кого є ці якості, роблять крок вперед. Потім інша людина виходить в центр і каже «Ті з нас, хто...»

Поведінка тіла

Учасники встають та переміщуються по аудиторії. Запропонуйте їм три варіанти ходьби зі зміною поведінки:

- дуже швидко, дивлячись вниз
- із середньою швидкістю, дивлячись далеко
- повільно, дивлячись на інших та посміхаючись

Запитайте, який варіант їм сподобався найбільше.

Подорож на верблюді

Учасники стають в коло. Розповідається історія про те, що ми їдемо на верблюдах до оазису, і робимо рухи та вправи на місці, не переміщуючись: трясемося на верблюді, схилиємось, що випити води, біжимо галопом і т.д.

10. ПОКРАЩЕННЯ НАВИЧОК СЛУХАННЯ

Увага приділяється слухачу, а не тому, хто говорить. Поясніть різні типи слухання:

- для себе
- для іншого
- інтерактивне

Концентричні кола

Знадобляться стільці для всіх учасників. Учасники сідають у два концентричні кола обличчям один до одного. Ведучий каже: *«Внутрішнє коло – Апельсини, зовнішнє – Банани. Я дам вам тему для дискусії. Апельсини починають, а Банани можуть тільки слухати схвально, але не можуть відповідати. У вас буде 8 або 12 запитань і дві хвилини для дискусії. Коли час закінчиться, ви почуєте «стоп»– тоді буде черга Бананів відповідати на ті ж запитання. Коли Апельсини та Банани поговорили за темою, і всі замовкли, Апельсини встають, дякують партнерам, переміщуються на одне місце ліворуч та вітають нових партнерів.*

Чи ви слухаєте?

Поставте три або чотири пустих стільці. Покладіть на підлогу аркуші паперу А4 з різними типами слухання: дуже стомлений; дуже зацікавлений; такий, що перебиває; аргументативний і т.д. (близько восьми). Одна людина читає щось дуже нудне без емоцій. Три або чотири людини сідають на стільці, обирають собі один з типів слухання, показують його всім, і розігрують його поведінкою тіла та мовою. По черзі звільняють стільці, повертаються до інших учасників, а хтось інший сідає на стілець.

11. ПОБУДОВА ГРУПОВИХ НАВИЧОК

Балансування палиці

Опустити палицю разом із іншими учасниками. Візьміть легку палицю, наприклад, з бамбуку близько 2 метрів довжиною. Учасники балансують палицю, тримаючи її одним пальцем, та намагаються опустити її на землю, тримаючи горизонтально.

12. ПОБУДОВА СПІЛЬНОТИ

Розігрування принципу «Турбота про людину»

Запропонуйте учасникам подумати про етичний принцип пермакультури «*Турбота про людей*» та розіграти його перед усіма. Інші учасники намагаються здогадатися, що саме ви робите (наприклад, заварюєте чашку чаю для когось). Так можна робити для будь-якої теми в пермакультурі, де потрібна рольова гра.

Бродіння – варіант 1

Всі ходять туди-сюди, а коли чують «*стоп*», знаходять іншого учасника та розповідають три речі про себе.

Бродіння – варіант 2

Кожен учасник отримує назву виду тварини. Представників кожного виду – по два, але ніхто не знає, хто є хто. Всі учасники вільно переміщуються та видають звуки «*свої*» тварини, аж поки не знайдуть свою «*пару*».

Патерн з м'ячем

Учасники стають в коло. Ви кидаєте м'яч комусь і називаєте його ім'я. Цей учасник кидає м'яч комусь іншому та називає його ім'я. Коли у всіх виходить, можна ввести ще один чи два м'ячі. Коли м'яч повертається до людини, яка почала, вона кидає його знову тому самому учаснику, що й минулого разу, створюючи патерн, який повторюється. Потім можна зіграти гру у зворотному напрямку, кидаючи м'яч людині, від якої ви його отримали. Для ускладнення завдання додайте м'яч, який передається від учасника до учасника в одну сторону по колу. Наскільки злагоджено група виконує це завдання вказує на спільний настрій групи.

13. ЗГУРТУВАННЯ ГРУПИ

Танець дощу

Учасники стають в коло, а одна людина по центру. Всі мовчать. Ведучий в центрі починає терти руки. Як тільки він зустрічається очима з іншими учасниками, вони теж починають терти руки. Ведучий в центрі починає робити іншу дію, але учасники продовжують робити попередню, поки він не зустрінеється із ними очима. Отже, деякі будуть продовжувати попередню дію, поки інші робитимуть нову.

Дії:

1. Терти руки
2. Клацати пальцями
3. Плескати в долоні
4. Плескати себе по стегнах
5. Тупати ногами (поки не стане дуже шумно – великий шторм!)

Потім виконати дії у зворотному порядку, поки не настане тиша.

Йога або зарядка

Стоячи в колі (наприклад, зранку) почніть показувати, або попросіть когось із учасників показати рух на розтяжку, рух з йоги або зарядки, який всі будуть повторювати. По черзі кожен в колі показує один рух, а інші повторюють.

Соняшник

Всі учасники крім одного, який є «сонцем», сидять в колі так, щоб їхні ноги були направлені в центр, а пальці ніг торкалися між собою. Коли «сонце» ходить навколо кола, люди тягнуться до нього як соняшник, повертаючи обличчя. Сонце може змінювати напрямок, переміщуватись швидше або повільніше.

Чутки

Одна людина говорить речення сусіду «на вушко», пошепки. Ця людина перемовляє так само пошепки цю ж фразу наступній людині. Останній учасник говорить речення вголос для всіх. Група може обговорити, що відбувається з вербальними повідомленнями та інструкціями.

Наліпка на машину

Оберіть тему, з якою працює зараз група. Запропонуйте учасникам разом створити наліпку на машину. Наприклад: «Змінюй суспільну поведінку», або «Спонукай людей до дії».

14. ОЦІНЮВАННЯ

Камінці та зірки

Цей енерджайзер допомагає оцінити пермакультурні проекти.

Намалюйте «ріку» річних заходів. Впишіть основні активності, такі як вирощування їжі, освіта, розширення діяльності і т.д. у бульбашки на землі та воді. Подумайте над їх групуванням та розподілом.

Виріжте сірі картки у формі камінців, сріблясті – у формі зірок та кристалів. Камінці – це найважчі речі протягом року. Зірки – це радісні моменти. Кристали – це надії та сподівання. Використовуйте «хмари» для того, що не спрацювало. Ці картки кладуться на підлогу. Всі ходять навколо, беруть одну чи дві картки та пишуть на них коментарі. Створіть картинку року або тижня. Наклейте картки над, на або під рікою. Це чудова візуалізація.

15. ЗІБРАННЯ

Зібрання завжди є першою дією перед будь-якою новою великою темою. Вони дають кожному учаснику можливість висловитись та бути почутим. Їх можна проводити задля сміху, або зі смыслом. Наприклад, щоб студенти почали думати над темою, або навіть досліджувати її. Учасники можуть збирати знання групи з теми, коли кожна людина закінчує однакове речення.

Зібрання є практикою, спрямованою на досягнення базових цілей:

- Затвердження
- Побудова спільноти
- Спілкування
- Співпраця

Зібрання – це кола, в яких кожен учасник робить свій внесок. Тема зазначається на постері «Що в програмі», або на картці, яка передається по колу.

Фасилітатор починає та демонструє те, що вимагається:

- Говорити стисло за темою
- Говорити з власного досвіду

Потім викладач питає, хто хоче продовжити. При цьому не відбувається дискусій чи спілкування:

- Кожен висловлюється по колу
- Якщо комусь важко виступити, він може пропустити та виступити пізніше, коли збереться з думками

Фасилітатор дякує групі та переходить до наступного пункту.

Зібрання можна також використовувати в кінці дня або сесії для підведення підсумків, або контролю навчання. Однак, їх краще використовувати для відкриття наступних сесій, де вони є повторенням попередньої та/чи оглядом майбутньої теми.

Приклади тем для зібрання

Ви можете сформулювати свою тему, яка буде відповідати темі сесії, або використати одну з наступних:

- «Одна річ з мого життя, яка сформувала мою особистість»
- «Щось, що ніхто про мене не знає»
- «Чому я навчився на останній сесії»
- «Щось, що я не зовсім зрозумів на останній сесії»
- «Що я буду використовувати в своєму житті»
- «Що у мене на думці з учора»
- «Навчальна діяльність, яка мені подобається, це...»
- «Мій викладач КПД мав звичку...»
- «Книга, пісня або фільм, з якого я чомусь навчився»
- «Найкращий вчитель в моєму житті мав звичку...»
- «Найгірший вчитель в моєму житті мав звичку...»
- «Щось, чому я навчився, і ніколи не забуду»
- «Місце, де мені подобається сидіти»
- «Щось, що я роблю добре»
- «Стиль викладання, який мені подобається»
- «Етнічна група, до якої я належу»

ГАРНІ
ПРАКТИКИ ДЛЯ
ЗНАЙОМСТВА

- «Моя внутрішня погода зараз»
- «Що таке хороше викладання для мене»
- «В моїй культурі викладання відбувається по-іншому, а саме...»
- «Я навчаюсь через...»
- «Я відчуваю себе могутнім, коли...»
- «Коли я злюся/щасливий/засмучений я...»
- «Конфлікт, який я вирішив в ненасильницький спосіб»
- «Поведінка тіла, яку я завжди впізнаю»
- «Щось, що я помічаю в моїй поведінці тіла»
- «Щось, що я хочу взяти з цього майстер-класу»
- «Людина, якій я довіряю, і чому»
- Розкажіть історію. Почніть з «Вчора ми робили...» і запропонуйте наступній людині в колі розповісти продовження «І потім?». Продовжуйте, поки не буде описаний увесь день.
- «Сьогодні зранку я відчуваю себе...», повернутися до сусіда і спитати «А ти?»

Більш легкі теми для побудови спільноти

- «Щось, що ніхто про мене не знає»
- «Найкраща книга, яку я колись прочитав»
- «Моя улюблена музика/пісня»
- «Мій улюблений пейзаж»
- «Місце на природі, яке подобається мені найбільше»
- «Дуже важлива річ для мене, це...»
- «Найбільш незручний момент в моєму житті»
- «Їжа, яку я ненавиджу»
- «Найдовша подорож у моєму житті»
- «Мій досвід хорошого друга»
- «Я роблю руками...» і передати це сусіду, який дякує та теж каже «Я роблю руками...»
- І так далі

16. ШАНУВАННЯ

Благословення квітам

Blessing on the flowers

Blessings on the fruit

Blessings on the stems and leaves,

And blessings on the roots

ВОЇ ДУЖЕ
ЦІНЮЮТЬСЯ
ПЕВЇМИ
ГРУПАМИ ТА
КУЛЬТУРАМИ

Примітка від перекладачів: ви можете запропонувати учасникам висловити подяку рослинам за щось, коли кожен пропонує свій варіант.

Подяка матері Гайя

Give thanks to mother Gaia

Give thanks to father sun

Give thanks for the fruit and vegies in the garden

Where the mother and father are one.

Яяяямммм

Протягом декількох хвилин співати всім разом в колі «Яяяямммм».

17. РОЗСТАВАННЯ

Коли учасники закінчують курс, який вдало пройшов для них, їм іноді важко повертатися до повсякденного життя. Тож гарний фасилітатор готує випускників до повернення «у світ» та відтворення того, що вони прожили на курсі, так, щоб вони могли згадати це, коли життя буде не дуже простим:

- «Разом із досвідом з цього майстер-класу я беру із собою...»
- «Найкраща річ, якій я навчився на цьому майстер-класі, це...»
- «Я буду продовжувати вивчати...»
- «Після цього майстер-класу я буду застосовувати те, чому я навчився, через...»

18. ЗАКРИТТЯ

Багатокультурне прощання

Скажіть «Привіт/До побачення» якомога більшою кількістю мов. Потім привітайтеся, потисніть руку, помашіть і т.д., проходячи по колу перед кожним учасником.

Тримати один одного

Учасники формують коло. Повертаються направо так, щоб бачити спину сусіда. Праву руку витягують в коло на рівні плеча. Рухаються все більше й більше в центр.

Тепер стиснутою рукою, коли стирчить тільки великий палець, вкладіть свій палець в руку людини навпроти. Потім підкиньте всі руки вгору.

Танець сидячи

Всі сідають у коло на стільці так, щоб коліна були близько. Потім виконують інструкції:

1. Хлопніть себе по колінах два рази зі словами «хлопай, хлопай».
2. Хлопніть по своєму правому коліну та лівому коліну сусіда зі словами «хлопай, хлопай».
3. Знову хлопніть себе по колінах зі словами «хлопай, хлопай».

Дуже
весело!

4. Хлопніть по своєму лівому коліну та правому коліну сусіда зі словами «хлопай, хлопай».
5. Хлопніть себе по колінах один раз, сказавши «хлопай».
6. Хлопніть один раз праве коліно сусіда, потім один раз ваше власне коліно, один раз ліве коліно сусіда та хлопніть у долоні, сказавши «хлопай», потім клацніть пальцями, сказавши «клацай», потім підкиньте руки вгору, сказавши «кричи»
7. Під кінець махніть обома ногами, зі словом «бий»

Тепер зробіть це швидше й швидше.

Ух

Всі тримають руки в колі. Всі роблять два кроки назад. Потім роблять три кроки вперед, вигукуючи «Ух!» та піднімаючи руки вгору.

19. ОСТАННІЙ ДЕНЬ – ЗАКРИТТЯ ОСТАННЬОЇ СЕСІЇ

Мережа життя

Учасники кидають клубок вовняної нитки один одному. Коли ви кидаєте клубок комусь, скажіть щось хороше про людину, або як вона вплинула на вас позитивно.

Ух – версія для закриття

Всі простягають руки в центр так, щоб ваша рука накрила чийсь іншу руку, і кричать «Ух!». Можна вигукнути слово оцінки, якщо є така необхідність.

Кругова спіраль

Учасники стають в довгу лінію. Одна людина починає закручуватися всередину в коло, вітаючи всіх перед собою. В кінці закінчення спіралі випрямиться в лінію.

Написання листа

Напишіть лист собі, описавши, чого ви хочете досягти після курсу. Інша людина відправить його вам через тиждень.

Піраміда тверджень

Учасники стають в тісне коло, плечем до плеча. Одна людина каже щось, що їй подобається в групі, та щось, що їй подобається в іншій людині, та виставляє руку вперед на рівні плеча, долонею донизу. Інша людина каже інше слово та кладе свою руку на руку першого учасника, поки всі не утворять з рук колесо.

БІЛЬШЕ
ЕНЕРДЖАЙЗЕРІВ
МОЖНА ЗНАЙТИ
ТУТ

ПОСИЛАННЯ ДО ЕНЕРДЖАЙЗЕРІВ

ALBRECHT, Karl. *Brainpower*. Eaglewood Cliffs, N.J. USA (1980).

ANON. *Handbook for Human Relations Training*. University Associates, USA (1983).

ANON. *Structured Exercises in Wellness Promotion*. The Whole Person Press. Vol I and II.

ANON. *Winners All: Co-operative Games for All Ages*. Pax Christi, London, UK (1980).

Cooperative Games. Скачати тут: www.learningforlife.org/exploring-resources/99-720/x08.pdf

FORBESS-GREENE, Sue and PFEIFFER, Jossey-Bass. *Encyclopedia of Icebreakers*. Applied Skills Press, USA (1983).

SCANNELL, Edward and NEWSTROM, John. *Guide to Cooperative Games for Social Change. Games Trainers Play*. McGraw-Hill, USA (1980).

LUVMOUR, Josette and LUVMOUR, Sambhava. *Everyone Wins!: Cooperative Games and Activities*. New Society Publishers. New edition (2007)

MILL, Cyril. *Activities for Trainers: 50 Useful Designs. Annual Handbook*. University Associates, USA (1980)

ПРОЕКТ АЛЬТЕРНАТИВИ НАСИЛЬСТВУ

Проект альтернативи насильству (Alternatives to Violence Project) пропонує експериментальні майстер-класи з творчого трансформування конфліктів. Програма Допоможи примножити мир (Help Increase the Peace) є адаптацією для шкіл:

- Посібник по базовому курсу: www.pestalozzi.ch/fileadmin/empower/03_Basic_course_HandbookTeil1.pdf
- Ресурси для фасилітаторів: *Transforming Conflict Facilitating Nonviolence: a Facilitator's Guide* <www.avp.org.au/pdf/avpnsworderc200409.pdf>

ДОДАТКИ
ПО ДНЯХ

ДЕНЬ 1

РОЗКЛАД КУРСУ

ДЕНЬ	СЕСІЯ 1 9.00-10.30	СЕСІЯ 2 10.45-12.30	СЕСІЯ 3 13.30-15.00	СЕСІЯ 4 15.20-17.00	СЕСІЯ 5 18.30-21.00
1	РОСТИМО НА- ВЧАЛЬНУ СПІЛЬ- НОТУ Вступ, сподівання, етика та результати курсу	Майстер-клас по культурі та структурі, і аудиторії. Навчальна екосистема	Підходи до викладання КПД. Минулі та майбутні КПД	Програма КПД: мета. Цілі викла- дача, компетенції студента, бажані результати. Ін- струкції до мікро- викладання I	Групова дискусія з етики, принци- пів, стратегій та технік
2	ДОРΟΣЛІ УЧНІ Профілі	Принципи та стили навчання	Робота над КПД	Структура КПД Мікрорикладання I Інструкції до мікро- викладання II	Відео
3	ГАРНЕ ВИКЛА- ДАННЯ Що відомо, пове- дінка	Дієва поведінка Дієва мова Підготовка уроку	Підготовка КПД	Запитання Мікрорикладання II Інструкції до мікро- викладання III	Групова робо- та: цінності та результати
4	МЕТОДИ ВИКЛА- ДАННЯ Групи, польові дослідження та демонстрації	Запитання, аудіо-відео ма- теріали, лекції, майстер-класи, групи...	Презентації та використання комп'ютера у навчанні. Ана- ліз КПД	Підготовка до вечірнього викла- дання Мікрорикладання III Інструкції до мікро- викладання IV	Практичний зміст викладан- ня та допоміжні засоби
5	ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАННЯ ТА ДОПОМІЖНІ ЗАСОБИ Інструменти ви- кладання, дошки, друковані матеріа- ли, аудіо, наочні...	Посилання, моделі, інші матеріали	Оцінювання та моніторинг гру- пи та роботи викладачів над КПД	Мікрорикладання учасниками Мікрорикладання IV Інструкції до пре- зентацій	Мікрорикладан- ня
6	ЗАВЕРШЕННЯ Повторення та запитання	Презентації як командне викладання	Презентації як командне викладання	Отримання дипло- му та оцінювання – майбутнє	Сертифікати Завершальна ВЕЧІРКА

Примітка: Це лише приклад розкладу. Ви можете додавати та прибирати теми на ваш розсуд

ДЕНЬ 1

ПЕРМАКУЛЬТУРНІ ПРИНЦИПИ ТУРБОТИ ПРО ЛЮДЕЙ

Ці дві таблиці – це спроба збалансувати етику турботи про Землю з етикою турботи про людей. Більшість прикладів, які ми використовуємо на пермакультурних курсах, стосуються турботи про Землю. Ця таблиця співвідносить їх з турботою про людей.

Ми намагалися навести приклади згідно принципів Моллісона і Холмгрена.

Я застосувала пермакультурну етику до «Потрійної лінії» (Triple Bottom Line – TBL) також відомої як Планета, Люди і Процвітання, або Земля, Суспільство й економіка. Крім того, ми додали до неї орієнтовні індикатори.

Деякі приклади поширюються на принципи Моллісона, а саме щодо другого принципу етики – **турботи про людей**.

ПРИНЦИПИ

ПРИКЛАДИ

Проблема є рішенням	<ul style="list-style-type: none"> Розглядайте конфлікт, як можливість для людей, які здатні змінитись Зменшіть споживання, щоб жити просто
Мінімальні зусилля для досягнення максимального ефекту	<ul style="list-style-type: none"> Висловлюйте справжнє захоплення, не критикуючи Вчить тих, хто хоче вчитися
Продуктивність систем необмежена	<ul style="list-style-type: none"> Не обмежуйте верхню межу людського потенціалу здатності до змін, навчання, дій Пропонуйте людям якнайбільше навичок Давайте людям необхідну достовірну інформацію Передавайте/розповсюджуйте інформацію
Все пов'язано	<ul style="list-style-type: none"> Використовуйте соціальні мережі як потужну силу Залучайте самотніх або замкнутих людей В групі навіть окремі люди можуть призводити до великих змін Живі, дихаючі приклади змінюють інших
Відносне розташування	<ul style="list-style-type: none"> Визначте, куди ви вписуєтесь найкраще Робіть те, що дає вам енергію Вкладайте свою енергію туди, де вона буде доповнюватись Пов'яжуйте знання і задачі
Енергоефективне планування	<ul style="list-style-type: none"> Координуйте задачі Плануйте, визначайте пріоритети перш ніж втілювати Максимізуйте результативність дій Позбавляйтесь зайнятості Пробуйте приймати радикальні рішення

Стабільність системи – це число корисних зв'язків у ній	Співпраця з однодумцями Розвивайте спільноту мислячих людей
Всі основні функції підтримуються двома або більше елементами	Соціальні мережі розширюють можливості – працюйте кмітливіше, використовуйте установи та організації, проникайте в їх системи і працюйте над їх етикою Дійте як зв'язки, або вузли в соціальній мережі Співчуйте людям та будьте толерантними
Зберігайте енергію для природи і ефективних людей	Більше фокусуйтеся на віддаванні, ніж на отриманні Навчайте, діліться знаннями і вміннями, стримуйте его та політичні заяви Довіряйте доти, доки вас не ввели в оману
Працюйте з природою	Будьте прикладом для дітей та інших людей Прийміть всі особистості і намагайтесь бачити в них потенціал Визнавайте все позитивне і можливе Дозволяйте людям відсів, проростання людей і новий розвиток

«Потрійна лінія» пермакультурної етики

ЗЕМЛЯ/ДОВКІЛЛЯ

- Підтримуйте екосистеми
- Захищайте локальне і глобальне довкілля
- Підвищуйте біорізноманіття
- Відновлюйте природні та культурні екосистеми

ЛЮДИ/СУСПІЛЬСТВО

- Підтримуйте сусідів
- Цінують клієнтів
- Працюйте з важливим урядовими службами
- Підтримуйте демократію соціальної рівності, права людини
- Займайтеся покращенням добробуту – власного та інших

ПРОЦВІТАННЯ/ ЕКОНОМІКА

- Співпрацюйте з відповідними службами національної економіки
- Забезпечуйте етичні ресурси та послуги, щоб покращити якість життя

Індикатори

- Зменшення видобутку корисних копалин і використання застарілих видів палива
- Зменшення використання стійких неприродних субстанцій
- Зменшення споживання природних ресурсів
- Досягнення більшого ефекту з використанням менших ресурсів
- Водний баланс, ґрунти, водні екосистеми та ліси
- Створення високої біомаси

Індикатори

- Стале особисте та групове задоволення
- Сталий здоровий спосіб життя
- Навчання і розвиток для всіх
- Ініціативи з охорони здоров'я та безпеки
- Демократичні альянси з урядом
- Задоволення базових потреб
- Залучення до творчості
- Прийняття різності та різноманітності

Індикатори

- Встановлення та прийняття відповідальних соціальних та екологічних цінностей
- Етичні купівля та продаж
- Етичні інвестиції
- Забезпечення етичної продукції та послуг
- Забезпечення прибутку
- Забезпечення базових матеріальних потреб, таких як вода, їжа, житло
- Всі громадяни працевлаштовані

ДЕНЬ 2

ТЕОРІЯ ТА ПОНЯТТЯ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Навчання, орієнтоване на студентів

Навчання, орієнтоване на студентів (відоме також як особистісно-орієнтоване навчання), це підхід до навчання, сфокусований на потребах студентів більше, ніж на потребах інших учасників навчального процесу, таких як вчителі та адміністратори. Такий підхід застосовується для розробки навчальних планів, змісту курсу і інтерактивності курсів.

Таким чином, особистісно-орієнтоване навчання ставить на перше місце студентів – на протипагу навчання, орієнтованому на вчителів. Навчання, орієнтоване на студентів сфокусоване саме на їх потребах, можливостях, інтересах і стилях навчання з учителем як посередником у процесі навчання. Цей метод навчання визнає голос окремого студента головним у набутті спільного навчального досвіду. Протилежний стиль навчання затверджує в активній ролі вчителя, а студентам відводить пасивні сприймаючі ролі. Навчання, орієнтоване на студентів вимагає від них бути активними, відповідальними учасниками їхнього власного навчання.

Гнучке навчання допомагає студентам, які мають труднощі, завершити курс

Навчання, що ґрунтується на відкриттях (*discovery learning*) – це метод проблемно-орієнтованого навчання. Метод заснований на роботі Єна Пігета (Jean Piaget), Джерома Брюнера (Jerome Bruner) і Сеймура (Паперта Seymour Papert), спеціалістів з теорії та психології освіти. І хоча ця форма навчання дуже популярна, існує чимало протиріч у літературі щодо її ефективності (Mayer, 2004).

Часто стверджують, що навчання, що ґрунтується на відкриттях, що започаткував Джером Брюнер у 1960-х роках, але ці ідеї дуже схожі на ідеї більш ранніх авторів (напр. Джона Деві (John Dewey)). Брюнер стверджує, що «*Практика відкриття чогось для себе вчить здобувати інформацію таким способом, який робить цю інформацію більш придатною у вирішенні проблем*» (Bruner, 1961, p. 26). Ця філософія пізніше стала рухом за цей метод навчання у 1960-х років.

Партисипативне навчання:

- Допомагає більш швидкому особистісному, освітньому і професійному росту в організаціях.
- Рухається від закритих моделей «зверху вниз» до більш відкритих, зрозумілих, соціальних.
- Створює навчальні середовища для яких корисна децентралізована організація.
- Організовує дослідження-розслідування, які керуються студентом.
- Використовує нові соціальні та медіа технології для формування груп.

Партисипативне навчання – це співпраця, спільне використання студентами знайденої інформації і створення кожним насиченого, достовірного зворотного зв'язку у групі.

Підхід Регіо Еміліо (Reggio Emilio)

Цей підхід, головним чином, створений для дошкільної освіти, але я не бачу причини, чому він не може застосовуватись до всіх студентів.

Підхід Регіо Еміліо зародився з однойменному місті (та місцевості) в Італії з руху прогресивного кооперативного навчання у ранньому дитячому віці.

Цей підхід унікальний. І хоча у світі немає міжнародних навчальних центрів, які б навчали цьому підходу, за межами міста Регіо Еміліо всі школи та дошкільні заклади та, навіть, домашні школи надихаються підходом Регіо, адаптуючи цей підхід до потреб їхньої спільноти.

Останній момент є дуже важливим, оскільки кожен студент, вчителя, батьки, спільноти та міста – різні. Жодні дві Регіо-натхненні спільноти не повинні виглядати однаково, оскільки потреби та інтереси дітей у кожній спільноті різні.

Зазвичай, підхід Регіо застосовується в дошкільних та інших закладах раннього дитинства, але я думаю, що завдяки розумінню основних принципів, цей надихаючий, керований дитиною підхід також може бути адаптований для домашнього виховання.

Розуміння через проєктування (Understanding by Design)

Розуміння через проєктування (РчП), це інструмент, який застосовується у навчальному плануванні, орієнтованому на «навчання для розуміння». Акцент РчП припадає на «зворотнє проєктування», практику дивитися на кінцеві результати, щоб розробити навчальний план, оцінки ефективності, і аудиторні заняття. Інструментарій РчП був розроблений визнаними діячами освіти Грантом Віггінсом (Grant Wiggins) і Джем МакТі (Jay McTighe) і опублікований Асоціацією з нагляду та розробки навчальних програм.

За визначенням Віггінса і МакТі, Розуміння через проєктування – це «інструментарій для розробки навчального плану, оцінок ефективності й аудиторних занять, які ведуть ваших студентів до глибокого розуміння матеріалу, що ви викладаєте», РчП передбачає «шість аспектів розуміння», що включають здатність студентів пояснити, інтерпретувати, застосувати, сформулювати власну точку зору, оцінити і отримати власне знання теми.

Серія статей і новин Міжнародного Інституту Довкілля і Розвитку (МІДР) (International Institute for Environment and Development, (IIED)) про партисипативне навчання і дію, ([Participatory Learning and Action](#)).

Топ 5 шляхів, як освіта людей може врятувати світ

У курсі для викладачів ми використовуємо РчП, коли ми починаємо з'ясовувати, що саме робить пермакультуриста і вчителя пермакультури компетентним, а потім повертаємось назад, щоб розробити курс, який має містити максимально можливу кількість важливих концепцій.

ДЕНЬ 2

МОТИВУВАННЯ ТА ЗАЛУЧЕННЯ СТУДЕНТІВ

ПЕРША ЗУСТРІЧ

З вашої першої зустрічі зі студентами будьте глибоко зацікавленим курсом, покажіть його спорідненість з більшою програмою і те, як ви особисто цінуєте його зміст. Це одна з переваг очних занять – вчителі мають можливість демонструвати свій ентузіазм і передавати своє захоплення предметом.

Намагайтесь пов'язати ваш тижневий курс з життям ваших студентів. Наприклад, слідкуйте за щоденними поточними новинами, які також мають відношення до вашого курсу – політичні зміни, наукові досягнення, чи візити відомих людей. Використовуйте поточні події з вашого власного життя, для ілюстрації своїх тверджень. Просіть своїх студентів розповідати схожі історії та використовуйте ці коментарі, щоб створити резюме на дошці – це надає цінності думці кожного студента.

Придумуйте запитання, які ви можете задати на занятті, щоб змусити студентів думати про предмет. Це може дати тим, хто не читав/ не дивився матеріали взяти участь у занятті без підготовки. Коли ви готуєте плани вашого заняття, запитайте себе, чому студент має знати це? Такий підхід допомагає вам думати про матеріал у взаємозв'язку з життям студентів.

РОЗМІЩЕННЯ У КЛАСІ

Чи помічали ви, що де б студент не сів у перший день, він схильний сидіти там весь семестр? Ті самі патерни виникають щодо поведінки в класі. З першого заняття студенти дотримуються поверхневого чи, навпаки, глибокого підходу до вивчення вашої дисципліни. Намагайтесь включати у заняття завдання з активного навчання, які ви очікуватимете від ваших студентів протягом курсу – писання, читання, висловлювання, групова робота і т.д. Заохочуйте їх брати участь в кожному завданні під час вашої першої зустрічі.

Не починайте з зачитування навчального плану. Проведіть час розмовляючи про ваші інтереси й інтереси студентів. Дайте студентам можливість відчувати себе комфортно, та відчувати себе бажаними на занятті, прийшовши завчасно і вітаючи студентів, коли вони заходять. Напишіть своє ім'я та назву дисципліни на дошці, та використовуйте стратегії, щоб дізнатися імена студентів якомога раніше.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОСТІ СТУДЕНТІВ

Перетворення навчання на активний процес, спонукає студентів діяти самостійно. Заохочуйте всіх студентів брати участь в аудиторних дискусіях і однаково цінують кожен вклад. Докладіть зусиль, щоб залучити до активностей тихіших студентів, які можуть бути більш пасивними на занятті з особистих, або культурних причин. Якщо студенти сперечаються на вашому занятті, витратьте деякий час перед або після заняття на одинці, щоб обговорити, які особисті причини можуть бути причиною цього.

В Університеті Нового Південного Уельсу (UNSW) ми забезпечуємо індивідуальне, групове, та епізодичне наставництво через Навчальний Центр UNSW та на деяких факультетах. Заохочуйте студентів працювати групами та допомагати одне одному з вивченням матеріалу. Студенти стають діяльнішими, коли вони відчувають деяку причетність до матеріалу, який вони вивчають.

ВИДИ ДІЯЛЬНОСТІ, ЩО ПІДТРИМУЮТЬ НАВЧАННЯ, ОРІЄНТОВАНЕ НА СТУДЕНТІВ

Щоб навчання, орієнтоване на студентів було ефективним, важливо, щоб завдання, переваги й очікування були доведені до студентів і роз'яснені, аби люди відчували підтримку та були підготовленими в своєму навчанні. Для студентів, які звикли до більш традиційних (вчителецентризованих) стилів навчання такий підхід є особливо важливим. Для забезпечення студентоорієнтованого навчання та, щоб спонукати студентів до критичного мислення та аналізу, можуть бути використані наступні види діяльності:

Спробуйте просити студентів назвати запропонований метод для вирішення проблеми, радше ніж питати їх про рішення цієї проблеми. Наприклад, запитайте студентів *«Як я маю почати працювати над цією проблемою?»*

Обговорення надає студентам можливість зайняти певну позицію і збирати інформацію, щоб підтримати свою точку зору. Важливо структуризувати процес обговорення.

Мозковий штурм включає записування ідей на певну тему, без попередньої оцінки чи обговорення. Ідеї записуються (вчителем або студентом), а потім аналізуються всією групою, щоб визначити, які з них мають розглядатися далі. Можна попросити студентів спочатку записати кілька думок самостійно, перш ніж ділитися своїми ідеями з рештою групи.

Забезпечте можливість задавати питання, включаючи надання студентам можливості відповідати на питання одне одного. Включайте завдання, які залучають студентів до взаємодії щодо предмету з людьми поза навчальною аудиторією. Наприклад, проведення інтерв'ю з членом сім'ї, або спілкування з працівниками промисловості. Використовуйте кейсове навчання, яке може бути проведене студентами у вигляді рольової гри, замість читання ними кейсового дослідження самостійно.

Студентів можна просити записувати висновки й ідеї, та аналізувати своє навчання протягом курсу. Включайте практичні дії чи досвід, що має відношення до вашої сфери діяльності, щоб допомогти студентам поєднатися з дисципліною і створити зв'язки між теорією та практикою.

«Думати, об'єднуватись, ділитися» – це стратегія навчання, де студенти взаємодіють з партнером, потім з іншими партнерами, щоб обмінюватись інформацією та ідеями. Робота в парах може бути менш гнітючою для деяких студентів, ніж робота у більших групах чи участь в обговореннях перед всією аудиторією і гарантує, що всі студенти беруть участь в обговоренні:

- 1. Думати** – як індивідууми. Окресліть в обговоренні певне завдання чи думку. Студенти мають поміркувати над завданням чи темою, зробити замітки чи коротко записати ідеї.
- 2. Об'єднуватись в пари.** Попросіть студентів сформулювати пари. В цих парах студенти мають обговорити свої думки та ідеї щодо завдання чи теми дискусії.
- 3. Ділитися.** Пари об'єднуються у групи із 4-х осіб. Після цього студенти у групах обговорюють свої думки та ідеї щодо завдання або предмету дискусії.

ДЕТАЛІЗАЦІЯ ДІЙ

- Вирішення проблем – дайте студентам можливість дізнатися інформацію.
- Дайте студентам можливість обговорити питання
- Використовуйте мозковий штурм, щоб представити нову чи проаналізувати тему
- Використовуйте питання, щоб сприяти дискусії та заохочувати обговорення
- Сприяйте обговоренню теми поза аудиторією
- Попросіть студентів вести щоденник протягом курсу
- Забезпечте студентам можливість набуття практичного досвіду
- Заохочуйте взаємодію, використовуючи стратегії, напр. *«Думати, об'єднуватись в пари, ділитися»*
- Використовуйте рольові ігри

ДЕНЬ 2

СТИЛІ НАВЧАННЯ

Кожна людина має різні стилі та техніки навчання. Саме за стилями навчання групують загальні методи отримання та обробки інформації, які люди використовують для цього процесу. Кожен має своє поєднання стилів навчання. Ви можете виявити, що маєте домінуючий стиль навчання, а інші стилі використовуєте набагато менше. Або що різні стилі використовуються за різних обставин. Немає єдиного правильного поєднання. Крім того стилі не є фіксованими. Ви можете розвивати свої можливості використовуючи другорядні стилі, так само, як далі розвивати стилі які вже вмієте добре застосовувати.

Використання багатьох стилів та множинного інтелекту для навчання є відносно новим підходом. Він один з тих, які освітяни визнали лише нещодавно. Традиційне шкільне навчання використовувало (і продовжує використовувати) переважно мовні та логічні методи навчання. Воно також використовує обмежений діапазон технік навчання та викладання. В результаті на тих, хто використовує ці старі стилі та техніки навчання наклеюють ярлик «*правильних*». Ті, кому притаманні менш популярні стилі навчання, часто стикаються з не дуже схвальними відгуками та нижчою якістю викладання. Це може призвести до поступового посилення чи послаблення переконань у тому, що хтось є «розумним» або «дурнем».

Завдяки врахуванню та розумінню стилів навчання, ви можете краще використовувати їх методи та техніки.

Table: Mari Korhonen

ДЕНЬ 3

НАВЧАННЯ ЗАРАДИ ПЕРЕТВОРЕННЯ

Коротке введення в методологію Фрейре

Паоло Фрейре (Paolo Freire) автор «Педагогіки пригноблених» і «Виховання критичної свідомості», народився у 1921 році в Расіфе, Бразилія. У 1963 він очолив програму поширення грамотності, яка навчила більше 5 мільйонів осіб читати та писати, і за це був відправлений у вигнання правим крилом бразильського уряду.

Його методологія була популяризована в серії книжок, написаних Енн Хоуп і Саллі Тімел, названій «Навчання заради перетворення» (Training for Transformation). Ці книжки та методологія були застосовані у спільнотах в усіх частинах світу, щоб принести зміни і побудувати більш справедливе суспільство.

Існує шість принципів, чи інтуїтивних висновків Фрейре, які охоплюють його розуміння освіти та змін:

- Метою освіти є радикальне перетворення нашого власного життя, нашої спільноти та суспільства.
- Потрібно визначити «генеративні теми», як базис для навчального процесу, тому що люди вчаться найкраще та працюють найважче заради змін тоді, коли вони серйозно налаштовані на результат і включені у процес емоційно.
- Діалог є незамінним. Навчання має бути спільним, побудоване на широкій участі всіх. Викладач (або аніматор) створює простір для цього діалогу і витягує з усіх присутніх їх розуміння, висновки завдяки справжньої участі та взаємодії.
- Використовуйте проблемопостановчий підхід, щоб проаналізувати і зрозуміти першопричини несправедливості. Знайдіть відповіді разом і використайте їх, як основу для планування дій.
- Використовуйте підхід роздуми/дія – який Фрейре називає «*праксіс*» для створення змін.
- Жодна освіта не є нейтральною – кожен підхід підтримує певні цінності і світогляд.

ДЕНЬ 3

ЯКИЙ ВАШ СТИЛЬ ВИКЛАДАННЯ?

Так само як люди мають індивідуальні стилі навчання, вчителі мають різні стилі викладання, які для них працюють найкраще. Під час розробки та виконанні інструкцій, важливо усвідомлювати, якому саме стилю ви віддаєте перевагу.

Один із способів класифікації стилів викладання:

Формальний Авторитет

Викладачі, які мають стиль викладання, заснований на формальному авторитеті, схильні фокусуватись на контенті. Цей стиль загалом орієнтований на вчителя, де останній відчуває себе відповідальним за надання контенту та контролювання його потоку, а від студентів очікується отримання контенту.

Одне з тверджень вчителів з цим стилем викладання: *«Я ліхтарик для моїх студентів. Я освітлюю контент і матеріали так, що мої студенти можуть бачити важливість цього матеріалу та віддавати належне цьому предмету».*

Викладачі з авторитарним стилем викладання не звертають особливої уваги на налагодження відносин зі своїми студентами, або на те, чи студенти формують взаємовідносини з іншими студентами. Крім того, таких стиль викладання не вимагає багато участі студентів під час заняття. ЦЕ модель *«Мудрець на сцені».*

Демонстратор або стиль особистого прикладу

Викладачі, які надають перевагу цій моделі викладання схильні проводити вчителецентовані заняття з акцентом на демонстрації і моделюванні. Такий вчитель демонструє вміння та процеси, а потім, як тренер або провідник допомагає студентам розвинути та застосувати ці вміння і знання.

Вчитель з таким стилем викладання опише свою роботу так: *«Я показую моїм студентам, як виконати завдання правильно або як слід пропрацювати проблему, а потім допомагаю їм набутти майстерності у вирішенні задач чи проблеми. Важливо, щоб мої студенти могли самостійно вирішувати схожі проблеми, використовуючи й адаптуючи продемонстровані методи».*

Такі викладачі спонукають студентів до участі й адаптації їх прикладів таким чином, щоб вони включали різні стилі навчання. Від студентів очікується взяття на себе деякої відповідальності за вивчення того, що їм потрібно знати, і за прохання про допомогу, коли вони чогось не розуміють.

Фасилітатор

Викладачі-фасилітатори, схильні фокусуватися на діях. Цей стиль викладання робить акцент на навчанні, орієнтованому на студенті, тож у ньому набагато більше відповідальності покладається на останніх, особливо за взяття ініціативи за навчання і задоволення їх потреб завдяки різним завданням.

Цей стиль викладання найкраще підходить для студентів, яким комфортно вчитися самостійно, які можуть брати активну участь у заняттях і співпрацювати з іншими студентами.

Викладачі зазвичай розробляють групові завдання, які вимагають активного навчання, співпрацю *«студент із студентом»* і вирішення задач. Фасилітатор розробляє навчальні ситуації і активності, які вимагають аналізу та застосування студентом знань з курсу творчими й оригінальними способами.

Делегаторський стиль

Викладачі-делегатори, схильні перекладати велику частину контролю над процесом навчання та відповідальності за нього на окремих студентів чи їх групи.

Такий викладач даватиме студентам можливість розробки та втілення власних складних навчальних проєктів, а сам діятиме як консультант.

Студентів часто просять працювати самостійно або групами. Вони мають підтримувати свою мотивацію та концентруватися на складних проєктах. В процесі такої роботи студенти навчаються більшому ніж передбачається змістом курсу. Це відбувається, оскільки вони також мають бути здатними ефективно працювати в складі групи та брати на себе різні ролі у міжособистісній взаємодії.

Чи знаєте ви, до якого типу належите?

Щоб дізнатись, який ваш основний стиль викладання, пройдіть тест [за ЦИМ ПОСИЛАННЯМ](#).

Source: <http://biz.colostate.edu/mti/tips/pages/WhatisYourTeachingStyle.aspx>

ДЕНЬ 3

КОМУНІКАТОРИ ТА МЕНЕДЖЕРИ КУРСУ

ПЕРЕД КУРСОМ

- Укладіть угоду з приймаючою стороною
- Визначте дату, тривалість, ціну
- Напишіть опис курсу
- Зробіть оголошення та рекламуйте
- Зв'яжіться зі студентами щодо організаційних питань про час, ціну і т.д.
- Зв'яжіться з командою, передайте:
 - Задачі
 - Контент
- Процес реєстрації – хто буде це робити, межі у часі та ін.
- Зв'яжіться з командою організаторів

ПІД ЧАС КУРСУ

- Будьте спостережливим та уважним
- Використовуйте ненасильницьке спілкування та будьте прикладом для інших.
- Говоріть чітким та сильним голосом, уникайте складної чи жаргонної мови.
 - Представтесь новій групі
 - Розкажіть про курс та його перебіг
 - Пройдіться по змісту
 - Подбайте про те, щоб студенти почувалися безпечно: пропрацюйте правила поведінки на заняттях та правила безпеки
- Спонукайте студентів до усвідомлення їх власної вербальної та тілесної мови
 - Організуйте презентації

В КІНЦІ КУРСУ ТА ПІСЛЯ НЬОГО

- Поділіться документами/матеріалами
- Обміняйтесь контактами
- Отримайте зворотний зв'язок і проаналізуйте його для майбутніх сесій
- Зробіть оцінку курсу разом з командою організаторів
- Передайте оцінку власникам місця проведення курсу
- Запросіть до подальшого співробітництва

ДЕНЬ 3

ННС. УНІВЕРСАЛЬНІ ЛЮДСЬКІ ПОТРЕБИ
ТА ПОЧУТТЯ

Почуття і потреби є відображеннями неймовірної життєвої сили, що рухає всіма нами. Саме використання слів часто є найкращим шляхом, щоб донести почуття і потреби до інших але слова це лише опис, який залежить від особистого розуміння та значення. Тому жоден список не є точним чи вичерпним, а є лише путівником та інструментом. Дискусія про те, чи відображає слово певне почуття, чи ні, або чи є потреби справжніми, позбавлена сенсу без пов'язання їх з тим, що є всередині.

ЗВ'ЯЗОК

прийняття
визнання
пристрасть
підтвердження
цінування
належність
співпраця
спілкування
суспільство
доповнення
контакт
кооперація
близькість
громада
дотичність
товариськість
співчуття
впевненість
розгляд
послідовність
надійність
співпереживання
вираз
допомога
включення
близькість
доброта
любов
взаємність
виховання
заспокоєння
визнання

повага/ самоповага
безпека
солідарність
стабільність
коструктивність
підтримка
знати і бути відомим
бачити і бути поміченим
ділитись
зрозуміти і
бути зрозумілим
толерантність
довіра
розуміння
тепло
цілісність

ЧЕСНІСТЬ

справжність
цілісність
відкритість
наявність

ГРА

творче вираження
новизна
гумор
уява
радість
сміх
легкість

МИР

баланс
краса
дотичність
контроль
легкість
рівність
гармонія
натхнення
бажаність
передбачуваність

**ФІЗИЧНИЙ
ДОБРОБУТ**

повітря
їжа
світло
рух / вправи
відпочинок/
розслаблення/ сон
сексуальне вираження
безпека
притулок
дотик
вода

ЗНАЧЕННЯ

пригода
усвідомлення
святкування життя
виклик
ясність
компетентність
свідомість
внесок

творчість
відкриття
ефективність
зростання
сподівання
уява
натхнення
навчання
плач
загадковість
участь
планування
потужність
призначення
ритм
самовираження
стимуляція
мати значення
розуміння
різноманітність

АВТОНОМІЯ

вибір
свобода
незалежність
простір
спонтанність

*Списки прислані в Blue
Mountains Permaculture,
автор Carsten Neilsen.*

[Докладніше NVC Resources](#)

ДЕНЬ 3

ЧЕКЛІСТ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ КПД

ПУНКТ	КІЛЬКІСТЬ	НАЯВНІСТЬ
-------	-----------	-----------

1. Інструменти/допоміжні засоби викладання

- Сертифікати
- Оцінки і копії
- Додаткові матеріали для людей, які забули книжки
- Привабливі ілюстрації принципів пермакультури – довільний комплект, який ви вирішите використати
- Картки елементів для кожної зони та аналізу секторів
- Контурна карта та копії
- Ігри та список енерджайзерів
- Набір кольорової крейди
- Клубок шерстяної нитки
- Різноманітні олівці
- Білий папір і плакатні ручки – у чотирьох кольорах
- Фломастери для білої дошки – у чотирьох кольорах
- Сині кнопки, або маскувальна стрічка
- Великі зажими
- Зарядний пристрій для акумуляторів
- 3-4 електричних подовжувачі
- Шнури для під'єднання проектора

2. Книжки і документи

- Інструкції зі збереження насіння
- Загальні довідкові матеріали
- Девід Холмгрен (David Holmgren)
- Дейв Джейк (Dave Jacke)
- Біл Моллісон (Bill Mollison)
- Розмарі Морроу (Rosemary Morrow)

3. Посилання – паперові та web

4. Фільми – обирайте старанно й обережно і використовуйте тільки п'ятнадцятихвилинним фрагментами

- Глобальний садівник (The Global Gardener)
- Сила громади (Power of Community)
- Воїн проти сміття (Garbage Warrior)
- Хвиля змін (Tide of Change)
- Культура Землі (Culture de la Terre)
- Збирачі насіння (Seedsavers)
- Земля в синергії (Terre en Synergie)
- Ферма майбутнього (A Farm for the Future)
- Корпорація «Їжа» (Food Inc)

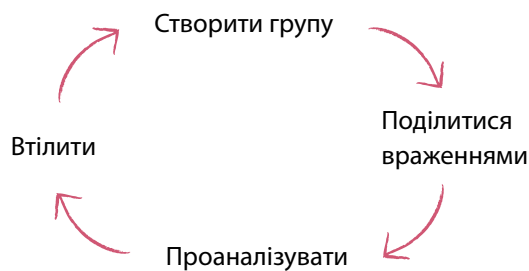
ДОДАЙТЕ
ВАШІ ВЛАСНІ
ПУНКТИ

ДЕНЬ 4

МЕТОДОЛОГІЯ ЗАДАВАННЯ ПИТАНЬ

Відкрите обговорення тем таких як: дощі, урожайність окремих культур, джерела води і так далі

МЕТА

ОБГОВОРЕННЯ

Перенаправте питання у групу

Створити групу і поділитись враженнями

1. Що усі думають про це?
2. Хтось думає інакше?
3. Хто хоче прокоментувати?

Проаналізувати

4. Як що до цього? Це працювало б для вас?
5. Поясніть трохи більше будь ласка?
6. Можете сказати нам чому?
7. Яку цінність це має для вас та ваших проектів?

Втілити

8. Які ресурси були б вам потрібні щоб втілити це?
9. Де б ви їх взяли?
10. З яких етичних міркувань ви використаєте саме ці джерела ресурсів?
11. Хто може допомогти вам виконати це завдання?
12. Що доведеться зробити щоб закінчити це?
13. Яка інша інформація буде вам потрібна щоб зробити це на практиці?

ПОВТОРІТЬ ПИТАННЯ АБО СКОРИСТАЙТЕСЯ МОВЧАННЯМ

Я розумію? Це те про що ви думали? Чи можемо ми погодитись що...? Це означає?

ДЕНЬ 4

КЛАСИФІКАЦІЯ ЗАПИТАНЬ

ТИП	ФУНКЦІЯ	ПРИКЛАД
Фокус	Ідентифікувати ситуації і ключові факти, необхідні для правильного розуміння ситуації.	«Що ви думаєте про вплив пестицидів на довкілля?» (хороше запитання, оскільки всі можуть зрозуміти його правильно)
Спостереження	Стосується того, що хтось бачить, чує, чув про ситуацію, яка не обов'язково є проблемою.	«Що люди кажуть про вирощування овочів в сухий сезон?»
Відчуття	Стосується тілесних відчуттів, емоцій, інтуїції та загального стану.	«Що ви відчуваєте щодо цієї ситуації?» «Ця ситуація вплинула на ваш стан?»
Бачення	Ідентифікувати ідеї, мрії та цінності.	«Яким ви б хотіли, щоб був ваш сад?» «Яким ви можете уявити ваше село/передмістя через п'ять років?» «Який світ ви хочете для ваших дітей?»
Зміни	Перехід з теперішньої ситуації до кращого варіанту.	«Що ви можете зробити, щоб цілий рік мати достатньо води для вашого саду?»
Самоаналіз і підтримка	Визначити інтереси, особисті внески і підтримку необхідну для втілення задумів.	«Чого буде вартувати вам участь у проекті?» «Які аспекти проекту цікавлять вас найбільше?»
Особисті дії	Щодо ресурсів усіх типів – особистих та матеріальних і руху до кращої ситуації.	«Як ви можете дістати ці ресурси?» «Як я можу допомогти вам?» «Хто ще може допомогти вам?»

ДЕНЬ 4

ФУНДАМЕНТАЛЬНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ПЕРМАКУЛЬТУРНОГО ДИЗАЙНУ

«Можемо говорити про продовольчу безпеку нації, тільки якщо кожен з членів держави і повсякчас має доступ до їжі, якої потребує щоб вести здоровий та продуктивний спосіб життя. Щоб досягти цього, кожен індивідуум чи, на практиці, кожне домогосподарство має вирощувати достатньо їжі, чи бути спроможним придбати їжу за доходи, зароблені продажем сільськогосподарської продукції або роботою не пов'язаною з сільським господарством».

1. Дизайн дому: вивчення аналізу та дизайну.
2. Груповий дизайн розвиває різноманітні групові вміння та професійну діяльність.

ТЕМИ	АНАЛІЗУВАТИ	РОЗРОБИТИ ЩОБ
Сектори	Вітер, вогонь, сонце, вода, всі форми забруднення	Відвести чи використати
Карти	Контури, карти, аспекти, ухил	Використати придатну землю, або зарезервувати.
Вода	Аудит місцевих ресурсів	Відновити і очистити воду на місцевості в річках, озерах, ключових лініях, водоносних пластах
Ґрунт	Зони з I по V	Техніки підживлення відповідно до зон
Клімат	Сонце, вітер, радіація	Вітроломи, структура, розміщення рослин, ризику
Мікроклімат	Ґрунти, вода, структури, топографія	Термальні пояси, холодорозсіюючі тераси/валоканави, послабити або підсилити вплив мікрокліматів
Катастрофічні ситуації	Ризик і аналіз	Розробляти дизайн, щоб запобігти або пом'якшити вплив найбільш вірогідних катастроф
Розробити концепцію дизайну – використати графіки, моделі, малюнки	Аналіз ділянки за допомогою моделей, малюнків	Розробка концепції на основі аналізу ділянки
Підсилення дизайну	Інтегрований захист рослин, аквакультура, дика природа	Включити ці елементи для посилення дизайну
Соціальна сфера	Економіка, місто, село, дизайн кварталу	Біорегіони, етичні гроші та прибуток, економіка спільноти, землеволодіння.

1. Спланувати перехід від того, що є зараз, до концептуального дизайну на 15 років уперед.
2. Порядок плану робіт – аналіз ділянки, дизайн, втілення
3. Дизайн: масштаб / ручки / олівці / затінення /зонування / колір / картинки / легенди/ матеріали / фотографії

Практичний досвід та навички, набуті на КПД

- Аналіз секторів
- Аналіз мікрокліматів
- Цілісний водний аналіз ділянки: джерела для поливу
- Аналіз ґрунту ділянки та управління живленням
- Ідентифікація, розповсюдження та проектування рослин на ділянці
- Мульчування в Зоні I
- Аналіз ділянки та її цілісний дизайн
- Інтегрований захист, дизайн катастроф, аналіз та відновлення дикої природи
- Детальний дизайн зон та ділянки в цілому згідно зі концепцією дизайн
- Опис біорегіональної економіки, прав власності та невидимих структур
- Аналіз міських, сільських територій, мікрорайонів та перехід до сталого розвитку.

Відвідайте сайти

Відвідайте пермакультурні сайти, щоб побачити різні підходи до розробки сталого дизайну дому, ділянки, водних, енергетичних і харчових систем.

ІНШІ ДОКУМЕНТИ

Інші документи щодо КПД та диплому доступні за наступними посиланнями:

[Six letters on state of PDC](#)

[Diploma Student Guide](#)

[PDC course based on Mollison by Ben Fahrer](#)

[Permaculture Institute PDC. Course outline](#)

[Drawings of Principles](#)

[PDC Flow Chart](#)

ПОСИЛАННЯ ЗА ДНЯМИ

ДЕНЬ 1

РОСТИМО НАВЧАЛЬНУ СПІЛЬНОТУ

Доречність писання в цифровому світі

SAHALAN, Anthony. *Доречність писання в цифровому світі*. The Conversation [онлайн]. 4 липня 2015 р. Доступно за посиланням: <<http://theconversation.com/handwritings-relevance-in-a-digital-world-25443>>

Кагалан обговорює переваги писання й конспектування як «навчання дією» та посилається на нещодавнє дослідження, яке показує, що писання також допомагає учням творити, уявляти й згадувати інформацію.

Цінність конспектування

BROWN, Claire. *Який спосіб конспектування є найкращим, найефективнішим?* The Conversation [онлайн]. 21 травня 2015 р. Доступно за посиланням: <<https://theconversation.com/whats-the-best-most-effective-way-to-take-notes-41961>>

Ми схильні забувати майже 40% нової інформації в перші 24 години після її першого прочитання або прослуховування.

Браун надає докази того, що ми конспектуємо ефективно, проте ми можемо утримувати й відновлювати в пам'яті майже 100% інформації, яку ми отримуємо. Авторка розповідає, що робити, щоб:

- утримувати інформацію
- думати про своє навчання
- впорядкувати те, що вивчено
- відновлювати в пам'яті знання й навички

Я дуже раджу студентам прочитати всю статтю, а викладачам — показати, як готувати конспекти.

ЕТИКА ВИКЛАДАЧА: ВИКЛАДАННЯ, ЗАСНОВАНЕ НА ДОКАЗАХ

Де докази в псевдонауці?

ELLERTON, Peter. *Де докази в псевдонауці?* The Conversation [онлайн]. 31 січня 2014 р. Доступно за посиланням: <<https://theconversation.com/where-is-the-proof-in-pseudoscience-22184>>

Еллертон пояснює слово «псевдонаука» як таке, що здається науковим, але не відповідає науковим критеріям. Використання наукового підходу значить, що ми можемо спиратися на принципи та підходи й випробувати їх. Це важливе есе для будь-якого викладача або студента, який дбає про достовірність і гарну репутацію того, чому навчає КПД.

Чому в гарних аудиторіях безлад?

Здійсніть пошук у Google за запитом «*Why good classrooms are messy*» (чому в гарних аудиторіях безлад), передивіться декілька матеріалів про те, чому впорядкований хаос може створювати дивовижне навчальне середовище.

ПОПЕРЕДЖУЮЧЕ ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ І КОДЕКС ПОВЕДІНКИ

Зв'язки між невихованістю та знущанням

BURGESS, Simon. *Чому нас навчав Джеремі Кларксон про невихованість на робочому місці*. The Conversation [онлайн]. 17 квітня 2015 р. Доступно за посиланням: <<https://theconversation.com/what-jeremy-clarkson-taught-us-about-incivility-in-the-workplace-39913>>

Бургесс обговорює, які практичні кроки можна вчинити проти знущання та насильства на робочому місці та в аудиторіях через визначення невихованості. Запобіжні заходи завжди кращі за заходи з реагування. Існує зв'язок між невихованістю й знущанням. Хоча невихованість на робочому місці не завжди призводить до знущання, результати дослідження показують, що коли проблема знущання все ж таки виникає, їй передують проблеми невихованості.

Прочитайте статтю уважно, щоб зрозуміти, що відбувається в групах і точках входу для вирішення. Дослідження солідне.

Важливість кодексу поведінки

HOLLAND, Peter. *Кодекс поведінки: внесення ясності краще, ніж «бути собою»*. The Conversation [онлайн]. 24 квітня 2015 р. Доступно за посиланням: <<https://theconversation.com/codes-of-conduct-making-things-clear-is-better-than-keeping-it-real-39498>>

Голланд говорить про важливість чітких кодексів поведінки, щоб зменшити соціальні тертя. Він обговорює різницю між «двозначною» мовою й кодексом поведінки та їхнім впливом.

ВЕЧІРНЯ СЕСІЯ: ЕТИКА ТА ПРИНЦИПИ

SHARMAN, Rachael. *Чи слід нам вчити своїх дітей ділитися? Або дозволити природі проявити себе?* The Conversation [онлайн]. 9 червня 2015 р. Доступно за посиланням: <<https://theconversation.com/should-we-teach-our-children-to-share-or-let-nature-take-its-course-41971Z>>

Деякі люди сумніваються, чи потрібна етика та принципи в пермакультурі. У цій роботі Шерман зазначено, що, коли люди навчаються самостійно на своєму досвіді, їх етичний шлях є довшим і повільнішим, ніж коли окремий досвід моделюється та передається.

Результати дослідження дітей показали, що здатність ділитися є характерною рисою людини, що закорінена в еволюції, імовірно для того, щоб гарантувати найкращий можливий шанс виживання цілої групи. Існують певні докази того, що здатність ділитися й віддавати робить нас щасливими, тоді як її відсутність може привести до ізоляції, несприйняття, іноді насильства.

ДЕНЬ 2

ДОРΟΣЛІ УЧНІ

Державний університет Колорадо, Бізнес-коледж

Дійсно хороші короткі статті за результатами останніх досліджень з викладання та навчання дорослих. Деякі з них можна використовувати як роздатковий матеріал. Прочитайте статті:

[Досягти успіху з дорослими учнями](#)

[Стили та стратегії навчання](#)

[Який у вас стиль навчання?](#)

[Скільки мультимедійних засобів вам варто додати до своїх презентацій під час викладання онлайн?](#)

[Десять найгірших помилок у викладанні](#)

Що відбувається, коли вчитель залишається учнем?

CHOW, Lorraine. *Що відбувається, коли вчитель залишається учнем?* Nation-Swell [online]. November 7, 2015. Доступно за посиланням: <nationswell.com/teacher-alexis-wigginsbecomes-student/>

Викладач вищої школи розповідає, як це – повернутися в клас в якості студента, а не викладача. Нестача поваги до студентів була найбільшим випробуванням. Це важливе нагадування про нашу потребу в емпатії. Активно заохочуйте студентів запам'ятовувати, як це бути студентом.

Розуміння учнів

За пошуком в Google «[Understanding Learners](#)» ви знайдете багато посилань, серед яких найкращі дослідження щодо дорослих учнів.

Студенти не знають, що є кращим для їхнього навчання

POROPAT, Arthur. *Студенти не знають, що є кращим для їхнього навчання.* The Conversation [online]. November 19, 2014. Доступно за посиланням: <<https://theconversation.com/students-dontknow-whats-best-for-their-own-learning-33835>>

Як не дивно, але студенти не знають, що є кращим для їхнього навчання. Вони вважають, що навчаються краще з популярними викладачами, чи з тими, хто ставить їм високі оцінки. Але це не так.

ВИКЛАДАННЯ ПЕРМАКУЛЬТУРИ, ОРІЄНТОВАНЕ НА УЧНІВ

Спроекувати суспільство <www.designingasociety.net/courses/>: Викладання пермакультури інтерактивно (курси пермакультури, інформація, форуми, новини).

MACNAMARA, Looby. *Люди і пермакультура*. Permanent Publications, 2012.

MARSH, Evelyn. *Принципи пермакультури для того, щоб стати кращим викладачем*, *Permaculture Magazine [online]*. August 21, 2012. Доступно за посиланням: <www.permaculture.co.uk/articles/usingpermaculture-principles-become-better-teacher>

MORROW, Rosemary. *Викладання пермакультури*. Permanent Publications, UK (2014).

UNSW <teaching.unsw.edu.au/student-centred-teaching>: Чудовий сайт для викладання, орієнтованого на учнів.

ДЕЯКІ ШКОЛИ, ЩО ПРАЦЮЮТЬ ЗА ПРИНЦИПАМИ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ

Barefoot College, відома як «Соціальний та дослідницький центр», неурядова організація, заснована Бункером Роем (Bunker Roy) у 1972 році в Раджастані, Індія, має видатні місії та цілі.

The Reggio Emilia Approach це інноваційний та надихаючий підхід до ранньої освіти дітей. Кожне їхнє твердження можна застосовувати до неформальної освіти дорослих. Вони цінують учнів як сильних, здібних і гнучких, зацікавлених і розумних. У статті я замінила «дитину» на «дорослого», і це працює.

Якби ми застосовували такий підхід, то наше викладання повністю змінилося б. Різниця у тому, що у викладанні пермакультури ми маємо підлаштовуватись під програму та часові обмеження для студентів. Якщо ви зацікавлені у застосуванні підході Reggio, подивіться їхню серію [30 днів, щоб трансформувати вашу гру](#), та їхні фундаментальні принципи.

Прочитайте статтю: *Що таке підхід Reggio Emilia? An Everyday Story* [online]. Доступно за посиланням: <www.aneverydaystory.com/beginners-guide-to-reggio-emilia/main-principles/>

Школа життя (The School of Life): Декілька чудових ідей для навчання в спільноті з чудовими пропозиціями від Alain de Botton. Ідеї можна легко адаптувати.

Школа життя (School of Living) розглядає всі аспекти взаємодії людини та суспільства та активно залучена в теми земельних трастів для спільнот, підтримки сталих спільнот, пермакультури, екологічного використання ресурсів, покладання на людський масштаб та локальність, доцільних технологій, альтернативної освіти, неексплуататорської банківської системи та альтернативних валют.

Відкритий університет (The Open University) це університет дистанційного навчання та досліджень, заснований у Великобританії. Він відомий відкритою системою вступу, тобто попередні академічні досягнення студентів не беруться до уваги для вступу на більшість курсів.

СТИЛІ НАВЧАННЯ

Варіації стилів навчання

WORMALD, Catherine. *Інтелектуально здібні студенти часто мають складнощі у навчанні*. The Conversation [online]. March 25, 2015. Доступно за посиланням: <theconversation.com/intellectually-gifted-students-often-have-learning-disabilities-37276>

Цю статтю про дітей можна застосувати до дорослих. Той факт, що інтелектуально здібні дорослі можуть мати складнощі у навчанні, часто ігнорується. Зазвичай таких дорослих відносять до [GLD-осіб \(gifted with a learning disability\)](#), і вони приходять до нас як студенти, які не можуть включитися у навчання.

Це дослідження прояснює та підкреслює необхідність для нас, викладачів, змінювати наші методи та добре підбирати їх відповідно до того, що ми викладаємо. Ми маємо підтримувати той ритм навчання в групі, який дозволяє кожному студенту бути залученим, та враховувати особливості стилів навчання наших студентів.

ДЕНЬ 3 ГАРНІ ВЧИТЕЛІ

Сім викладацьких практик для покращення результатів успішності

SMITH, Alexandra. *Що дійсно працює для покращення результатів успішності у дітей*. The Sydney Morning Herald [online]. March 14, 2015. Доступно за посиланням: <www.smh.com.au/nsw/whatreally-works-in-lifting-kids-academic-performance-20150313-141s1j.html>

Ця стаття обґрунтовує викладацькі практики, які ми наводимо у цьому посібнику. Єдина різниця полягає у Пункті 2, де дослідження показує, що іноді, коли вчитель розпливчасто дає інструкції, студенти дійсно працюють самі над тим, щоб знайти спосіб виконати задачу і це покращує результат.

Викладачі:

- Мали високі очікування від студентів
- Чітко пояснювали студентам, що робити та як це робити¹
- Давали ефективний зворотній зв'язок
- Використовували дані для визначення проблем на ранній стадії
- Добре організовували простір в аудиторії
- Забезпечували добробут студентів
- Співпрацювали з колегами

1 Різниця між цією інформацією та дослідженням в США

Підсумок: «Дані міжнародні та NSW показують, що зворотній зв'язок має один з найпотужніших впливів на досягнення студентів» каже дослідження. Найбільш якісний моніторинг – це постійна оцінка не просто «з ручкою на папері», а за допомогою слухання та спостереження.

Що робить вчителя гарним?

CROUCHER, John. *Що робить вчителя гарним? The Conversation [online]. January 20, 2014.* Доступно за посиланням: <theconversation.com/what-makes-a-good-teacher-20715>

Якісному викладанню важко дати визначення. Гарні викладачі завжди були прикладами для наслідування. Часто вони залишались менторами для своїх учнів протягом всього життя. Зазвичай це креативні та натхненні викладачі, які користуються найактуальнішою інформацією.

Як можна виміряти гарне чи погане викладання? Студенти не можуть виміряти його. Було одне питання, яке ставилося під час викладання всіх дисциплін протягом років: чи міг вчитель чітко пояснювати матеріал курсу? Були випадки, коли вчителя вважали натхненим, обізнаним, добре підготовленим, але все ж слабким в цілому.

СТУДЕНТИ, ЯКІ ВИПРОБОВУЮТЬ НАШЕ ТЕРПІННЯ

Що робити із запереченням фактів

COOK, John. *Щеплення проти заперечення науки. The Conversation [online]. April 27, 2015.* Доступно за посиланням: <theconversation.com/inoculating-against-science-denial-40465>

Кук підкреслює, що заперечення науки може мати соціальні наслідки, наприклад заперечення цінності вакцини проти поліомієліту, змін клімату або передачі вірусу СНІДу.

Просте надання більшої кількості фактів може мати зворотній ефект. Кук розповідає про важливість нової концепції «щеплення». Це не просто, але, схоже, працює. Якщо ви хочете, щоб ваші студенти краще сприймали науку, тоді подужайте цю статтю, яка включає в себе психологію, науку та філософію.

Шість ефективних способів провести складну розмову на роботі (або будь-де)

MCCARTHY, Grace. *Шість ефективних способів провести складну розмову на роботі. The Conversation [online]. April 10, 2015.* Доступно за посиланням: <theconversation.com/six-effective-ways-to-have-that-difficult-conversation-at-work-39559>

Це особливо корисна стаття. МакКарті дає нам покрокову інструкцію, як провести складну

розмову. Це те, чого багато з нас уникають, або почувать себе ніяково. Вона пропонує шість пунктів:

- Дотримуватися фактів (спробувати методику оцінювання)
- Не засуджувати (повторити «мову, що не працює»)
- Дозволяти тайм аут (практикувати тишу)
- Питати людей, що вони думають (дозволити їм зробити самооцінювання)
- Надавати підтримку
- Визнавати покращення (стверджувати та супроводжувати)

МакКарті підводить підсумки: *«Коли розмова дійсно складна, то слухати іншу людину, давати їй час на роздуми та певну самостійність може допомогти зняти емоційну напругу та дати більш позитивні результати».*

Не треба «виправляти» студентів, які не «вписуються»

CORCORAN, Tim. *Не треба «виправляти» студентів, які не «вписуються»*. The Conversation [online]. March 11, 2015. Доступно за посиланням: <theconversation.com/students-who-dont-fit-indont-need-to-be-fixed-38425>

Більшість викладачів погоджуються, що у кожного студента є свій стиль навчання та навички. І викладачі щедро діляться знаннями та досвідом, задовольняючи потреби студентів, але їхня здатність «виправити» студентів обмежена. Їм необхідно бачити щось «відмінне» в студентах, а не «виправляти» їх.

Питання в тому, чи ваші дії в аудиторії та поза нею створюють ті стосунки, які ви хочете мати зі студентами? Це опитування запропонувало вчителям подумати, яку цінність вони вкладають у стосунки зі студентами. Крім іншого, це питання допомагає визначити, якими можуть бути наступні кроки у цьому напрямі.

Як викладачка, у якої були студенти, що випробовували моє терпіння, і яка отримує задоволення від спілкування з ними, я дуже раджу цю статтю.

Що таке дисципліна і де її шукати

SULLIVAN, Anne. *Що таке дисципліна і де її шукати*. The Conversation [online]. February 16, 2015. Доступно за посиланням: <theconversation.com/howteachers-are-taught-to-discipline-a-classroom-might-not-be-the-best-way-34860>

Ця стаття є цінною, тому що основні моделі організації роботи в класі, які ми маємо, походять зі школи чи від наших батьків. Рівневі системи є стандартним «наслідком», який використовується для всіх типів неефективної поведінки та посилює їх. Однак, при цьому ігнорується корінь проблеми.

Ця стаття вишукано запевняє, що підхід і програма, викладені в цій книзі, є ефективними. Традиційна школа починає приймати принципи та політику, яку ми вже застосовуємо завдяки другому етичному принципу «Турбота про людей».

«Викладачі мають переключити свою увагу від того, щоб фокусуватися на спробах «виправити» поведінку студентів за допомогою «кнути та пряника». Замість цього вони мають прагнути більшого розуміння, як інші фактори, такі як методи викладання та програма, впливають на залученість і, відповідно, поведінку студентів².

Зважати на всю «*екосистему навчання*» та фокусуватися на попередженні певної поведінки – це і є ключем. Зміна факторів може запобігти тому, що студенти випадуть з процесу та будуть зривати дисципліну. Авторка описує ті самі елементи, які ми вже розглянули:

- фізичне оточення
- програма
- ресурси: викладацькі засоби/інструменти
- методи викладання

Ця стаття визнає важливість навчального середовища в цілому, а не лише управління поведінкою студентів. Це значний крок вперед в освіті вчителів.

ПОВЕДІНКА ВЧИТЕЛЯ

DAUM, Kevin. *5 способів викликати удачу*. Inc. [online]. November 16, 2012. Доступно за посиланням: www.inc.com/kevin-daum/5-ways-to-generate-good-fortune.html. (Цікава стаття про поведінку, притаманну всім гарним викладачам).

HARRÉ, Niki. *Психологія для кращого світу: стратегії для того, щоб надихнути на сталість*. 2011. (Можна завантажити безкоштовний примірник [тут](#), або замовити паперовий примірник на сайті).

HEDGES, Chris. *Як думати*. TruthDig.com [online]. July 9, 2012. Доступно за посиланням: http://www.truthdig.com/report/item/how_to_think_20120709.

MEADOWS, Donella. *Thinking In Systems: A Primer*. Edited by Diana Wright, Sustainability Institute (2008). (Стисла і дуже важлива книга, що пропонує цікаві способи вирішення проблем на рівнях від особистого до глобального).

MOSS, Geoffrey. *The Trainer's Handbook: a resource for corporate trainers*. CCH. Australia, 2nd Edition (1993).

WESTERMANN, Elie Josef. *The Three circles of Knowledge: how to build constructive community relationship by understanding conflicts in rural African communities*. CELUCT (2008).

² Австралійський інститут викладання та шкільного лідерства (The Australian Institute for Teaching and School Leadership) (AITSL) тепер вимагає, щоб навчальні програми забезпечували, щоб випускники [могли](#) створювати підтримуюче та безпечне навчальне середовище.

ВЕРБАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ПОВЕДІНКА ТІЛА

CUDDY, Amy. *Мова вашого тіла формує вас*. TED Global 2012 [online video]. June 2012. Доступно за посиланням: <www.ted.com/talks/amy_cuddy_your_body_language_shapes_who_you_are?language=en>

MORRIS, Keneth. *A Handbook of Non-Verbal Group Exercises*. Applied Skills Press (1983). USA.

KEATLEY, David. *Тіло говорить: як мова тіла впливає на робочу атмосферу*. The Conversation [online]. December 17, 2013. Доступно за посиланням: <theconversation.com/body-talk-how-body-language-affects-workplace-morale-21282>

McKEACHIE, W.J. & KULIK, J.A. *Effective College Teaching*. In Kerlinger, F.N. (Ed.) *Review of Research in Education*. Itaska, Ill. Peacock (1975).

McKEACHIE, W.J. *Teaching Tips: Strategies, Research and Theory for College and University Teachers*. (9th ed.) *Lexington, Mass*. Heath and Co. (1994).

MACNAMARA, Looby. *Cultivating Communication Skills*. Permaculture [magazine]. No. 73. Autumn 2012.

ВИРІШЕННЯ КОНФЛІКТІВ В НАВЧАЛЬНІЙ ГРУПІ

HARRIS, Tom. *Зміни клімату/чому факти не переконують? On Line Opinion [online]*. June 4, 2012. Доступно за посиланням: <www.onlineopinion.com.au/view.asp?article=13692&page=0>

PRUTZMAN, Priscilla et al (Children's Creative Response to Conflict). *The Friendly Classroom for a Small Planet: A Handbook on Creative Approaches to Living and Problem Solving for Children*. [Paperback]. *New Society Publishers*. July 1, 1998.

CORNELIUS, Helena; FAIRE, Shoshana and CORNELIUS, Stella. *Everyone Can Win: Responding to conflict constructively*. Conflict Resolution Network Publishers, 2nd edition edition, 2014.

MACBETH, Fiona. *Playing with Fire: Creative Conflict Resolution for Young Adults*. *New Society Publishers*, 1995.

ДЕНЬ 4

МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ

BYRNES, Sarah and ATWOOD, Thomas. *Для реальних змін: розмови, а не дебати*. Common Dreams [onlin]. October 4, 2012. Доступно за посиланням: <www.commondreams.org/views/2012/10/04/real-change-conversations-not-debates>

EVERTSON, Carolyn M. and WEINSTEIN, Carol S. *Handbook of Classroom Management: Research, Management and Contemporary Issues*. Routledge. New York (2011). (Це докладне видання розглядає менеджмент класу як поле для досліджень. Дослідження авторитетне та сучасне).

FISHER, B.A. and ELLIS, D.G. *Small Group Decision Making*. McGraw Hill, Publishing Co, New York, 3rd edition (1990).

HANFORD, Emily. *Фізики відмовляються від лекцій як інструменту викладання*. NPR [online]. January 1, 2012. Доступно за посиланням: <www.npr.org/2012/01/01/144550920/physicists-seek-to-lose-the-lecture-as-teaching-tool>. (Чудова стаття, яка повністю підтримує пермакультурні методи викладання. Студенти працюють із принципами. Це робота – результат скрупульозного дослідження.)

JAUQUES, D. *Small Group Teaching*. Oxford Centre for Staff and Learning Development, UK (2004).

PAUL, Willi. *Transition Accelerator Tool #1*. Consensus Re-Skilling. [video]. Доступно за посиланням: <www.youtube.com/watch?v=3bAwS3_Rhqk>. (Відео про прийняття рішень методом консенсусу)

SWEENEY, Damien and PRITCHARD, Martin (from the NCS). *A Short Guide to Monitoring & Evaluation*. Community Sustainability Engagement, 1st edition (2011). (Завантажте матеріали для оцінювання [тут](http://www.evaluationtoolbox.net.au), або дивіться сайт: www.evaluationtoolbox.net.au).

ANGELO, Thomas A. and CROSS, K. Patricia. *Teaching Goals Inventory from Classroom Assessment Techniques: A Handbook for College Teachers*. [Paperback], Jossey-Bass Publisher, 2nd edition (1993). Перелік вищадацьких цілей доступний за посиланням: <fm.iowa.uiowa.edu/fmi/xsl/tgi/data_entry.xsl?-db=tgi_data&-lay=Layout01&-view>

TIBERIUS, R.G. *Small Group Teaching: A Trouble-Shooting Guide*. OISE Press and the Ontario Institute for Studies in Education, Toronto (1990).

Чому університетам варто відмовитись від презентацій, і чому вони цього не зроблять

RALPH, Paul. *Чому університетам варто відмовитись від презентацій, і чому вони цього не зроблять*. The Conversation [online]. June 24, 2015. Доступно за посиланням: <theconversation.com/why-universitiesshould-get-rid-of-powerpoint-and-why-they-wont-43323>

Мені сподобалася ця стаття, яка аргументує, що університетам варто відмовитись від презентацій, тому що вони роблять студентів тупими, а викладачів нудними. Мені вона сподобалась через моє глибоке переконання, що для того, щоб студенти були залучені та навчалися, вони мають відчувати на собі кілька моделей викладання. Студенти потребують викликів. Ральф розглядає дві проблеми:

- слабкий вплив презентацій та
- суворі спроби виміряти навчання

Автор закликає підбирати кращі методи для оцінювання навчання, що є цінним та необхідним для викладачів пермакультури.

Огляд дослідження з ефективності презентацій показує, що хоч студентам і подобаються презентації, вони не покращують знання чи оцінки. Отже, ми маємо розуміти обмеження цього методу та використовувати його обережно.

Дослідження, що порівнює викладання, засноване на слайдах, з іншими методами, такими як навчання через вирішення задач, коли студенти розвивають знання та навички, стикаючись з реалістичними складними проблемами, підтримує переважно альтернативні методи.

Ральф підсумовує, що слайди презентацій популярні, але є токсичними для навчання. Вони вимірюють невірні речі, адже вимірюватись має навчання – зміна у знаннях та навичках, і вимірюватись вона має із часом.

Коли ми намагаємось виміряти навчання, результати не дуже втішні. Американські дослідники побачили, що третина американських студентів не демонструють значних покращень у навчанні протягом їхньої чотирирічної програми. Вони протестували студентів на початку, в середині та в кінці їхнього навчання, використовуючи Оцінювання університетського навчання, інструмент, який тестує навички, які будь-яке навчання (або КПД) мають покращувати: аналітичне розмірковування, критичне мислення, вирішення проблем та навички письма.

Було б чудово і дійсно необхідно використати Оцінювання університетського навчання після КПД. Тоді ми могли б фасилітувати суворе оцінювання різних методів викладання. Ми могли б визначити кількісно співвідношення між використанням презентацій та навчанням, дослідити десятки навчальних понять і визначити, що працює, а що ні.

Вікіпедія: Методи викладання (Teaching Methods)

ДЕНЬ 5

ІНСТРУМЕНТИ ТА ПОМІЧНИКИ ВИКЛАДАННЯ

Ці посилання для навчання дорослих часто стосуються вивчення мов, але є корисними для нас:

<http://learningforsustainability.net/tools/facilitation.php>

<http://www.seedsforchange.org.uk/tools.pdf>

Викладацька творчість: такими народжуються чи чекають на музу?

CICLUNA, Josephine. *Викладацька творчість: такими народжуються чи чекають на музу? The Conversation [online]*. February 19, 2015. Доступно за посиланням: <theconversation.com/teaching-creativity-born-that-way-or-waiting-for-the-muse-36584>

Викладацька творчість полягає не в тому, щоб роздати набір інструкцій, як щось зробити, а скоріше у допомозі студентам визначити ситуації або умови, які їм необхідні для сприйняття інформації. Одна з найскладніших речей для розуміння це видимий парадокс, що творчість мало пов'язана з інтелектом. Це також описано Пітером Ейзенманом у його вступі до книги Елізабет Гроз *Architecture from the Outside* (2001).

Студенти визнають, що виконання завдання дає простір для творчості. Ми робимо це на День 5 на цьому курсі, і, можливо, це варто робити раніше. Це не вимагає надзусиль, а результат вражаючий.

Oxfam Australia. *Як рукомієник може врятувати життя*. [online video]. May 14, 2014. Доступно за посиланням: <<https://goo.gl/ljoH97>>. (Global development reference).

KEESE, Gayla S. *Вивчення теорії та навчального дизайну/технології*. [online]. Доступно за посиланням: <<http://goo.gl/uenwLq>>

DUVENAGE, D.C. *Проектування уроку та викладацькі засоби*. Завантажити за посиланням: <georgeyonge.net/sites/georgeyonge.net/files/Lesontwerp_Ch5.pdf>

CORDER, S. *Pit*. A Theory of Visual Aids in Language Teaching. *Elt Journal*, vol. XVII, no. 2, pp. 82-87 (1963).

ДЕНЬ 6

ЗАВЕРШЕННЯ КПД

Хто може викладати пермакультуру?

MOLLISON, Bill. *Що мені треба зробити, щоб викладати КПД*. [online video]. November 9, 2013. Доступно за посиланням: <youtu.be/7r5hYa_rEp0>

Оцінювання викладачів

EVANITAKIS, James. *Хто боїться «Оціни свого викладача»? The Conversation [online]*. January 21, 2014. Доступно за посиланням: <theconversation.com/whos-afraid-of-rate-your-professor-21218>

В цілому ідея оцінювання викладачів хороша. Студентське незадоволення викладачами веде до зменшення відвідуваності занять, а також до появи купи сайтів з рейтингами лекторів. Комерціалізація освіти змінила відносини між навчальними інституціями та їхніми студентами.

Хоча КПД може бути одним з найбільш впливових навчальних досвідів для студентів, часто йому не вистачає контролю викладання. Сайти можуть бути одним з видів такого контролю.

На сайтах виставляють рейтинг викладачам, вказують позитивні та негативні сторони. В нещодавньому дослідженні експерт з маркетингу Деніс Клейсон аргументує, що ці сайти схильні показувати шкалу «приємності» викладачів більше, ніж якість викладання.

Однак, нам варто розглядати ці сайти як спосіб виявлення проблем та джерело важливих інсайтів. Наприклад, якщо тема розглядається як «занадто насичена», то можливо варто змінити подачу, або є неспівпадіння очікувань?

Автор заявляє: «Що дійсно працює, так це інноваційне, доречне, залучаюче та орієнтоване на учня якісне викладання»

Permaculture Association. Диплом прикладного пермакультурного дизайну, (2011). *Завантажити за посиланням*: <www.permaculture.org.uk/sites/default/files/page/document/permaculture_diploma_guidebook_5.1_0.pdf> (Критерії акредитації диплому прикладного пермакультурного дизайну у Великобританії)

SAHGAL, Bittu. *Вона жива... гарна... скінченна... зазнає шкоди... за неї варто померти*. [online video]. *Завантажити за посиланням*: <www.youtube.com/embed/nGeXdv-uPaw> (Чудове відео про світовий колапс та людей, які щось зробили).

